

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağda Nur TURHAN

1210030001

Anabilim Dalı: HUKUK - KAMU HUKUKU

Program: KAMU HUKUKU YÜKSEK LİSANS

Danışman: Prof. Dr. Durmuş TEZCAN

Mart, 2016

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağda Nur TURHAN

1210030001

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Durmuş Tezcan

Diğer Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Oğuz Şimşek

Yrd. Doç. Dr. Özdem Özaydın

Mart, 2016

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunun incelendiği bu yüksek lisans tezinin amacı; bu konuda önceki çalışmalardan ve kanun koyucunun ortaya koyduğu metinden yararlanarak, belge tanımı, suçun tarihçesini, suçun tüm unsurlarını ve oluşum şeklini, özelliklerini, özel görünüş biçimlerini, yargılamada yetkili mahkemeleri, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerini, dava zamanaşımı, soruşturma ve kovuşturulma şekillerini, yaptırımını ve güncel gelişimini incelemek; bu sayede okuyucuya sağlam bilgi vermektir.

Çalışma konusu suçun incelenmesi sırasında güncel gelişmeler, doktrinel farklılıklar ve Yargıtay kararlarından yararlanılmıştır.

Bununla birlikte; bu çalışma aynı zamanda gelişen teknoloji ile birlikte hayatımıza giren bilişim sistemleri ve bu yolla işlenen bilişim suçları kavramının açıklanmasına ve bilişim sistemleri üzerinden incelenen resmi belgede sahtecilik eylemlerinin hukuki durumunu tespit ederek ve cezalandırılması ile ilgili ülkemizdeki uygulamanın ne şekilde gerçekleştiği konusunda da aşamalı ve güncel bilgiler vermektedir.

Anahtar Kelimeler

Belge, Sahte, Resmi Belgede Sahtecilik, Kamu Görevlisi, Kamu Güveni, Türk Ceza Kanunu, Bilişim Suçu.

ABSTRACT

The aim of this postgraduate thesis is informing about Forgery Of Official Documents which under the Article 204 of Turkish Criminal Code. In order to understand this subject, we used previous studies and tried to explain the description of official document, story of this offence, criminal provisions, features special appearances of this offence, authorized courts, aggravating factors, extenuating factors, the lapse of time, investigation and prosecution, sanction and current affairs.

While examining the subject of this study, current affairs, supreme court decisions and differences between doctrines have been used.

In the other hand, this study is giving information about information systems which came into our lives with developing technology explanation of Cyber Crime, determining the legal status of Cyber Crime and the enforcement of punishing this crime according to our legal system.

Key Words

Document, Forgery of Official Document, Public Officer, Public Confidence, Turkish Criminal Code, Cyber Crime.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ.....	1
2. ÇALIŞMANIN KONUSU	1
3. ÇALIŞMANIN YARARI	2
4. İZLENEN METOT	3
5. ÇALIŞMANIN PLANI	3
6. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ TARİHSEL SÜRECİ.....	4
7. BELGE KAVRAMI.....	12
7.1. BELGENİN UNSURLARI	15
7.1.1 Yazılı Olma	15
7.1.2. Belli Bir İçeriğinin Olması (Kanıt Oluşturabilme Özelliği)	18
7.1.3. Düzenleyenin Belli Olması (Belgenin Aidiyetinin Saptanabilmesi).....	21
7.2. BELGE TÜRLERİ.....	24
7.2.1. ÖZEL BELGE.....	26
7.2.2. RESMİ BELGE HÜKMÜNDE BELGELER	27
7.2.3. RESMİ BELGE	29
İKİNCİ BÖLÜM	31
1. RESMİ BELGE VE RESMİ BELGENİN UNSURLARI.....	31
1.1. KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN DÜZENLENME.....	32
1.2. GÖREV GEREĞİ DÜZENLENMİŞ OLMA	33
2. RESMİ BELGE ÇEŞİTLERİ.....	34
2.1. SAHTELİĞİ KANITLANINCAYA KADAR GEÇERLİ RESMİ BELGELER	34
2.2. AKSI KANITLANINCAYA KADAR RESMİ BELGELER	35
2.3. RESMİ BELGE HÜKMÜNDEKİ BELGELER.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
1. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU	37
1.1. GENEL AÇIKLAMA	37
1.2. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	39
2. SİVİL KİŞİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (M.204/1)	42
2.1. FAİL	43
2.2. MAĞDUR	44
2.3. MADDİ KONU (SUÇUN KONUSU)	45
2.4. MADDİ UNSUR	46
2.4.1. Hareket	47
2.4.2. Netice	70
2.4.3. İlliyet Bağı	71
2.5. MANEVİ UNSUR	72
2.6. TEŞEBBÜS	76
SUÇ İŞLEME KARARI ALIP SUÇ YOLUNDA HAZIRLIK HAREKETLERİNİ TAMAMLADIKTAN SONRA İCRA HAREKETLERİNE BAŞLAYIP, ANCAK ELİNDE OLMAYAN NEDENLERLE NETİCEYE ULAŞAMAMA HALİNE “TEŞEBBÜS” DENİR.....	76
2.7. İŞTİRAK	79
11.8. İÇTİMA	83
3. KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (M. 204/2)	88

3.1. FAİL	88
3.2. MAĞDUR	90
3.3. MADDİ KONU.....	91
3.4. MADDİ UNSUR.....	92
3.4.1. Hareket	92
3.4.2. Netice	101
3.4.3. İlliyet Bağı	103
3.5. MANEVİ UNSUR	103
3.6. TEŞEBBÜS.....	106
3.7. İŞTİRAK	107
3.8. İÇTİMA.....	109
4. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNDA HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ	113
5. CEZANIN ARTIRILMASINI GEREKTİREN NİTELİKLİ HAL VE DAHA AZ CEZAYI GEREKTİREN HAL	114
6. SUÇUN SORUŞTURULMASI VE KOVUŞTURULMASI	119
7. SUÇU KOVUŞTURMAYLA GÖREVLİ MAHKEME	121
8. SUÇUN YAPTIRIMI	121
9. DAVA ZAMANAŞIMI.....	122
10. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK 204.M) VE SİSTEMİ ENGELLEME, BOZMA, VERİLERİ YOK ETME VEYA DEĞİŞTİRME SUÇU (TCK 244) ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	123
10.1. BİLİŞİM SUÇU KAVRAMININ AÇIKLANMASI VE İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	124
11. SONUÇ.....	132

KISALTMALAR

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Bknz : Bakınız

C.D. : Ceza Dairesi

E. : Esas

f. : Fıkra

K. : Karar

m. : Madde

s. : Sayfa

TBK : Türk Borçlar Kanunu

TCK : Türk Ceza Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır ve bu sosyal durum onu sürekli diğer insanlar ile ilişki içerisinde tutar. İşte bu toplumsal ilişkiler bazen karmaşık bir hal alabilmektedir. Bu gibi karmaşık durumlarda da bireyler güven duyduğu bazı belgeler üzerinden çözüm oluşturmakta, ve ilişkilerini sürdürmektedir. Bu belgeler bazen bir ilişkilerin en başında bireyin kendisine dayanak yaptığı bir güvence aracı, bazı hallerde ise sonradan ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde ispat aracı olarak kullanılmaktadır. Söz konusu belgeler üzerine temellendirilen meselelerde, belgenin taşıdığı bu önem, ne yazık ki insanoğlunun adı geçen belgeleri kendi istek ve çıkarları doğrultusunda şekillendirmeye itmiştir. İnsanoğlunun suç teşkil edici eylemleri tarih boyunca her hukuk sistemin yer bulmuş ve her toplum söz konusu suçu kendi sistemince cezalandırma yoluna gitmiştir. Bu cezalar gelişen teknoloji ve diğer toplumsal gelişmelere paralel olarak şekillenmiş ve çeşitlenmiştir. Örneğin önceleri taş plakaların belge olarak kabul edilmesinin ardından bilgisayarın insanlık yaşantısına girmesi sonucu gelinen bu noktada bilişim suçlarının varlığı tartışılır olmuştur.

Çalışmada resmi belgede sahtecilik suçun oluşumundaki tüm detaylar teorik biçimde incelenirken, teknolojinin hayatımıza kattığı bilişim suçlarının resmi belgede sahtecilik suçunda ne gibi etkiler oluşturduğuna da değinilecektir.

2. ÇALIŞMANIN KONUSU

Çalışma konusunu “*Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*” oluşturmaktadır. Bu suçun gerek sivil kişilerce gerekse kamu görevlileri tarafından işlenebilen bir suç olması resmi belgede sahtecilik suçunun Türk Ceza Hukuku’nda geniş yer kaplamasına, uygulamada ve doktrinel incelemelerde sıkça rastlanmasına

neden olmuştur. Bununla birlikte; çalışma içerisinde de belirtileceği üzere; geçmişten günümüze tüm dönemlerde söz konusu suça ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Çalışma kapsamında bu suçun incelenmesindeki amaç; bugüne kadar yapılan çalışmalar ışığında resmi belgede sahtecilik suçunu daha somut hale getirmek; öğreti ve uygulamalardaki gelişmeleri ortaya koyarak bugünkü durumu açıklığa kavuşturmadır. Bununla birlikte, inceleme konusu suçun teorik ve teknik birçok ayrıntıya sahip olması, farklı her tipinin birbirinden ayrılan özellikler göstermesi de söz konusu suç tipini çalışma konum olarak belirlemede bir etken olmuştur. Örneğin inceleme konusu suç; çalışma içerisinde sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ve kamu görevlilerince işlenen resmi belgede sahtecilik suçu olarak iki ana başlık altında incelenecektir. Zira belirtildiği üzere; resmi belgede sahtecilik suçu bu ve buna benzer bir çok teknik ve teorik ayrıntıyı da içerisinde barındırmaktadır.

3. ÇALIŞMANIN YARARI

Resmi belgede sahtecilik suçu çalışmada detaylı olarak incelenmiş bu sayede okuyucuya, inceleme konusu suçun tarihsel gelişimi ve farklı hukuk sistemlerindeki yeri ve uygulanma biçimi, belge kavramı, belgenin taşınması gereken unsurlar, suçun oluşumu için gerekli tüm unsurlar ve değerlendirilmesi, bu suçun kimler tarafından işlenebileceği ve türleri, suçun özel görünüş biçimleri, suça ilişkin hukuka uygunluk nedenlerinin değerlendirilmesi, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler, yargılamada görevli mahkemeler, suçun soruşturulması ve kovuşturulması, yaptırımı, zamanaşımı süreleri konularında detaylı bilgi verilmiştir.

İş bu çalışma aynı zamanda gelişen teknoloji ile birlikte hayatımıza giren bilişim sistemleri ve bu yolla işlenen bilişim suçları kavramının açıklanmasına ve bilişim sistemleri üzerinden incelenen resmi belgede sahtecilik eylemlerinin hukuki durumu tespit ederek, cezalandırılması ile ilgili ülkemizdeki uygulamanın ne şekilde gerçekleştiği konusunda da aşamalı ve güncel bilgiler vermektedir.

4. İZLENEN METOT

Bu konuda önceki çalışmalardan ve kanun koyucunun ortaya koyduğu metinden yararlanıp mevcudu dikkate alıp, belge tanımı ve suçun tarihçesi de anlatılarak resmi belgede sahtecilik suçunun tüm unsurları, oluşum şekli, özellikleri, özel görünüş biçimleri, yargılamada yetkili mahkemeler, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenleri, dava zamanaşımı, soruşturması ve kovuşturulması, güncel gelişimi hakkında okuyucuya bilgiler vermek. Bunu yaparken öğreti ve uygulamayı dikkate almak.

5. ÇALIŞMANIN PLANI

İş bu çalışma, belgede sahtecilik suçlarının tarihçesinin, belge kavramının, belgenin unsurlarının ve belge türlerinin incelendiği birinci bölüm; resmi belge kavramının ve bu belge üzerinde yapılan tüm sahtecilik fillerinin türleri ve sonuçlarıyla birlikte oldukça detaylı bir biçimde incelendiği ikinci bölüm ve çalışmanın ana yapısını teşkil eden resmi belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği T.C.K. 204. maddesi ile T.C.K 244. maddesi arasındaki ilişkinin incelendiği üçüncü bölüm olmak üzere, toplamda üç ana bölümden ve yirmi temel başlıktan oluşmaktadır.

İlk bölümde; belgede sahtecilik suçlarının geçmişten günümüze oluşum süreci anlatılacak, bu aşamalarda çeşitli hukuk sistemlerine atıfta bulunulacaktır. Bununla birlikte, belge kavramı tanımlanacak, bir belgenin taşınması gereken unsurların neler olduğu ve ne şekilde gerçekleşeceği incelenecektir. Belge çeşitleri yine bu bölümde ele alınacak ve nihayet çalışma konumu oluşturan resmi belge kavramına giriş yapılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; resmi belgenin ne olduğu incelenecektir. Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için hangi unsurları içermesi gerektiği, ve resmi belge çeşitlerinin neler olabileceği de yine bu bölümde ele alınacaktır.

Üçüncü bölüm çalışmanın ana bölümü olup bu bölümde hem resmi belgede sahtecilik suçunun oluşumu incelenecek, hem de günümüz teknolojilerine paralel olarak oluşan yeni bir suç tipi olan bilişim suçlarının da resmi belgeyi sahteletirmek için kullanılıp kullanılmayacağı, bilişim sistemi üzerinden işlenen sahtecilik fiillerinin hangi suç üzerinden cezalandırılmasının gerektiği tartışılacaktır.

6. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ TARİHSEL SÜRECİ

Belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı üçüncü kısmının "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" isimli dördüncü bölümünde, 204 - 212'nci maddeleri arasında düzenlenmektedir¹.

Bu bölümde; *Resmi Belgede Sahtecilik* (m.204), *Resmi Belgeyi Bozmak, Yok Etmek Veya Gizlemek* (m.205), *Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan* (m.206), *Özel Belgede Sahtecilik* (m. 207), *Özel Belgeyi Bozmak Yok Etmek Veya Gizlemek* (m.208), *Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması* (m.209) suçlarına yer verilmiştir².

Sahtekarlık suçları, 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun ise, ikinci kitabının "*Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler*" başlıklı altıncı babının, "*Evrakta Sahtekarlık*" isimli üçüncü faslı ile (m 339-349) "*Hüviyet Cüzdanı Ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık*" başlıklı dördüncü fasıllarında (m.350-357) düzenlenmişti³.

---

¹ Ahmet Gökçen, *Belgede Sahtecilik Suçları*, Ankara, Adalet, 2013, s.27.

² Mustafa Albayrak, *Notlu - Atıflı - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Ankara, Adalet, 2013, s. 938 - 962.

³ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu,
<http://www.cezabb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>

Roma hukukunda; sahtecilik suçları ile ilgili özel düzenleme yapılmamış, bunlar genelde yalan tanıklık ve vasiyetnamelerde sahtekarlık fiilleriyle aynı başlık altında “*falsum*” kavramıyla ifade edilmiştir⁴.

Yine bu dönemde hukuki hilenin cezai hile halinde dönüşmesi sonucunda, “*stellionatus*” adı altında yeni bir suç şekli ortaya çıkmış fakat bu suçla “*falsum*” (sahtekarlık) arasındaki ayrım gayet belirsiz olduğu cihetle, bu yeni suç bütün hile cürümlerini ifade eden bir anlam kazanmıştır⁵.

Roma hukukunda vasiyetnamelerde yapılan sahtekarlık ilk cezalandırılan fiil olmuştur. Bunun sebebi Roma'nın toplumsal ve hukuk hayatında vasiyetnamelerin önemidir. *Digesta*'da “*Her kim vasiyetnameyi ortadan kaldırır, imha eder, yerine başkasını ikame eder, mühürlerini açar ve her kim de sahte bir vasiyetnameyi yazar, imzalar, okursa; ve bunlar kasten yapılacak olursa Lex Cornelia'daki ceza ile cezalandırılır.*” denilmiştir⁶.

Cermen hukukunda; belgede sahtecilik yine suç olarak kabul edilmiş ve resmi belgede sahtecilik eylemleri yoğun bir biçimde cezalandırılmıştır.

Theodoricus'un Emirnamesi'nde bu suç için ölüm cezası; Ripuaire Kanunu'nda baş parmağın kesilmesi; Longobart Kanunu'nda elin kesilmesi; Vizigot Kanunu'nda ya malların yarısının müsaderesi, ya da elin kesilmesi cezası öngörülmüştür⁷.

Klise hukukunda, papalığa ait mektup veya vesikalarda yapılan sahtekarlık ile ilgili düzenlemeler mevcuttu. Böyle bir sahteliğin farkına varan kişi yirmi gün içinde bunu yok etmezse papa tarafından aforoz edilirdi. Krallık belgelerinde sahtecilik ise, ancak rahip tarafından işlendiğinde cezalandırılmaktaydı. Bunun dışında işlenen sahtecilik suçları Klise Hukuku'nun alanına girmektedir⁸.

---

⁴ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, Seçkin, 2008, s. 688.

⁵ Sahir Erman, Sahtekarlık Cürümleri, Ticari Ceza Hukuku 3, İstanbul, 1987, s.11.

⁶ Gökçen, s. 37.

⁷ Gökçen, s. 38.

⁸ Gökçen, s. 38.

Ortaçağ Avrupa'sına bakıldığında; sahtekarlık şiddetli bir biçimde cezalandırılmıştır. Kral Rotai Emirnamesinde, sahtekarlık suçunu işleyen kimse için el kesme cezası öngörülmüştü. Ayrıca Karojenlerin ve değişik komünlerin mevzuatında da yer almaktaydı⁹.

Bu dönemde sahtekarlığın işleniş şekline bakılarak, yazıda fiilde veya sözde olabileceği ileri sürülmüş, keza sahtekarlığın genel unsurları hakkında teorik incelemelere girilmiştir. Önceleri gerçeğin taklidi ortak bir unsur kabul edilmiş, sonradan buna gerçeğin tahrifi ve nihayet zarar eklenmiş, zarardan da üçüncü şahsın uğradığı gerçek ve maddi zarar anlaşılmıştır¹⁰.

Bu dönem kanunlarının bazıları sahteciliğin konusunu oluşturan belgeler bakımından resmi - özel, milli - yabancı belge ayrımı yapmıştır. Resmi belgeye özel belgeden; milli belgeye yabancı belgeden daha fazla ceza öngörülmüştü¹¹.

Doktrin bütün sahtekarlık cürümlerini genel unsurları göz önünde tutarak bir araya toplamak için harcadığı bu çaba sonucunda, bu dönemde şu fiiller sahtekarlık sayılmıştır: 1) evrakta sahtekarlık, 2) ticari emtianın tağşişi, 3) aşağı kalitede yiyecek maddesinin kazanç maksadıyla satılması, 4) sahte tartı ve ölçülerin kullanılması, 5) tespit olunan fiyattan fazlasına ve kararlaştırılan kaliteden aşağısına mal satılması, 6) başkalarını aldatmak için muvazaalı sözleşmeler yapılması, 7) sınır işaretlerinin yerinin değiştirilmesi veya bunların ortadan kaldırılması, 8) yargılama sırasında yapılan sahtelik, 9) yalan yere yemin, 10) doğan çocuğun yerine başkasının konulması, 11) ismin haksız yere değiştirilmesi ve bir sıfat veya memuriyetin haksız yere kullanılması, 12) aynı şeyin bir biri ardınca iki ayrı şahsa satılması veya rehin edilmesi, 13) ödenmiş borcun tekrar ödenmesinin istenmesi, 14) başkasından tazminat istemek için kendi evine hile ile zarar verilmesi¹².

Fransa'da; 1680 yılında "Sahtekarlık Fermanı" çıkarılmıştır. Düzenlemede sivil kişiler veya görevleri dışında memurlar tarafından işlenen sahtekarlık

---

⁹ Gökçen, s. 39.

¹⁰ Sahir Erman, Sahtekarlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku-3, İstanbul, 1987, s.12.

¹¹ Gökçen, s. 39.

¹² Sahir Erman, Sahtekarlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku-3, İstanbul, 1987, s.13.

fiillerinin, hakimın takdirine göre cezalandırılması öngörülmüştü. Bu kimseler hakkında ölüm cezası verilmesi de mümkündür¹³.

1813 Fransa 'da yılında resmi belgede sahtecilik, kamunun sadakat ve güvenine karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilmiş, özel belgede sahtecilik ise dolandırıcılık suçunun nitelikli şekli olarak düşünülmüştü¹⁴.

Özel belgede sahtecilik ile resmi belgede sahteciliği bir arada düzenleyen ilk metinler; 1851 Prusya ve 1854 Baden Ceza Kanunlarıdır¹⁵.

İslam hukukunda devlet memurları tarafından işlenen sahtecilik taziren cezalandırılan suçlar arasında kabul edilmiştir. Taziren cezalandırma İslam hukukunda önceden cezası belirlenmemiş ya da belirlenmiş olup da cezası belirtilmemiş hakim tarafından cezasının tayin edildiği yani takdir hakkının hakime bırakıldığı suçlar hakkında uygulanan cezalandırma olarak düzenlenmiş buna göre örnek olarak sahte makbuz ile köylüden vergi tahsil eden devlet memurlarından hem bu paralar geri alınmış hem de taziren cezalandırma yoluna gidilmiştir¹⁶.

İslam Hukuku'nda resmi belgede sahtecilikler, devlet memurları tarafından işlenen sahtecilik taziren cezalandırılan suçlar arasında yer almaktadır. Örneğin, sahte makbuz karşılığında köylüden vergi tahsil eden kişiden bu para geri alındığı gibi ayrıca taziren cezalandırılırdı. İslam hukukunda resmi belgede sahtecilik ve vesikaları, mahkeme ilamlarını tahrif eden kimse *“şiddetli bir suretle tazir edilerek salahı hali zahir oluncaya kadar haps”* edilirdi¹⁷.

Osmanlı döneminde; genel anlamda İslam hukukuna ilişkin kurallar uygulanmış, yeni düzenlemelere pek de yer verilmemiştir.

Belgede sahtecilik suçlarını tespit edebildiğimiz ilk düzenleme, 1256 (Hicri) tarihli Kanun-ı Ceza'da yer almaktadır. Bu kanunun on dördüncü faslının ikinci

---

¹³ Gökçen, s. 38.

¹⁴ Tezcan, Erdem, Önok, s. 688.

¹⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s. 688.

¹⁶ Sahir Erman, Sahtekarlık Suçları, İstanbul, 1987, s. 216.

¹⁷ Gökçen, s. 40.

ve üçüncü maddelerinde resmi ve özel sahtecilik suçlarından bahsedilmektedir¹⁸.

Yine 1267 (Hicri) tarihli Kanunu Cedit'in on ikinci maddesinde belgede sahtecilik suç sayılmıştır. 1274 (Hicri) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayun'un on beşinci faslında sahtekarlık suçları düzenlenmiştir. 1274 (Hicri) tarihli kanundaki hükümler öncekilere göre son derece ayrıntılıdır. Buradaki hükümler ise, büyük ölçüde Fransız Ceza Kanunu'ndan alınmıştır¹⁹.

Söz konusu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, belgede sahtecilik eylemleri, tarih boyunca suç sayılmış; dönemin ve toplumsal yapının özelliklerine göre, bu suç karşılığında her dönemde farklı cezalar öngörülmüştür. Ancak tüm bu anılan dönemler içerisinde haksız bir eylem teşkil ettiği kabul edilen sahtecilik suçlarının ortak özelliği; sahtecilik fiillerinin toplumun menfaatleri ile doğrudan ilişki içerisinde olması iş bu nedenle "*kamu güveni aleyhine işlenen suçlar*" arasında yer verilmesidir²⁰.

Günümüzde de belgede sahtecilik suçlarının koruma alanı, gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında "*kamu güveni*" olarak kabul edilmiş ve tüm ceza sistemi bu doğrultuda şekillenmiştir.

Türk Dil Kurumu tarafından sahte kavramı; "*Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece*" şeklinde tanımlanmıştır²¹.

Genel ve günlük dildeki anlamı ile sahtecilik; *gerçeği olduğundan farklı gösterecek ve doğru olana aykırı bir yargıya neden olabilecek bir durumu gerçekleştirmeyi ifade eder*²².

---

¹⁸ Gökçen, s. 40.

¹⁹ Gökçen, s. 40.

²⁰ Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013, s.

²¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55f27dca450440.16128554

²² Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım, Ankara, Savaş Yayınevi, 2010, s. 200.

Sahtekarlık veya sahtelik bir şeye gerçekmiş gibi bir görünüm kazandırmaktır. Gerçekmiş gibi bir görünüm ve hava veren aslında gerçek olmayan şey sahtedir. Gerçeğin kasten değiştirilmesi halinde ise sahtelik söz konusudur. Bazen sahte olan şey gerçeğin zıddıdır. Mesela sahte para dediğimiz zaman parayı çıkarma yetkisi olan kurum tarafından çıkarılmamış veya yetkili kurumun çıkardığı paranın ilgili kurumun rızası olmadan değiştirilmesi demektir. Bazen ise sahte olan şey gerçeğin karşısında olan doğruyu ifade etmeyen gerçek ile çelişen yalan yalancı şey demektir. Gerçeğin taklidi sahte olan şey hangi halde olursa olsun yapısı gereği kişiyi hatalı bir hüküm vermeye aldatmaya sevk eder. bazı sahtelikler sadece şahsı veya bir grup şahsı bazıları da sayısız şahsı aldatırlar. Bir şahsı aldatan sahtekarlıklar dolandırıcılık ve bunun gibi hile suçları, sayısız şahsı aldatan sahtekarlıklar ise kamu güvenine karşı suçları oluşturur²³.

Sahte terimi somut bir anlam vermemektedir. Sahte aldatandır, o halde her türlü hile sahte kavramına girer. Sahte doğrunun karşıtıdır. Doğru ise bir vakıya değil bir hükümdür²⁴.

Sahtecilik suçlarının anlamını, kapsamını ortaya koyabilmek, bu konudaki tereddütleri giderebilmek için her şeyden önce “*kamu güvenine karşı suçların*” genel bir değerlendirmesini yapmak gerekir. Zira belgelerde sahtecilik suçlarının esasını hukuki konusunu özelliklerini ve manevi unsurunu doğru bir biçimde ortaya koymak ancak bu şekilde mümkün olacaktır²⁵.

Belgede sahtecilik suçları delil araçlarının güvenliğini ve güvenilirliğini koruma amacına hizmet eder. Suçla korunan hukuki yarar ise kamu güvenidir²⁶.

Sahtecilik kavramının en basit ifadesi ile, gerçeğin isteyerek değiştirilmesi (tağyir) iki farklı biçimde ortaya çıkar. Gerçekten bazı durumlarda “*sahte olma*” “*sahih olma*” ‘nın karşıtı olarak belirir. Böylece yetkili kurum tarafından

---

²³ Gökçen, s. 40.

²⁴Faruk Erem, Ceza Hukuku Hususi Hükümler 2, Ankara, Ajans Türk Matbaacılık 1968, s. 30.

²⁵ Toroslu, s. 200.

²⁶ Remzi Gündüz, Veysel Gültaş, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları, Ankara, Bilge Yayınevi, 2013, s. 19.

bastırılmamış olan ve böyle bir kurum tarafından bastırılmış olmakla birlikte izin verilmeyen değişikliklere uğrayan paranın sahte olduğu söylenir. Diğer durumlarda sahte olma deyimi, doğru olanın karşıtı olarak kullanılır. Nitekim gerçeğe aykırı olan yani yalan olan beyanlar sahtedir. Bu itibarla sahte olma deyimi genellikle “*sahih olmama*” ve “*gerçek olmamayı*” ifade eder²⁷.

Bu iki yoldan biri ile gerçekleri değiştirme için özelliği gereği yanlış bir yargıya neden olmaya yöneliktir. Bu da söz konusu değiştirmenin özünde “*aldatma (iğfal etmeye)*” yönelik olduğu anlamına gelir. Sahte olma ve aldatma çok sıkı ilişki içinde iki kavramdır. Ancak bazı sahtecilik halleri sadece bir kişiyi veya az sayıda kişileri aldatabilir. Örneğin; dolandırıcılık suçunu veya benzeri suçları işlemek için hile kullanılması durumunda olduğu gibi. Pek çok sahtelik halleri kamuoyunu yani belirli olmayan sayıda kişileri aldatma yeteneğine sahiptir. Kamu güvenine karşı suçların merkezini işte bu tür sahtelikler oluşturur.

Gerçekten kamuyu aldatma imkanına sahip olmasından ötürü bu tür sahtelikler “*kamu güvenine karşı suçlar*” başlığı altında toplanmaktadır²⁸.

Bütün bunlar kamu güvenine karşı suçlara özelliğini veren hususun bu suçlarda suçlunun faaliyetinin toplumda özel bir güven duyulan (itimata edilen) şeyler ve beyanlar üzerinde gerçekleşmesi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum özellikle belgede sahtecilikte açıkça ortaya çıkmaktadır. Gerçekten bilindiği üzere belgenin doğal işlevi, kanıtlamaya hizmet etmektir. Bu özellik diğer sahtecilik durumlarında da söz konusudur²⁹.

Bunun yanı sıra doktrinde bu suç ile korunan hukuki amacın ikili bir yapıya sahip olduğu, bununla bir yandan *hukuki ilişkilerde itimat ve güven*, bir yandan *da ispat vasıtası*, belgelerin doğruluğunda ve gerçekliğinde garantisini bulunan belirli menfaatler olduğu belirtilmektedir³⁰.

Belgede yapılan sahtecilik; belli bir bireye, bir topluluğa ya da devlete maddi veya manevi zarar verebilir. Ancak bir belgenin kanunen korunmasının ve üzerinde yapılacak sahteciliklerin cezalandırılmasının nedeni oluşacak bu zarar değil, o belgelere hukuk düzeni tarafından bağlanan hukuki sonuçlardır. Kanun

---

²⁷ Toroslu, s. 201.

²⁸ Toroslu, s. 201.

²⁹ Toroslu, s. 202.

³⁰ Gündüz, Gültaş, s. 19.

bir takım hukuki sonuç doğurabilecek belgeleri her türlü sahteciliğe karşı korumakta, bunların gerçeklik ve doğruluğuna yapılacak her türlü saldırıyı cezalandırmaktadır. Bu korumanın nedeni bu belgeler hakkındaki her türlü sahtekarlık eyleminin kamunun güvenini sarsacak olmasıdır. Toplum ilişkilerinin esenliği bakımından gerekli olan ve bu yazılara karşı kamuda var olan genel güven duygusuna karşı saldırıyı ifade ettiği içindir ki; belgede sahtecilik suçları cezalandırılmıştır. Korunan hukuki değer ise kamunun güvenidir³¹.

Belgede sahtecilik suçları ile belge üzerinde çok yönlü bir koruma sağlanmaktadır. *Belgenin geçerliliği* (sahte belgeyi taklit veya tağyir etmek), *belgenin varlığı* (belgeyi ortadan kaldırmak), *belgenin doğruluğu* (yalan beyanda bulunmak, belgede fikri sahtecilik) ve *belgenin kullanımı* (sahte bir belgeyi kullanmak)³².

Kamu güvenini hukuk nizamını ve toplumun önemli bir değer verdiği dokümanlar, paralar, ve sembollere güvendir. Doktrinde önemli bir fikir akımına göre kamu güveni toplumda tam ve gerçek bir hukuki değeri teşkil eder. Bir başka kamında göre kamu güveni kaynağını resmi makamlardan emirlerden almaktadır. Bu doğrultuda kamu güveni onu empoze eden resmi makamların emirlerinden kaynaklanmaktadır. Delil olan şey resmi makamlardan sadır olduğu için herkesin güveni söz konusudur. Doktrinde hakim olan teoriye göre, vatandaşların çoğunluğunun belli bir yer ve zamanda, belli şeylere, evrak ve işaretlere güvenmeleri bir realitedir. Müşterek yaşam bunu gerektirmektedir. Hayatın ileri gitmesi için böyle bir güven şarttır. Kamu güveni ve hukuki ilişkilerde güvenlik olarak anlaşılmalıdır. Doğru olan düşünce kamu güveninin belli bir yer ve zamanda belli evrak ve işaretlere güvenmeleri için bir realite oluşudur³³.

Aslında sahte olan şeye toplum inanmakta ve güvenmektedir. Çünkü bunlar ilgili oldukları şeylerin kanıtı ve delil niteliğinde belgelerdir. Toplum inanç ve güvenini hayatın kendisi doğurmaktadır. Bu güven sarsıldığı zaman sosyal

---

³¹ Necati Meran, Dolandırıcılık Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 405.

³² Tezcan, Erdem , Önok, 674 .

³³ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s.483.

hayat ve insan ilişkileri bozulur, gelişemez. Sosyal hayat örf ve adet gereği inanılan şeylerin aldatıcı çıkması sayısız kimseyi menfi yönde etkiler³⁴.

7. BELGE KAVRAMI

İncelenen suç tipinin konusunu “belge” oluşturmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 204. maddesinde düzenlenen “Resmi Belgede Sahtecilik” suçundan bahsedebilmek için belgenin sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, sahte bir resmi belgenin düzenlenmesi gereken bir “belgenin” bulunması zorunludur.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile mevzuatımıza giren ve kanunda tanımlanmamış “belge” terimi, 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “evrak (varaka)” karşılığında kullanılmakta olup *bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, vesika, doküman, film vb.* anlamına gelmektedir³⁵.

Türk Dil Kurumu tarafından ise belge; “*Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb, vesika, doküman.*” şeklinde tanımlanmaktadır³⁶.

Doktrinde ise belge tanımına ilişkin çeşitli açıklamalarda bulunulmuştur:

Tezcan - Erdem - Önok’a göre belge; “*Hukuki açıdan önem taşıyan ve onu meydana getiren kişinin delil oluşturmak amacıyla belirli bir beyanını içeren yazı parçasıdır*”³⁷.

Toroslu’ya göre belge; “*Ceza hukuku yönünden belgeyi, olaylar nakleden veya irade beyanlarını içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı belge olarak tanımlamak mümkündür.*” şeklinde açıklamıştır³⁸.

---

³⁴ Soyaslan, s.482.

³⁵ Gökçen, 71.

³⁶ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55f27e8349d253.68123074

³⁷ Tezcan, Erdem, Önok, s. 675.

Bakıcı - Yalvaç tarafından belge; *“Hukuken hüküm ifade eden ve bir hakkın doğmasına hukuksal ilişkinin veya bir olayın, olgunun kanıtlanmasına yarayan yazıdır.”* şeklinde tanımlanmıştır³⁹.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararına göre; *“Ceza hukuku yönünden varaka (evrak, belge, olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı belge olarak tanımlanabilir”*⁴⁰ şeklinde açıklanmıştır.

Belge, irade bildiriminde bulunan ya da yazıyı onaylanan veya düzenleyen kişi ya da makamın yazı içeriğinden veya altındaki imza ile belirlenebildiği hukuki varlığı ve hukuki değeri bulunan bir hakkın doğumuna hukuki ilişki ya da olayın kanıtlanmasına yarayan taşınabilen bir şey üzerine yazı ile yazılmış metindir⁴¹.

Hukuk terminolojisinde ise belge; *“Olayları nakleden, içerdiği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve muayyen kimse tarafından oluşturulan her türlü yazı”* şeklinde tarif etmek mümkündür⁴².

Tüm bu tanımlamaların yanı sıra; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun gerekçesinde; belge tanımı şu şekilde yapılmıştır:

*“Belge, eski dilimizdeki “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup, yazılı kağıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun belge niteliği taşımamaktadır. Kağıt üzerindeki yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir”*⁴³.

---

³⁸ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım, Ankara, Savaş Yayınevi, 2010, s. 222.

³⁹ Sedat Bakıcı, Gürsel Yalvaç, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008, s. 692.

⁴⁰ Halil Polat, 5237 Sayılı TCK' da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Ankara, Adalet, 2010, s. 735.

⁴¹ Gündüz, Gültaş, s. 20.

⁴² Gökçen, s. 71.

⁴³ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015, s. 529.

Varaka, sadece suç oluşturmanın maddi konusu değildir; o yanı zamanda korunan hukuki varlığı ifade eder. Yani evrakta sahtekarlık suçlarında varakanın kendisi hukuki varlık değerine sahip olacak ve üstlendiği kanıtlayıcı güç yönünden kanun tarafından korunacaktır. Ancak bu anlayış kabul edilmez. Ceza hukuku tarafından korunan varlıkların kendisi değildir. Sahtekarlığın yeni bir sahte varaka yaratmak şeklinde de olabileceği, (sahte bir vasiyetname ya da bono düzenleme durumunda olduğu gibi) düşünülduğünde söz konusu anlayışın isabetsizliği kolayca görülür⁴⁴.

Yazının belli bir kişiye ya da kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilmeyen yazılı kağıt, belge niteliği taşımaz. Kağıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için bu kişinin ad ve soyadının kağıda eksiksiz bir biçimde yazılması ve bu kağıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir. İmzanın öngörülmediği tamamen matbu olan tiyatro ve ulaşım biletleri de belge sayılır. Ancak bazı belgeler (örneğin poliçe, kambiyo senetleri) açısından belge üzerindeki kişinin kendi el yazısı ile imzasının atılmış olması gerekir. Zira; imza kambiyo senetlerinin zorunlu şekil şartını (kurucu ögesini) oluşturmaktadır⁴⁵.

Bir kişinin düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belgenin varlığından söz edilir. Ancak bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza atılan kişi gerçek veya hayali bir kişi olabilir bunun belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır⁴⁶.

Suret belge asıl belgenin unsurlarının aynen yer aldığı bir şekilde çoğaltılmış halidir. Bu belgeler usulüne uygun olarak onaylanmış olmaları halinde hukuki sonuç doğururlar. Bu şekilde bir belge surette olsa aslı gibi hüküm ifade eder⁴⁷.

Maksatlı belge, maddi veya hukuki bir olayın kanıtı olarak belli bir amaçla düzenlenen belgelerdir. Duruşma suç tutanakları böyle belgelerdir⁴⁸.

---

⁴⁴ Toroslu, s. 301.

⁴⁵ Atalan, s. 529.

⁴⁶ Meran, s. 407.

⁴⁷ Hasan Gerçekler, Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt 3, Ankara, Seçkin, s. 4115.

Bir belgeden söz edebilmek için; kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir⁴⁹.

Belge esas itibari ile hukuki hüküm ifade eden, bir olayı ispata yarayan bir yazı olduğuna göre, belgenin başlıca ögesi, *ispat yeteneği ve gücüdür*. Ancak özel hukuk alanında hukuki hüküm ifade eden bütün belgelerin ispat gücü eşit kabul edilmiştir. Resmi sicil ve senetleri aksi ispat olana kadar geçerli sayan Medeni Hukukla, imzası inkar edilmeyen özel senetleri delil sayan Usul Hukuku bu gibi senetlerin ispat güçleri arasındaki farkı açıkça belirlemiştir. İşte Ceza Hukuku bu farkı da gözden uzak tutmamıştır⁵⁰.

Tüm bu açıklamalar ışığında; hukuken bir belgenin taşınması gereken özellikleri üç ana başlık altında başlık altında toplayabiliriz:

- *Yazılılık özelliği*,
- *Belli bir içeriğinin olması* (kanıt oluşturabilme özelliği),
- *Düzenleyenin belli olması* (belgenin aidiyetinin saptanabilmesi).

Bunun yanı sıra söz konusu ana başlıklar altında incelenen; *hukuki sonuç doğurması, hukuki varlığının bulunması, belgenin taşınabilir olması* da belgenin özellikleri doktrinde bazı yazarlar tarafından ayrıca başlıklandırılmıştır⁵¹.

7.1. Belgenin Unsurları

7.1.1 Yazılı Olma

Bir belgeden söz edebilmek için öncelikle “*yazılılık*” koşulunun gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Belge maddi bir varlığı olan bir şeye sıkı bir bağlılık içinde bulunmalı ve görüntülü olarak da algılanabilmelidir. Bu yüzden söz gelimi,

---

⁴⁸ Gerçeker, s. 4115.

⁴⁹ Atalan, s. 529.

⁵⁰ Meran, s. 407.

⁵¹ Gündüz, Gültaş, s. 21 - 22.

sözlü açıklamalar, manyetik şeritler elektronik ortamda depolanmış veriler fotoğraflar bilgisayar programları belge niteliğinde sayılmaz⁵².

Yazı, Türk Dil Kurumu'nca ise, "*Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi.*" olarak tanımlanmaktadır⁵³.

Yazı, "*irade beyanı veya açıklamasının, bunu tespitte elverişli araç ve harflerle ifade olunmasıdır.*" Harflerin herhangi bir araçla tespiti yeterli olup araç ve kullanılan dilin önemi bulunmamaktadır⁵⁴.

Belgeden söz edilebilmesi için öncelikle bu belgenin yazılı olması gerekir. Yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat külfeti ne olursa olsun belge niteliği taşımamaktadır. Örneğin; bilgisayarda bulunan ve belli bir içeriği sahip bulunan word sayfası, belge olarak nitelenemeyeceği gibi fotoğraf veyahut dijital ortamda bulunan diğer türdeki veriler de belge niteliği taşımamaktadır⁵⁵.

Hiçbir anlam ifade etmeyen veya anlaşılmayan yazılar ise belge niteliği taşımaz⁵⁶.

Yazının kalıcı bir vasıta ile meydana getirilmesine gerek yoktur. Silinebilmesi, onun yazı olma niteliğine zarar vermez. İnceleme konusu suç açısından önemli olan yazının belli bir süre kalıcı olmasıdır. Yazının okunma şekli önemli değildir. Gözle okunabilenlerin yanı sıra görme engellilerin kullandığı kabartma harflerle dokunularak okunan yazılar da bu kapsamdadır⁵⁷.

Ayrıca belirtilmelidir ki; her ne kadar belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kağıdın varlığı gerekli ise de, bazı durumlarda belgenin varlığını kabul etmek için yazının kağıt üzerinde bulunması gerekmez bir metal levha üzerine yazı

---

⁵² Tezcan, Erdem, Önok, s. 675.

⁵³http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55f27f8aa08a28.39671256

⁵⁴ İsmail Malkoç, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Yetkin Hukuk Yayınları, 2002, s. 2601.

⁵⁵ Polat, s. 736.

⁵⁶ Bakıcı, Yalvaç, s. 694.

⁵⁷ Gökçen, s.75.

yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir. Bu itibarla araç plakalarını da resmi belge olarak kabul etmek gerekir⁵⁸.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi kararlarında, *belgenin; taşınan bir şey üzerine yazılıp da hukuki bir hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan bir yazı olduğu, belgenin varlığının kabulü için yazılı bir kağıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, diğer unsurlarının varlığı halinde belge olarak kabul edilebileceği* öngörülmüştür⁵⁹.

Yazılılık, bir belgenin taşınması gereken en önemli özelliktir. Belgenin yazılı olması hukuk düzeni açısından bazı hallerde geçerlilik şartı teşkil eder iken, bazı durumlarda ise ispat aracı olarak kabul edilmiştir.

Yazılı olma keyfiyeti özel hukukta bazı sözleşmeler için geçerlilik şartı iken bazıları bakımından ispat için zorunludur. Örneğin; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 237. maddesinde taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için sözleşmenin resmi şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bir kısım sözleşmeler ise yazılı yapılmasa da geçerlidir. Ancak yazılı olma ispat açısından önem taşır⁶⁰.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 13. maddesinde ise; *"Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. Ancak sözleşme metniyle çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler bu kuralın dışındadır."* denilmektedir⁶¹.

Bununla birlikte, bu tür belgeler asıl fonksiyonunu ifa etmese bile genel anlamda özel hukuk ilişkisi bakımından bir değer taşıdığı ölçüde sahtecilik suçunun da konusunu oluşturabilir⁶².

Soyut olarak yazılı olma şartını içermeyen evrakın varlığından şüphe edilemez. Gerçekten fotoğraf ve film gibi vasıtalar da insan düşüncesini ifade edebilirler ve yazıdan daha da ikna edici olabilirler. Bunların ceza muhakemesi

---

⁵⁸ Polat , s. 736.

⁵⁹ Yargıtay 11. Ceza Dairesi 22.02.2007 tarih ve 8681/1073 E.K sayılı kararı.

⁶⁰ Gökçen, s. 76.

⁶¹ Mutlu Dinç Türk Borçlar Kanunu, Ankara, Seçkin, 2014, s. 74.

⁶² Gökçen, s. 75.

yününden belge sayılabilecekleri de kuşkusuzdur. Ancak Ceza Kanunu'nun evrakta sahtekarlığa ilişkin hükümleri yönünden yazılılık şarttır⁶³.

Yazının üzerine yazıldığı şeyin taşınabilen bir şey olması gerektiği konusunda doktrinde fikir birliği yoktur. Taşınabilen şeyler üzerinde bulunan yazıların belge niteliğinde olabileceği veya dökümanların tüm diğer şartlarını içeren şeylerin bir taşınmaz üzerine yazılması halinde bunu “belge” saymamak için bir neden olmadığı şeklinde iki farklı durum da mümkündür.

Bir düşünceyi ifade etmesi şartıyla belge herhangi bir yazıyla yazılmış olabilir. Ancak okunması anlaşılması mümkün olmayan yazılı belgeler bu anlamda belge sayılamaz⁶⁴.

7.1.2. Belli Bir İçeriğinin Olması (Kanıtlanabilirlik Özelliği)

Kağıt üzerindeki yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir⁶⁵.

Bir belgenin varlığından söz edilebilmesi açısından, yazılı olması yeterli değildir. İçeriğinin ya bir olay naklinden ya da irade beyanından ibaret olması gerekir. Buna göre belgeler nakledici ya da beyan edici olmak üzere ikiye ayrılır⁶⁶.

Bir belgeden söz edebilmek için kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması hukuki bir hüküm ifade etmesi hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir⁶⁷.

Bu özellik aynı zamanda öğretide “kanıtlanabilirlik özelliği” olarak da anılmaktadır. Bu husus 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesi

---

⁶³ Toroslu, s. 302.

⁶⁴ Toroslu, s. 221.

⁶⁵ Gerçeker, s. 4110.

⁶⁶ Gündüz, Gültaş, s. 21.

⁶⁷ Polat, s. 736.

gerekçesinde de; “Kağıt üzerindeki yazının anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir.” şeklinde belirtilmiştir⁶⁸.

Belge öncelikle hukuksal açıdan önem taşıyan olayların ispatına elverişli olmalıdır. Hukuk alanında önem taşıyan her olgu ve olay ispata elverişlilik kavramı içerisinde ele alınır. Belgeye konu olay ve olgunun hukuksal alanda bir etkiye sahip olması gerekir. Bu nedenle “yok hükmünde olan açıklamalar” belgeye konu olamaz⁶⁹.

İrade beyanı içermeyen metnin suçun konusunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılabilir. Örneğin; trafik polisi tarafından düzenlenmiş olan kaza tespit tutanağı, olayı anlatır bir belge niteliğindedir ve bunun belge olarak değerlendirilmesi gerekir. Ancak imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıt verilme nedenlerinden farklı bir şekilde kullanılmak istenirse ortada mevcut bir içerik bulunmadığından belgede sahtecilik değil, 209. maddede düzenlenen “açığa imzanın kötüye kullanılması” suçundan bahsedilir⁷⁰.

Belgenin içeriği ya bir olayın veya bir irade beyanının aktarılmasından ibarettir. Bir yazının belge sayılabilmesi için mutlaka bu amaçla yazılmış olmasına gerek yoktur. Bu yöndeki irade başlangıçta ortaya konmuş olabileceği gibi sonradan da bu niteliği elde etmiş olabilir (tesadüfi belge). Diğer taraftan belgeden söz edebilmek için belirli bir süreklilik arandığı için, örneğinin kumun veya karın üzerine yazılan yazılar belge sayılmaz⁷¹.

Herhangi bir yazılı metnin belge niteliği taşıyabilmesi için bir olay veya hakkın kanıtını oluşturması gerekir. Belgenin bu amaçla düzenlenmesi ya da sonradan bir olay veya hakkın kanıtı durumuna gelmesi arasında yaratacağı sonuçlar arasında fark yoktur⁷².

Öte yandan ceza hukuk anlamında belgeden söz edebilmek için; hukuken anlamı olan bir içeriğin bulunması başka bir ifade ile muhteviyatının hukuki sonuçlar doğurabilecek nitelikte olması gerekir. Bu husus Türk Ceza Kanununun

---

⁶⁸ Atalan, s. 529.

⁶⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 676.

⁷⁰ Gökçen, s. 83.

⁷¹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 676.

⁷² Gündüz, Gültaş, s. 21.

204. madde gerekçesinde; “Bir belgeden söz edebilmek için, kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.” şeklinde ifade edilmiştir⁷³.

Yargıtay 11. C.D. bir kararında; “sahte olarak düzenlenen resmi belgenin (...) kamunun güvenine mazhar olabilmesi, bunda yapılan sahteciliğin bu güveni sarsabilmesi ve failin sahtecilik suçundan cezalandırılabilmesi için, bu yazının hukuken geçerli olması, başka bir deyişle hukuk düzeni içinde belirli bir takım sonuçlar doğurabilecek nitelikte olması gerekir.” diyerek aynı hususu vurgulamıştır⁷⁴.

Toroslu’ya göre; bir anlayış varakadan söz edilebilmesi için nakledilen olayın veya irade açıklamasının hukuken önem taşıması yani hukuki sonuçlar doğurmaya elverişli olması gerektiğini savunur. Başka bir anlayış ise, varaka kavramına böyle bir şartın dahil edilmesinin gerekli olmadığını sahtekarlık konusunu düzenleyen genel ilkelerin böyle bir şartın eklenmesi ile önlenmek istenen sonuçları önlemeye yeteceğini savunur. Gerçekten cezalandırılabilmesi için sahtekarlığın daima hukuken önem taşıması yani hukuksal sonuçlar doğurması gerekir. Bu itibarla varakanın içeriği tahrif edilmesi halinde cezalandırılabilen bir sahteliğin esasını oluşturan zararın ortaya çıkmasına neden olmayacak içerik ise, fiil cezai sorumluluk doğurmayacaktır. Örneğin sadece belirli bir tarihi tezi desteklemek amacıyla tarihi bir vesikanın tahrif edilmesi hukuki sonuçtan yoksundur ve sahtekarlık suçundan söz edilemez⁷⁵.

Varakanın içeriği ile ilgili olarak tartışılan bir başka konu da batıl olan yazılı belgenin varaka sayılıp sayılmayacağıdır. Hakim görüş, bu konuda mutlak anlamda batıl olan veya yok sayılan varaka ile batıl olduğu ileri sürülen varaka arasında bir ayırım yapmak gerektiğini savunur. Bir başka anlayış varakanın geçerli olup olmamasının onun varlığı ilgisini bulunmadığını savunur. Gerçekten üzerinde sahtekarlık yapılan ve mutlak anlamda batıl olan varaka da yeniden sahtekarlıklara konu olabilir. Örneğin keşidecinin sahte imzasını taşıyan poliçenin sahte olarak ciro edilmesi durumunda olduğu gibi. Bununla beraber

---

⁷³ Mustafa Atalan, Uygulamalı- Yorumlu- Örnekli Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma Ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 529.

⁷⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, 2014, Adalet, s. 493.

⁷⁵ Toroslu, s. 304.

varakanın batıl olmasının ceza hukuku yönünden hiçbir önem taşımadığı söylenemez. Bu husus cezalandırılabilen bir sahtekarlığın varlığı için önemli olan zarar imkanı yönünden nazara alınabilecektir⁷⁶.

Varakanın esas işlevi hukuki faaliyetlerde kanıtlamaya hizmet etmektir. Ancak bunun mutlaka içeriğini kanıtlamak için kaleme alınmış olması şart değildir. Sadece bu amaçla kullanılabilir olması yeterlidir. bu itibarla bir aşk mektubu dahi varakadır ve bu bir zina davasında (mülga) kanıt olarak kullanılabilir. Bu özelliği itibarıyla de varakaları “maksatlı varakalar” ve “rastlantısal varakalar” olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Birinciler belli bir olayı kanıtlamak amacıyla hazırlanan varakalardır. Örneğin duruşma tutanakları diplomalar ikinciler başka bir amaçla kaleme alınan fakat daha sonra ortaya çıkan nedenlerden ötürü kanıtlayıcı bir değer kazanan varakalardır. Örneğin; mektuplar gibi⁷⁷.

Tasdik edilmiş kopyanın muhtevasında değişiklik belgede sahtecilik olarak kabul edilir. Çünkü yapılan değişiklikte tasdik kaydı içerik açısından yanlış hale getirilmiştir. Kopya tasdik edilen beyanın parçasıdır. Tasdik edilmiş bir tercüme de tasdikli kopya gibi değerlendirilir. Hukuken kabul edilen kopyalar orijinal yerine kullanılabilir nitelikte ise orijinal belge ile aynı kuvvettedir. Örneğin mahkeme evrakına eklenen ticari mektubun kopyası belge niteliğindedir. Mahkeme kararlarında geçen belgelerin karbon kopyaları veya tekrar düzenlenmiş şekilleri de belge niteliğindedir. Bunlar basit kopya olarak kabul edilmez. Basit bir kopya istinaden düzenleyicisinin arzusu doğrultusunda hukuki ilişkilerde orijinalin yerine geçecek şekilde ise, örneğin orijinalin kaybedilmesi halinde belge olabilir. Bununla birlikte fotokopi söz konusu olduğunda belgenin sıhhati konusunda teyitleşerek sonuca varılabilir⁷⁸.

7.1.3. Düzenleyenin Belli Olması (Belgenin Aidiyetinin Saptanabilmesi)

“Düzenleyenin teşhis edilebilir olması” belgeden söz edilebilmesi için vazgeçilmez bir koşuldur. Belge, değerini onu meydana getirenin kimliğinden

---

⁷⁶ Toroslu, Ceza Hukuku, s. 305.

⁷⁷ Toroslu, s. 305.

⁷⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 491.

elde eder. Başka bir deyişle belge, kendisini düzenleyeni teşhis edilebilir hale getirmelidir.

Belgede sahtecilik suçlarından bahsedebilmek için belgenin düzenleyicisinin belli olması gerekir. Bu husus Türk Ceza Kanunu'nun 204. madde gerekçesinde;

“Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kağıt, belge niteliği taşımaz. Kağıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kağıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kağıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir”⁷⁹.

Belge onu düzenleyeni kişiselleştirmeli veya en azından teşhis edilebilir hale getirmelidir. Bununla belgenin arkasında belirli bir kişi, firma veya makamın bulunduğu garanti edilir, düzenleyici genel olarak belge atındaki imza ile belirlenir, ancak imza dışındaki unsurlardan da teşhis için yararlanılabilir⁸⁰.

Belgenin altındaki imza okunaksız ise, bu takdirde bunun belge niteliğinde olduğunu söylenemediği için, belgede sahtecilikten de söz edilemez. İmza kural olarak el ile atılır ise de, istisnai durumlarda başka araçlarla da atılması söz konusu olabilir. Bu istisnai durumlardan birisini 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu oluşturmaktadır. Anılan kanunda bazı koşullarda elektronik imza, el yazılı imzaya eş tutulmaktadır⁸¹.

Yazıdaki irade beyanının sahibinin, belirli bir kişi veya makam olduğun anlaşılması gerekir. Kişi gerçek bir kişi olabileceği gibi, hayali bir kişide olabilir. Kişiyeye aidiyet, imza ya da yazının içeriğinden anlaşılabilir. İçerikten anlaşılma ile açıklanmak istenen, yazının okunması ile belli bir kişiye ait olduğunun ortaya çıkmasıdır. Okuma ile değil ancak özel bir inceleme (grafolojik araştırma) sonucu düzenleyici anlaşılıyor ise yazıda kimliğin varlığı kabul edilemez⁸².

---

⁷⁹ Atalan, s. 529.

⁸⁰ Gündüz, Gültaş, s. 21.

⁸¹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 676.

⁸² Gündüz, Gültaş, s. 21.

Yazının kime ait olduğunun içeriğinden anlaşılabilmesi özel belgeler ve aslında özel belge olup Türk Ceza Kanunu'nun 210. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle resmi belge ile eşit tutulan belgeler açısından gereklidir; resmi belgeler için gerekli değildir. Çünkü; yetkili bir memurun imzasını taşımayan resmi bir belge kural olarak hiçbir hukuki değer taşımaz. Bu nedenle, resmi belgenin içeriğinden hangi makam ve kamu görevlisi tarafından düzenlendiği anlaşılabilirse bile, altında yetkili memurun imzası bulunmayan yazı resmi belge niteliğini kazanamaz⁸³.

Yazının altındaki imzanın kime ait olduğunun bilinebilir olması demek o imzanın her zaman gerçek olduğu anlamına gelmez. Bu bakımdan bir kimsenin kendisinin olmayan bir isim ve imza ile bir belgeyi imzalaması halinde bu ismin gerçekte mevcut bir kişiye ait olması ile tamamen hayali, uydurma isim ve imzadan ibaret bulunması arasında sahtecilik suçunun oluşumu açısından bir fark yoktur⁸⁴.

Anonim nitelikteki yazılar belge sayılmaz. Şayet uydurma veya tarihse bir isim kullanılmışsa "açık" anonimlikten söz edilir. "Gizli" anonimlikte ise, belgeyi düzenleyen kişi herkesçe bilinen isimleri kullanmak suretiyle teşhis edilebilir olmamak ister. Bununla birlikte belge üzerinde adı yazılı olan kişinin tespit edilip edilemeyeceği veya böyle bir kişinin gerçekte olup olmadığı suçun oluşması bakımından önem taşımaz⁸⁵.

Varakanın faili yani düzenleyeni bilinebilir olmalıdır. Gerçekten evrakta sahtekarlık cürümleri öngören hükümler yönünden varakadan söz edilebilmesi için yazılı belgeden failin yani belgeyi düzenleyen kişinin veya kurumun anlaşılması gerekir. Bu itibarla anonim bir yazı varaka değildir⁸⁶.

Varakanın faili ve düzenleyeni her zaman onu maddi biçimde yazan kimse (örneğin daktilo yazan sekreter değildir.) bu adına varak düzenlenen kimsedir⁸⁷.

---

⁸³ Gündüz, Gültaş, s. 21.

⁸⁴ Erman, s. 313.

⁸⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s. 676.

⁸⁶ Toroslu, Ceza Hukuku, s. 303.

⁸⁷ Toroslu, s. 303.

Varakanın düzenleyenin kim olduğu çok defa altına atılan imzadan anlaşılır. İmzanın okunabilir olması gerekmediği gibi ayrıca ad soyadın yazılması da gerekmez. Bir kısım belgeler vardır ki imzalanamaz. Örneğin kayıtlar veya ticaret defterleri bu tür belgeler yönünden düzenleyen başka unsurlardan anlaşılır⁸⁸.

Yazılı belgede imza kural olarak belgenin düzenlendiği tarih ve yerle atılır yani bunlar da gösterilir. Bu husus belgenin asli unsuru değildir. Ancak belgenin geçerli olması veya hukuki sonuçlar doğurması için kanun bunların gösterilmesini istemiş ise tamamlayıcı unsur halini alır ve bunlardaki tahrifat da sahtekarlık sayılır⁸⁹.

Bir kişinin düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belge vardır ancak bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza konulan kişi gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır⁹⁰.

7.2.Belge Türleri

Belgede sahtecilik suçları yönünden yapılan en önemli ayırım resmi belge ve özel belge ayırımıdır. Bir de resmi belgeye benzetilen özel belgeler söz konudur⁹¹.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi belgenin üç türü olduğu kabul edilmiştir. Bunlar;

A. Resmi Belgeler

B. Özel Belgeler

C. Resmi belge hükmünde belgeler

---

⁸⁸ Toroslu, s. 303.

⁸⁹ Toroslu, s. 304.

⁹⁰ Gerçeker, s.4110.

⁹¹ Toroslu, s. 224.

Bu ayırım yalnızca işlenen suç nedeni ile verilecek ceza yönünden değil, suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesi açısından aranan koşullar yönünden de önemlidir⁹².

Bazı resmi belgeler, sahteliği sabit olana kadar geçerli iken; (HMK m.204) bazıları aksi sabit olana kadar geçerli kabul edilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinin son fıkrasında; sahteliği sabit olan kadar geçerli resmi belgede yapılan sahtecilik bu nitelikte olmayana nispetle daha ağır bir müeyyide ile cezalandırılmıştır. Bu belgelere, Seçimlerin Temel Hükümleri Ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 178. maddesindeki "*seçim tutanakları*" ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 22. maddesinde ifade edilen "*duruşma tutanakları*" örnek verilebilir⁹³.

Belgelerin ispat gücü, hukuk sistemlerine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak resmi belgelerin güvenilirliği ise daha yüksektir. 4271 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 7. maddesinde bu husus;

"Resmi sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olup olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekle bağlı değildir." denilmek sureti ile ifade edilmiştir⁹⁴.

Kamu görevlisi tarafından düzenlenen belgenin kamunun güvenine sahip olması ve bu nedenle de söz konusu belgenin iptal edilinceye kadar doğru kabul ediliyor olmasının da bunda etkisi vardır⁹⁵.

Resmi belgelerin ispat gücünün yüksek olması sebebiyle bu tür belgelerde sahtekarlık yapıldığında kamunun güven duygusu daha fazla sarsılmaktadır. Özel belgenin ispat kuvveti bu kadar yüksek değildir. Özel belgenin delil olabilmesi yazı veya imzaların inkar edilmemesine bağlıdır. bu sebeple gerek suçun oluşumu gerekse suç için öngörülen müeyyide açısından resmi ve özel

---

⁹²Kubilay Taşdemir, Belgede Sahtecilik Suçları, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 35.

⁹³ Gökçen, s. 95-96.

⁹⁴ Mutlu Dinç, Dilek Pala Kaya, Türk Medeni Kanunu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s. 43.

⁹⁵ Artuk Gökçen, Yenidünya, s. 498.

belge arasında ayırım yapılmıştır. Örneğin 204. maddedeki resmi belgede sahtecilik suçunun oluşumu için sahte resmi belgenin düzenlenmesi değiştirilmesi veya kullanılması yeterli görülmüşken 207. maddedeki özel belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahte belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesi ve kullanılması gerekmektedir. Keza resmi belgede sahtecilik suçlarına daha çok hapis cezası öngörülmüşken özel belgede sahtecilik suçu bakımından daha az hapis cezası kabul edilmiştir⁹⁶.

Özel belgenin ispat kuvveti bu kadar yüksek değildir. Özel belgenin delil olabilmesi yazı veya imzalarının inkar edilmemesine bağlıdır. (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu mad. 215, 208). Bu sebeple gerek suçun oluşumu gerekse suç için öngörülen müeyyide açısından resmi ve özel belge arasında ayırım yapılmıştır.

Çalışma konumu teşkil eden resmi belgeye ilişkin açıklamalar en son sırada anlatılacağından öncelikle diğer belge türleri incelenecektir.

7.2.1. Özel Belge

Resmi belge niteliği taşımayan ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 210/1. maddesi gereği resmi belge hükmünde sayılmayan ve çalışmanın başında anlatıldığı üzere; bir belgenin taşınması gereken tüm özelliklere haiz olan her türlü yazı özel belgedir⁹⁷.

Kamu görevlisinin görevi veya yetkisi dışında tanzim ettikleri belgeler de özel belge olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte özel belgenin söz konusu olabilmesi için kanun koyucunun bu belgeyi resmi belge hükmünde kabul etmemiş olması aranır. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun 210/1. maddesinde sayılanlar, esas itibarıyla özel belge olmakla birlikte ticaret hayatında bu belgelere verilen önem sebebiyle resmi belge hükmünde kabul edilmiştir⁹⁸.

---

⁹⁶ Artuk Gökçen Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet, Ankara, 2012, s. 498.

⁹⁷ Tezcan, Erdem, Önok, s. 681.

⁹⁸ Gökçen, s. 106.

Belge niteliğinde olmamakla birlikte yazılı delil başlangıcı teşkil eden yazılar da özel belge sayılır⁹⁹.

Özel belgenin veya yazının önceden kanıt olarak hazırlanmış olması gerekmez hukuki ilişkileri veya olayları ortaya koymaya hizmet etmesi yeterlidir¹⁰⁰.

Yargıtay içtihatlarında resmi belgenin aslına ulaşılmaması veya resmi belge sayılması için gerekli unsurlardan birini içermemesi halinde özel belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulmaktadır. Örneğin; *“Sanığın, kızının borcundan ötürü düzenlenen senedi ödeyeceğinden bahisle şikayetçiden isteyerek alıp yırtmak suretiyle yok ettiğine dair ikrarı karşısında, yırtılan senet ortada bulunmadığından Ticaret Kanunu’nun 688. maddesine uygunluğunun tespitinin imkansız oluşu nedeniyle eylemin Türk Ceza Kanunu 345. maddesi delaletiyle 345. maddesine uygunluğunun kabulü ve buna göre hüküm kurulması gerekirken yetersiz gerekçelerle delil yokluğundan beraatine karar verilmesi.”* şeklinde kararları mevcuttur¹⁰¹.

Resmi evrakın özelliklerini taşımayan her türlü yazılı belge özel belgedir. Sadece kişiler tarafından değil memurların görevi dışında düzenledikleri yazılı belgeler de özel evrak sayılır. Aynı biçimde yetkisiz memurun düzenlediği yahut öngörülen formalitelere uyulmadan düzenlenen yazılar da özel evrak sayılmaktadır. Özel evrakın veya yazının önceden kanıt olarak hazırlanmış olması gerekmez. Hukuki ilişkileri veya olayları ortaya koymaya hizmet etmesi yeterlidir¹⁰².

7.2.2. Resmi Belge Hükümünde Belgeler

Bu tür belgeler nitelik olarak aslında özel belge olmalarına karşılık, gerek 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu, gerekse 5237 sayılı Yeni Türk Ceza

---

⁹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 502.

¹⁰⁰ Toroslu, s. 227.

¹⁰¹ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma Ve Sahtecilik Suçları, Seminer Notları.

¹⁰² Toroslu, s. 308.

Kanunu'nun bunlar üzerindeki sahteciliği resmi belge üzerinde işlenmiş gibi cezalandırmaktadır. Ancak bunun için, maddede sayılan belgelerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için, belgede bulunması gereken unsurlar yönünden kanununda öngörülen tüm koşulların yerine getirilmiş olması gerekir.

Türk Ceza Kanunu'nun 210/1. maddesinde bu belgelerin neler olduğu sıralanmıştır. “*Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamiline yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır*”¹⁰³.

Türk Ceza Kanunu 210/1. maddesine göre “*resmi belge hükmündeki belgeler*”;

- a.** *Emre veya hamiline yazılı kambiyo senetleri,*
- b.** *Emtiayı temsil eden belgeler,*
- c.** *Hisse senetleri,*
- d.** *Tahvil,*
- e.** *Vasiyetname*

Söz konusu belgelerin resmi belgeye benzetilmesi yalnızca ceza yönünden değil tüm yönleri itibariyledir. Bunun sonucu olarak da bu belgeler üzerindeki sahteciliğin cezalandırılabilmesi için sahte olarak düzenlenen belgenin ayrıca kullanılmış olması da aranmaz. Bu çerçevede Türk Ceza Kanunu'nun 201/1. maddesinde sayılan belgeler üzerinde işlenen sahtecilik kamu görevlisi olmayan kişinin resmi belgede sahteciliği olarak da cezalandırılır¹⁰⁴.

Gerekçede düzenlemenin sebebi; “*madde ticari hayatta büyük yer tutan ve basit ciro ile veya buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddi bir şekilde korumak maksadına yöneliktir. Madde ile sayılan özel belgelerde sahtecilik yapılması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir.*” biçiminde açıklanmıştır¹⁰⁵.

---

¹⁰³ Albayrak, s. 958.

¹⁰⁴ Tezcan, Erdem, Önok, s. 68.

¹⁰⁵ Atalan, s. 532.

Aslında özel evrak niteliğinde olan bazı belgelerin böylece resmi evraka eşit sayılmasının nedeni bu gibi evrakın sahip bulunduğu ekonomik ve sosyal önemde aranmalıdır¹⁰⁶.

Bu benzetme veya eşitlik sadece ceza yönünden her yönden bu arada suçun oluşması yönünden de söz konusudur. Bu itibarla emre veya hamiline düzenlenen kambiyo senetlerinde ve emtiayı temsil eden senetlerde sahtecilik suçu diğer özel belgelerde olduğu gibi sahte belgenin kullanıldığı anda değil sahteciliğin yapıldığı anda tamamlanır¹⁰⁷.

Ancak bu benzetme evrakı ilgilendirir. Bunları düzenleyenleri memur haline getirmeyiz. Bu nedenle kambiyo senetlerinde ve emtiayı temsil eden senetlerde sahtekarlık Türk Ceza Kanunu 342. (Yeni TCK 204/1) maddesindeki suçu yani kişiler tarafından ilenen resmi evrakta sahtekarlık suçunu oluşturur¹⁰⁸.

Ancak bu benzetme belgeyi ilgilendirir bunları düzenleyenleri kamu görevlisi haline getirmeyiz. Bu nedenle resmi belgeye benzetilen özel belgelerde örneğin kambiyo senetlerinde veya emtiayı temsil eden senetlerde sahtecilik Türk Ceza Kanunu'nun 204/1. maddesindeki suçu oluşturur.

7.2.3. Resmi Belge

Türk Ceza Kanunu'nda resmi belge tanımlanmamış; resmi belgenin ne olduğunun tespiti doktrin ve içtihatlarla bırakılmıştır.

Memur tarafından düzenlenen her çeşit evrakı resmi evrak saymak her zaman doğru sonuç vermemektedir. Bir varakanın resmi sayılabilmesi için onun memur tarafından görevi gereği düzenlenmiş olması gerekir. Şu halde bir varakanın resmi nitelik kazanması için iki şart aranır: Bir kere; varaka memur tarafından düzenlenmiş olması gerekir. İkinci olarak; varaka memurun görmekte

---

¹⁰⁶ Toroslu, s. 308.

¹⁰⁷ Toroslu, s. 227.

¹⁰⁸ Toroslu, s. 308.

olduğu görevi gereği düzenlenmedir. Yani varakanın düzenlenmesi ile memurun görevi arasında ilişki bulunmalıdır¹⁰⁹.

Resmi belge teoride; *“Bir kamu görevlisi tarafından, kamu görevinin gereği olarak ve kanunun öngördüğü usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yazı”* olarak tarif edilmektedir.

Bir belgenin resmi nitelik taşıyabilmesi için üç unsur aranır¹¹⁰.

1. Belge bir kamu görevlisi (Türk Ceza Kanunu 6. madde) tarafından düzenlenmiş olmalı.
2. Kamu görevlisi bu belgeyi görevi gereği düzenlemiş olmalı.
3. Belge; kanunda öngörülen usul ve formalitelere uygun olarak düzenlenmiş olmalıdır.

Resmi belge ile ilgili olarak Türk Ceza Kanunu'nun 204. madde gerekçesinde; *“Resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir. Bu itibarla, bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerinin uygulanma kabiliyetinin olması halinde dahi resmi belge vardır. Çünkü sözleşme, kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmaktadır”*¹¹¹.

Bir belgeye resmi belge diyebilmek için yalnızca bir memur tarafından düzenlenmiş olması yeterli değildir. Memurun her düzenlediği belge resmi belge sayılmaz. Bir belgenin resmi belge sayılması için memurun öngördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vücut veren yasal dayanağa uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir¹¹².

---

¹⁰⁹ Toroslu, s. 306.

¹¹⁰ Tezcan, Erdem, Önok, s. 678.

¹¹¹ Atalan, s. 532.

¹¹² Malkoç, s. 2602.

Biçimsel bu koşullar: devlet bürokrasisinin gerektirdiği o tür belge için öngörülen biçim koşullarıdır. Biçimsel koşulların tamamı her zaman mevzuat tarafından belirlenmiş olmayabilir¹¹³.

İKİNCİ BÖLÜM

1. RESMİ BELGE VE RESMİ BELGENİN UNSURLARI

Daha öncede belirtildiği üzere, Türk Ceza Kanunu'nda resmi belge tanımlanmamış resmi belgenin ne olduğunun tespiti doktrin ve Yargıtay içtihatlarına bırakılmıştır.

Doktrinde bazı yazarlar, resmi belgeyi; bir kamu görevlisi tarafından kamu görevinin gereği olarak ve kanunun öngörüldüğü usul ve esaslara uygun olarak düzenlenen yazı” olarak tarif etmektedir. Bir kısım hukukçulara göre ise resmi belge kamu görevlisi tarafından görev ve fonksiyonu sebebiyle düzenlenen yazıdır. Bu tanımda belgenin öngörülen usul ve formalitelere uygun olarak düzenlenmiş olması resmi belgenin şartı olarak kabul edilmemiştir¹¹⁴.

Artuk, Gökçen ve Yenidünya'ya göre, ilk tanım doğru kabul edilmekte ve resmi belgenin unsuru olarak kamu görevlisi tarafından düzenlenme ve görevi gereği düzenlenmiş olma unsurları yeterli kabul edilmiştir.

O halde bir belgenin resmi belge olabilmesi için taşıması gereken unsurları şu şekilde tanımlamak mümkündür:

---

¹¹³ Malkoç, s. 2604.

¹¹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 499.

1.1. Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenme

Türk Ceza Kanununa göre; resmi belge için *“bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği tanzim edilme”* aranır. Aynı husus 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu bakımından da geçerli idi¹¹⁵.

Bilindiği gibi 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki memur teriminin yerini 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda *“kamu görevlisi”* almıştır.

Kamu görevlisi Türk Ceza Kanunu’nun 6. maddesinin (c) bendinde; *“kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi”* şeklinde tanımlamıştır¹¹⁶.

Kanunda yapılan tanıma göre bir kişinin kamu görevlisi olup olmadığının tespitinde yegane ölçü *“kamusal faaliyet icrasdır”*. Başka bir deyişle kamusal faaliyet yürüten kişilerin tamamı *“kamu görevlisi”* olarak kabul edilmiştir¹¹⁷.

Bundan başka, özel ceza kanunlarında, bazı kişilerin *“ceza kanunu tatbikatında kamu görevlisi sayılacağı”* yolunda düzenlemeler yer almaktadır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (m.62); 3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanun (m.12) buna örnek gösterilebilir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 62. maddesi hükmünce kooperatif yönetim kurulu üyeleri, kooperatif zararına olarak işlenmiş buldukları suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacaktır¹¹⁸.

Bazı belgelerin çifte nitelik taşıdıkları belirtilebilir. Örneğin;

Belgenin bir kısmı kamu görevlisi bir kısmı sivil kişiler tarafından tanzim ediliyorsa kamu görevlisi tarafından düzenlenen kısmı resmi, sivil kişiler tarafından düzenlenen kısım özel belge olarak kabul edilmelidir. Buna örnek olarak ihracat ve ithalatta yoğun olarak kullanılan gümrük girişi çıkış

---

¹¹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 499.

¹¹⁶ Gerçeker, s.140.

¹¹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 500.

¹¹⁸ Gökçen, s. 101.

beyannameleri gösterilebilir. Bunların sivil kişiler tarafından düzenlenen kısmı özel kamu görevlisi tarafından düzenlenen kısmı ise resmi belge kabul edilir.¹¹⁹

Belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması ona resmiyet kazandıran unsurudur. O halde bir evrakta kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş bir kısım yer alıyorsa o artık resmi bir belgedir. Bu nedenle bir belgenin çifte nitelik taşıması başka bir anlatımla bir kısmının resmi, bir kısmının özel belge niteliği taşıması mümkün değildir. Kanaatimce evrakın içeriğinde var olan resmîlik tüm belgenin resmi evrak statüsünde olmasını sağlar.

1.2. Görev Gereği Düzenlenmiş Olma

Belgenin içeriği ile düzenlenme sebebi arasında zorunlu bir ilişki bulunmalıdır. Aksi takdirde görevde yetki aşılarak belge düzenlenmişse, kamu görevlisinin faaliyeti ile belgenin düzenlenmesi arasında bir ilişkiden bahsedilemez¹²⁰.

Yargıtay Ceza Dairesi kararında: *“Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için memurun gördüğü göreve düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vücut veren yasal dayanağa uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir”*¹²¹. şeklinde içtihatla bulunmuştur.

Resmi belge kamu görevlisi tarafından görevi gereği tanzim edildiği anda oluşur. Bu özellikler henüz tamamlanmamış ise, resmi belgeden söz edilemez.

Resmi belgenin unsurları gerçekte bulunmadığı halde varmış gibi gösterildiği takdirde resmi belgede sahtecilik söz konusu olacaktır.

Belge yabancı ülkede düzenlenmiş olsa bile Türkiye’de resmi belge kabul edilir. Bunun için yabancı devlet makamlarınca hazırlanan resmi belgelerin

---

¹¹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 500.

¹²⁰ Gökçen, s. 103.

¹²¹ Nurullah Tekin, Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı 19, s.384.

verildiği devletin yetkili makamı veya ilgili konsolosluk tarafından onaylanması gerekir (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu mad. 224)¹²².

2.RESMİ BELGE ÇEŞİTLERİ

Resmi belgeler; kanıt olma gücü yönünden sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler ve aksi sabit oluncaya kadar geçerli belgeler olmak üzere ikiye ayrılır¹²³.

2.1. Sahteliği Kanıtlanıncaya Kadar Geçerli Resmi Belgeler

Bir resmi belgenin sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belge olarak kabul edilebilmesi için bu durumun ilgili kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekir¹²⁴.

Bu belgeler ispat yeteneği bakımından en güçlü belgelerdir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 295. maddesine göre, *mahkeme ilamları*; *Noterlik Kanunu'nun 82. maddesine göre, düzenleme şeklindeki noterlik belgeleri*; Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 22. maddesine göre, *öngörülen duruşma tutanakları*; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun'un 178. maddesi uyarınca, *seçim kurullarınca düzenlenen tutanaklar*; İcra İflas Kanunu'nun 38. maddesinde açıklanan *ilam niteliği taşıyan belgeler*; Umuru Belediyeye Ait Ahkamı Cezaiye Hakkında 486 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerini Değiştiren 1608 Sayılı Kanun'un 6. maddesi gereğince düzenlenmiş *tutanaklar*; Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 21. maddesinde belirtilen *kaçakçılığa ilişkin tutanaklar* bu niteliktedir¹²⁵.

---

¹²² Mutlu Dinç, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara, Seçkin, 2014, s. 197.

¹²³ Toroslu, s. 224.

¹²⁴ Meran, s. 407.

¹²⁵ Toroslu, s. 224.

Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belgeler ispat külfeti açısından en önde gelen belgelerdir. Değişik yorumlara son vermek maksadıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır¹²⁶.

2.2. Aksi Kanıtlanıncaya Kadar Resmi Belgeler

Kanunların açıkça sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli saydıkları belge dışındaki belgeler aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerdir. Kanun koyucu madde gerekçesinde sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerin kanunda açıkça belirtilmesi gerektiğini belirttiğine göre kanunlarda açıkça sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge olarak nitelenmeyen diğer resmi belgeler aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belgelerdir. Örneğin noterler tarafından onaylama şeklinde düzenlenen belgelerin imza ve tarih dışındaki kısımları (yani metin içeriği) bakımından bu belgeler aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerdir¹²⁷.

Kanunların sahteliği kanıtlanıncaya kadar geçerli resmi belge olarak belirlemediği belgeler bu tür resmi belgelerdir. Resmi belgelerin çoğunluğunu bu tür belgeler oluşturur. HUMK 295. maddesinin 2. cümlesinde bu belgeler *“yetkili memurların yetkileri dahilinde yönetime uygun olarak düzenledikleri veya onayladıkları belgeler”* olarak tarif olunmuştur. *“Mahkeme ilamlarıyla katibadillerce re’sen tanzim olunan senetler, sahteliği ve salahiyettar memurların salahiyetleri dahilinde usulüne tevfikân tanzim veya tasdik ettikleri vesikalar hilafî ispat oluncaya kadar delil kati teşkil eder.”*¹²⁸.

HUMK’daki değişiklik sonrasında, yeni HMK’da bu durum 204. maddede şöyle düzenlenmiştir:

---

¹²⁶Halil Polat, 5237 Sayılı TCK ‘da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Ankara, Adalet, 2010, s. 737.

¹²⁷ Polat, s. 738.

¹²⁸Baki Kuru, Ejder Yılmaz, Ramazan Arslan, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Ve İlgili Mevzuat, Ankara, Yetkin Yayınları, 1996, s. 111.

“İlamlar ile düzenleme şeklindeki noter senetleri, sahteliği ispat olunmadıkça kesin delil sayılırlar.

İlgililerin beyanına dayanılarak noterlerin tasdik ettikleri senetlerle diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil sayılırlar.

Mahkeme yukarıdaki belgelerden biri hakkında şüphe uyandıran bir hal görürse, ilgili daireden açıklama isteyebilir.”

Türk Ceza Kanunu 204. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında resmi belgeler kural olarak aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olan resmi belgeler kanunlarda açıkça gösterilmiştir¹²⁹.

2.3. Resmi Belge Hükmündeki Belgeler

Resmi belge hükmündeki bu belgeler, aslında özel belge olmalarına rağmen, üzerlerinde gerçekleştirilen sahtecilik eylemleri, resmi belgede üzerinde yapılmış gibi cezalandırılmaktadır. Ancak Türk Ceza Kanunu'nun 210. maddesinde sayılan bu belgelerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için ilgili kanunda öngörülen tüm düzenleme koşullarının yerine getirilmiş olması gerekir.

Türk Ceza Kanunu'nun 210. maddesi hükmüne göre emre veya hamiline yazılı kambiyo senedi emtiayı temsil eden belge hisse senedi tahvil veya vasiyetname resmi belge hükmünde belgelerdir. Bu belgelerdeki sahtecilik kamu görevlisi olamayan kişinin belge üzerindeki sahteciliği gibi cezalandırılır. Her hangi bir kimse tarafından düzenlenen özel belgenin resmi bir işleme tabi tutulması durumunda resmi belgenin varlığından söz edilir. Bu belgeler üzerinde gerçekleştirilen eylemler ise, resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturur¹³⁰.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu resmi belgeler arasında, belgenin ispat gücü bakımından, “*sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge*” ve “*aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan belge*” biçiminde bir ayrıma gitmekte ve ilkinin, diğerine göre daha ağır cezalandırmaktaydı. Buna karşılık 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu yalnızca “*sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge*”

---

¹²⁹ Meran, s. 410 - 412.

¹³⁰ Meran, s. 412 - 413.

üzerinde işlenen sahteciliği daha ağır cezalandırmaktadır. (Türk Ceza Kanunu m. 204/3) bu bağlamda söz gelimi Orman Kanunu m. 82; Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m. 21 'e göre yetkili memurlarca düzenlenen tutanaklar; aksi sabit oluncaya kadar geçerli sayıldığı için Eski Türk Ceza Kanunu'na göre daha ağır cezalandırıldığı halde, Yeni Türk Ceza Kanunu uyarınca her hangi bir resmi belge üzerinde işlenen sahteciliğe göre verilecek ceza bakımından bir farklılık bulunmamaktadır¹³¹.

Türk Ceza Kanunu'nun 210. maddesinde bazı özel belgeler önemi gereği resmi belge hükmünde sayılmıştır. Madde ticari hayatta büyük yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna bile gerek görülmesizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddi bir şekilde korumak maksadına yöneliktir. Madde ile sayılan özel belgelerde sahtecilik yapılması halinde resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir. Burada söz konusu olan sadece resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin cezanın uygulanması değildir. Sayılan belgelerde sahtecilik yapılması durumunda resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler bütün olarak uygulanır¹³².

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

1.1. Genel Açıklama

Eski Türk Ceza Kanunu'nda resmi belgede sahtecilik suçunun failin memur olup olmamasına göre farklı biçimde cezalandırılmış idi. Eski Türk Ceza Kanunu

---

¹³¹ Tezcan, Erdem, Önok, s.679.

¹³² Polat, s. 738.

m. 339/1 memurun; m. 342 memur olmayan kişinin resmi belgede sahteciliğini düzenlemiş bulunmaktaydı¹³³.

Yeni Türk Ceza Kanunu'nda resmi belgede sahteciliğin bir kamu görevlisi veya herhangi bir kişi tarafından gerçekleşmiş olmasına göre bir ayrıma gitmiş olmakla birlikte her iki durum aynı madde içerisinde düzenlenmiştir (Türk Ceza Kanunu mad. 204). Buna göre;

“Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”¹³⁴.

“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte bir resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”¹³⁵.

“Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır”¹³⁶.

Türk Ceza Kanunu lafzından da anlaşılacağı üzere; resmi belgede sahtecilik suçunu sivil kişilerce işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ve kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu olarak iki başlık altında incelemek yerinde olacaktır.

Sahtecilik suçu genellikle bir başka suçu işlemek için gerçekleştirilir. Örneğin; dolandırıcılık, zimmet kaçakçılık suçları gibi suçları işlemek için evrakta sahtecilik suçu işlenmektedir¹³⁷.

---

¹³³ Tezcan, Erdem, Önok, s. 681.

¹³⁴ Gürsel Yalvaç, Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, T.C. Anayasası - TCK CMK - CGTİK ve İlgili Mevzuat, Ankara, Adalet, 2011, s. 282.

¹³⁵ Yalvaç, s. 282.

¹³⁶ Yalvaç, s. 282

¹³⁷ Gerçeker, s. 413.

1.2. Suçla Korunan Hukuki Değer

Resmi belgede sahtecilik suçları Türk Ceza Kanunu'nun dördüncü bölümündeki "*kamu güvenine karşı suçlar*" kısmında düzenlenmiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçlarını cezalandırmakla korunmak istenen yararın ne olduğu sorusu "*belge*" kavramına verilecek anlama bağlıdır.

Şüphesiz belgede yapılacak sahtecilik belirli bir şahsa topluluğa veya devletin bizzat kendisine zarar verebilir. Fakat sadece soyut bir zararın varlığı yapılan fiilin belgede sahtecilik sayılması anlamına gelmez. Sahteciliğin kanunen korunan "belgelere" ilişkin olması da gerekir. Bir yazının kanunen korunmasının ve bunda yapılacak sahtecilik fiillerinin belgede sahtecilik olarak cezalandırılmasının sebebini de o yazılara yine kanun tarafından bağlanan hukuki sonuçlarda aramak gerekir. Kanun, bir takım hukuki sonuçlar doğurabileceğini tespit ettiği yazıları her türlü sahtecilik hareketine karşı korumakta, bunların geçerliliğine ve doğruluğuna vaki olacak her türlü tecavüzü ceza yaptırımlarıyla karşılamaktadır¹³⁸.

Gerçeği olduğundan farklı bir şekilde yansıtan farklı şekilde göstermeyi amaçlayan belgede sahtecilik suçunun hukuki konusu kamu güvenidir. Belgede yapılan sahtecilik belli bir bireye bir topluluğa ya da devlete maddi veya manevi zarar verebilir. Ancak bir belgenin kanunen korunmasının ve üzerinde yapılan sahteciliklerin cezalandırılmasını nedeni bu zarar değil o belgelere hukuk düzeni tarafından bağlanan hukuki sonuçlardır. Kanun bir takım hukuki sonuç doğurabilecek belgeleri her türlü sahteciliğe karşı korumakta bunların gerçeklik ve doğruluğuna yapılacak her türlü saldırıyı cezalandırmaktır. Bu korumanın nedeni bu belgeler hakkındaki her türlü sahtekarlık eyleminin kamunun güvenini sarsacak olmasıdır. Toplum ilişkilerinin esenliği bakımından gerekli olan ve bu yazılara karşı kamuda var olan genel güven duygusuna karşı saldırıyı ifade ettiği içindir ki belgede sahtecilik suçları cezalandırılmıştır koruna hukuki değer kamunun güvenidir. Bu nedendir ki devlet bir olguyu kanıtlayıcı gücü ile yeteneğini tanıdığı belgelerin öz ve biçimleri ile gerçekliklerine ve doğruluklarına beslenen ortak toplum inancını kamu güveni içinde korumak ve o yüzden de bu soyut varlık ya da yararın veya değerlerin somutlaştığı belgeleri ilişilmez ve dokunulmaz kılmak istemiştir. Sahtecilik suçlarının hukuki konusunun belgede

---

¹³⁸ Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2013, s. 764.

korunan kamu güveni olup bunun da topluma ait bir değer olduğu kişisel çıkarların koruma konusu olmadığı anlaşılmalıdır¹³⁹.

Belgede sahtecilik suçlarının korumakta olduğu hukuki değer, hukuki ilişkilerin temelinde yer alan güvenilirlik ve inanılırlıktır. Öğretide ve Yargıtay'da yer alan "kamu güveni" olarak adlandırılan bu hukuki değer, hukuk düzeninin herhangi bir hukuki olayı kanıtlama yeteneği tanıdığı şeylere doğruluk ve gerçekliğine herkesçe güvenilmesini öngördüğü şekil belirti iz işaret ve simgenin sahtecilikten korunmalarını görmek bilmek biçiminde oluşmuş genel sürekli toplumsal bir hak ve yarardır. Diğer bir anlatımla kamunun güveni özel veya kamu hukukunun kanıtlama gücü tanıdığı şey şekil veya alamelere karşı olan genel güvendir¹⁴⁰.

Sahte bir resmi belgenin toplum düzeni içerisinde yer alması hem birey hem devlet açısından problemleri de beraberinde getirecektir. Tam bu noktada devletin, kamunun resmi belgeye duymuş olduğu güven ve itibarın korunması anlamında gerçekleştirilmesi gereken yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin birinci maddesi uyarınca devletlerin AİHS' nde yer alan hak ve özgürlükleri tanıma yükümlülüklerinin uzantısı olarak negatif ve pozitif yükümlülükleri vardır¹⁴¹.

Negatif yükümlülük devleti haklara müdahale etmekten kaçınması anlamına gelir. Negatif yükümlülüğün yanında AİHS 'nde yer alan hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayacak tedbirleri almak sorumluluğu da yüklenmiştir. (pozitif yükümlülük)¹⁴².

Hemen belirtmek gerekir ki; "Devletlerin pozitif yükümlülüğü, sürekli bireysel koruma sağlayacak kadar sınırsız ve mutlak değildir"¹⁴³.

---

¹³⁹ Gündüz, Gültaş, s. 48.

¹⁴⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 765.

¹⁴¹ İbrahim Kaya, Uluslararası Hukukta Temel Belgeler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 564.

¹⁴² Oktay Bahadır, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Yaşama Hakkı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 35.

¹⁴³ Oktay Bahadır, s. 37.

Kanunun bir takım yazıları korumuş olması herkesin o yazılara güvenmesi onların gerçeği ifade ettiğine inanması sonucunu doğurur. Bu şekilde belgeler aynı zamanda delil değeri kazanır. Söz konusu belgenin içeriği kanunda oluşturduğu güven duygusuna bağlı olarak kişinin iddia ettiği hakkın varlığını garanti eder. Bu belgeler hakkında gerçekleştirilecek her türlü sahtecilik fiili, her şeyden önce kamunun bu güven ve inancını sarsar. Hukuki ilişkilerin devamlılığı bakımından gerekli olan ve bu yazılara karşı kamuda mevcut bulunan genel güven hissine karşı tecavüzü ifade ettiği içindir ki sahtecilik cezalandırılmıştır¹⁴⁴.

Koruma veya güvenceleme hak ve özgürlüklere yönelik tehditlerin ağırlığı ve çeşitliliği ölçüsünde güçleşmektedir. Bir toplumda hak ve özgürlüklerin korunması ve ilerletilmesi bir çok normatif düzenlemeyi ve kurumsal yapılanmayı da gerekli kılar¹⁴⁵.

Gerçek şu ki, evrakta sahtekarlık cürümlerinin hukuki konusu “ammenin itimadı” aleyhine bütün cürümlerde olduğu gibi ikilik gösterir. Bu konu bir yandan hukuki ilişkilerdeki itimat ve güvenden diğer yandan da ispat vasıtası olan belgelerin doğruluğunda ve gerçekliğinde garantisini bulan belirli menfaatlerden ibarettir. Kamusal ve kişisel nitelik taşıyabilen bu menfaatler olaydan olaya değişmektedir ve bunları *a priori* belirleyebilmek mümkün değildir. Bununla beraber kanunun uygulanmasında aşırı bir biçimliğe düşmek istenmiyorsa bu menfaatlerin göz önünde bulundurulması kaçınılmazdır¹⁴⁶.

Sahtecilik suçunun maddi unsurunu oluşturan belgeler hukuki ilişkinin kuruluşu, yürütülmesi, sona erdirilmesi, hak ve borçların tanzim ve ispatında önemli bir araç olduklarından kamu güveni bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu suçla korunan hukuki yarar kamu güvenidir. Yargıtay da bu görüştedir¹⁴⁷.

---

¹⁴⁴ Özбек, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 764.

¹⁴⁵ İbrahim Özden Kaboğlu, Anayasa Hukuku Dersleri Genel Esaslar, İstanbul, Legal, 2011, s. 256.

¹⁴⁶ Toroslu, s. 302.

¹⁴⁷ Gerçekler, s. 413.

2.SİVİL KİŞİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (M.204/1)

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi olmayan sivil kişi tarafından işlenmesi durumu Türk Ceza Kanunu'nun 204/1. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmünde;

“Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”¹⁴⁸.

denilmek sureti ile tanımlanmış ve resmi belgeyi sahte olarak düzenleme, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme ve sahte bir resmi belgeyi kullanma aynı fıkrada seçimlik hareketler olarak yer almıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/1 maddesinde düzenlenen sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun 342. maddesinde düzenlenmekte idi.

Eski Türk Ceza Kanunu'nun 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356 'ıncı maddelerinde düzenlenen *“kamu görevlisi 'nin (memur) ve 342 maddesindeki “sivil kişinin”* resmi belgenin aslında özünde onaylı suretinde ve özetinde sahtecilikler ile kimlik ve benzeri belgelerde özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını sahte resmi belgenin özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tümünü kapsamaktadır. Bazı hukukçular 5237 sayılı kanunla getirilen yeni hükümlerin hukuka aykırı uygulamalara sebep olacağını iddia ederken düzenlemenin daha adil sonuçlar alınmasına vesile olacağını belirtenler de olmuştur¹⁴⁹.

İnceleme konusu suçun detaylı bir biçimde araştırılabilmesi için öncelikle suç unsurlarının tespiti gerekmektedir.

---

¹⁴⁸ Gürsel Yalvaç, Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, T.C. Anayasası -TCK-CMK- CGTİK ve İlgili Mevzuat, Ankara, Adalet, 2011, s. 282.

¹⁴⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 517.

2.1.Fail

Suç teşkil eden hareketi yapan kişiye suçlu ya da “fail” denir.

Failin tam akıl hastası olması nedeniyle aleyhine kamu davası açılmaması ya da açılan kusur yeteneğinin bulunmadığının tespit edilmesi, sebebiyle mahkum edilememe durumu oluşabilir.

Fail sözcüğü maddi ceza hukukuna ilişkin bir kavramdır. Ceza hukukuna göre, bir kimsenin fail olabilmesi için insan olmak ve yaşayan kişi olmak üzere iki unsurun gerçekleşmesi gereklidir¹⁵⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilir¹⁵¹.

Ancak Türk Ceza Kanunu'nun 204/1. maddesi “sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik” suçunu tanımlarken 204/2. fıkrada “kamu görevlisi olan kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik” suçu tanımlanarak bir ayrıma gidilmiştir.

204/1 gereği fail; kamu görevlisi olmayan sivil kimselerdir.

Fail kamu görevlisi olmakla birlikte işlenen sahtecilik suçu ile faili yerine getirdiği kamu görevi arasında bir bağlantı kurulamıyorsa başka bir anlatımla kamu görevlisi, görevi dışında belgeyi sahte olarak düzenlemiş ise, uygulanacak hüküm 204/2. madde değil; 204/1 olacaktır.

Öte yandan kamu görevlisi olmayan kişi, kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak etmiş ise, her ikisinin de kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğini düzenleyen 204/2. madde hükmü ile cezalandırılması gerekir. Bununla birlikte böyle bir durumda kamu görevlisi olmayan kişi ise, bu suçta yalnızca azmettiren veya yardım eden olarak cezalandırılabilir¹⁵².

---

¹⁵⁰Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2014, s.474.

¹⁵¹Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 533.

¹⁵² Tezcan, Erdem, Önok, s. 682.

2.2.Mağdur

Arapça asıllı bir sözcük olan mağdur haksızlığa uğramış kimse demektir¹⁵³.

Genel olarak suçun mağduru suçla korunmak istenen hukuki yararın sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerdir¹⁵⁴.

Failin yasal tanıma uygun haksızlık oluşturan fiilinden hukuki menfaati etkilenen mağdur çoğu zaman suçtan zarar görendir. Mağdur ile suçtan zarar gören kavramı örtüşebilmektedir. Ancak mağdur ile zarar görenin kesin çizgilerle birbirinden ayrılması çok zor olup suç tipi de gözetilerek olaysal değerlendirmeler yapılmalıdır. Mağdur suçun hareket unsuruna muhatap olan, kendisine karşı suç işlenen kişidir. Faille karşılaşan, failin fiilinden etkilenen, hakları ihlal edilendir. Mağdurun yanında başkalarının da haklarının ihlal edilmesi mümkündür. Bu kişiler suçtan doğrudan değil dolayısıyla zarar görmüş olabildiği gibi ceza ilişkisinin tarafı olmayıp hukuki ilişkinin tarafı olabilirler¹⁵⁵.

Bir suçun işlenmesiyle hukuken korunan menfaatleri doğrudan veya dolaylı olarak ihlal edilen kimse “*suçtan zarar görendir*”. Bir suçun mağduru, kural olarak suç kendisine karşı bir haksızlık teşkil ettiğinden aynı zamanda suçtan zarar görendir.

Sahtecilik suçunun kamu güveni aleyhine işlendiği, bu nedenle mağdurun bulunmadığı ve suçtan zarar görenin ise toplum olduğu görüşü mevcuttur. “*İşlenen suçla kamu güveni (ammenin itimadı) korunduğu için suçun mağduru kamudur, devlettir.*” Ancak her suçun mağdurunun devlet olduğu anlayışı günümüzde değişmiş, devletin yanında kişilerin de mağdur olarak kabul edilebileceği görüşü hakim olmaya başlamıştır. Ceza Hukukunda mağdur ve uğradığı zararlar göz önüne alınmıştır. Mağdurun korunması ceza davasına katılması etkin hale gelmesiyle maddi gerçeğe ulaşılması da daha kolay olmaktadır. Mağdurların zararlarının giderilmesi ve tıbbi, psikolojik, sosyal yönden destekte bulunulup iyileşmelerinin sağlanması yönünde adımlar atılmıştır. Avrupa Birliği Konseyi'nin 15 Mart 2001 günlü Çevre Kararları'nın

---

¹⁵³ Sedat Bakıcı, Gürsel Yalvaç, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, s.714.

¹⁵⁴ Özbek, Kanbur, Doğan , Bacaksız Tepe, s.137.

¹⁵⁵ Bakıcı, Yalvaç, s.715.

birinci maddesinde mağdur tanımlanmıştır. Buna göre mağdur, “üye devletlerin ceza hukukunu ihlal eden icrai ya da ihmali bir eylemden doğrudan fiziksel, ruhsal veya manevi zarar gören veya ekonomik kayba uğrayan gerçek kişidir¹⁵⁶.”

O halde sahtecilik suçunda devletin yanında başka şahısların da maddi, manevi zarar görmeleri mümkündür. Örneğin başkasının adı ve imzası kullanılarak sahte bono düzenlenip mal karşılığında verilmesinde hamil borçlu olarak gözükken kişi aleyhine icra takibine geçecek ve onu zarara uğratacaktır.

Bir kişinin kimliği kullanılarak onun adına şirket kurulup dolandırıcılık suçunun işlenmesinde kandırılan kişiler ile vergi borcu nedeniyle maliye tarafından şirket sahibi gözükken ve kimliği kaybolan/çalınan kişi takip edilecektir. Kimliği, adı, imzası kullanılarak sahte belge düzenlenen kişiler sahtecilik suçundan zarar görmüşlerdir ve sanık hakkında sahtecilikten açılan davaya katılabilirler. Sahtecilik suçunun maddi unsuru olan sahte belge düzenlenirken adı kullanılan kişi suçun mağdurudur¹⁵⁷.

Sivil kişilerin işlemiş olduğu resmi belgede sahtecilik suçu kamu güveni aleyhine işlendiğinden ceza hukuku anlamında mağdur toplumu oluşturan herkeştir¹⁵⁸.

2.3. Maddi Konu (Suçun Konusu)

Suç teşkil eden her hareketin mutlaka bir konusu vardır. Konusu bulunmayan bir suçun varlığından bahsetmek mümkün değildir. Hareketin konusu genel olarak üzerinde suçun meydana geldiği insan veya şey olarak tanımlanmaktadır¹⁵⁹.

Maddi konu hareketin yöneldiği kişi ya da şey'dir. Yani, fail tarafından gerçekleştirilen hareket ya bir eşyaya ya da bir şahsın maddi yapısına yöneliktir.

---

¹⁵⁶ Bakıcı, Yalvaç, s.715.

¹⁵⁷ Bakıcı, s.715.

¹⁵⁸ Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Adalet, 2012, s. 499.

¹⁵⁹ Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin, s.108.

O halde resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu “resmi belge” veya Türk Ceza Kanunu’nun 210/1. maddesi gereği “resmi belge hükmünde sayılan belge” oluşturur. Belge deyiminden ne anlaşılması gerektiği ve bunun hangi durumlarda resmi belge sayılacağı konusu yukarıda detaylı bir biçimde anlatılmıştı.

Daha önce de belirtildiği üzere, kanun resmi belgeleri belirtmemesi resmi belge kavramının zaman içerisinde Yargıtay içtihatları ile oluşmasını sağlamıştır. buna birkaç örnek verilecek olursa;

Yargıtay’a göre;

“A-TR dolaşım belgesi, açık artırma ilanı, adli sicil kaydı, aile yardım bildirim, akredite belge onay formu, Ankara Üniversitesi Tömer Diploması, alkol test raporunu içeren anlaşma tutanağı, araç muayane bandrolü, araç plakaları, araç mülkiyet belgesi ... vergi kimlik kartı, vergi levhası, vergi mükellef kaydı belgesi, vergi mükellefi yoklama fişi, yabancı ülke pasaportu, yabancı ülke sürücü belgesi, yakalama kararı, yapı kullanma izin belgesi, yapı ruhsatı, yapı tatil tutanağı, yapı tutanağı, yeminli mali müşavirlik K.D.V. iadesi tasdik raporu, yeni inşaatlar için zati yapacak ihtiyaçları tespit tutanağı, yer altı suyu kullanma izin belgesi, yerleşim yeri belgesi, yerleşim yeri planı, yeşil kart, yeşil kart başvuru formu, yetişkinler 2. Kademe eğitimi başarı belgesi, yurt içi görev yolluğu bildirim, kamuya ait Türkiye Emlak Bankası A.Ş. ‘nin Gürcükapı Şubesi adına teminat mektubu, vs. evraklar” resmi belge sayılmakta ve üzerinde sahtecilik yapıldığında inceleme konusu suç oluşmaktadır¹⁶⁰.

Yargıtay vakıf adına veya vakıf hesabından para çekmek amacıyla sahte belge düzenlenmesi halinde sahte evrakların resmi belge olmadığına karar vermektedir¹⁶¹.

2.4. Maddi Unsur

Suçtan söz edilebilmesi için öncelikle ortada failin olumlu veya olumsuz bir davranışının bulunması, bu davranışın dış dünyada bir değişikliğe neden

---

¹⁶⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 540.

¹⁶¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 540.

olması, ve yapılan davranış ile dış dünyada oluşan bir değişiklik arasında bir nedensellik ilişkisi kurulabilmesi gerekir. Bunların tümü suçun maddi unsurunu oluşturur¹⁶².

Maddi unsurlar ibaresi doktrinde ilk kez Kunter tarafından kullanılmıştır. Kunter eserinde; maddi unsurları; hareket, netice ve illiyet bağı (nedensellik alakası) olarak belirtmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda maddi unsurlar ibaresi kullanılmış özellikle genel hükümlere ilişkin yeni düzenlemeler bu çerçevede ele alınmıştır. Gerçekten Türk Ceza Kanunu'nun 21. maddesinde kastın varlığı için suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi aranmıştır. Hüküm gerekçesinde de kastın kişi ile işlendiği suçun maddi unsurları arasındaki psikolojik bağı ifade ettiği belirtilmiştir. Yine Türk Ceza Kanunu'nun 30 uncu maddesinin 1. fıkrasında hata bahsi düzenlenirken suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlar denilmek suretiyle de aynı ibare tekrarlanmıştır¹⁶³.

2.4.1. Hareket

Hareket (fiil), insan davranışdır. Ceza hukukunun ilgi alanına giren hareket ancak suç tanımına uyan veya suç tanımındaki neticeyi gerçekleştirir¹⁶⁴.

Hareket, insanın dış dünyaya yansıyan ihmali ya da icrai davranışıyla gerçekleşir. İnsanla bağlantısı olmayan tabiat olayları ise suç olgusunu ilgilendirmez.

Suçun işlenebilmesi için yasada birkaç hareketin gösterildiği ancak bunlardan sadece birinin yapılması durumunda neticenin gerçekleşeceğinin kabul edildiği suça "seçimlik hareketli suç" denir. Seçimlik hareketli suçlarda yasada gösterilen hareketlerden birinin yapılmasıyla suçun oluşacağı kabul edilmiştir. Fail bir yada birkaç hareketi gerçekleştirirse bile ortaya tek suç çıkacak

---

¹⁶² Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul, Beta, 2008, s. 228.

¹⁶³ Ahmet Gökçen, Belgelerde Sahtecilik Suçları, Ankara, Adalet, 2013, s. 162.

¹⁶⁴ Centel, Zafer, Çakmut, s.228.

ve faile tek ceza verilecektir. Çünkü hareketlerden bir kaç yapıldığında da yasa hükmü birkaç kez değil sadece bir kez ihlal edilmiş olmaktadır¹⁶⁵.

Seçimlik hareketli suçlarda suçun tanımında birden çok hareket gösterilmiş olmakla birlikte suçun gerçekleşmesi için bu hareketlerin birden çoğunun yapılması gerekmez. Suç tanımındaki hareketlerden birini yapılması suçun oluşması için yeterlidir. bu tür suçlarda kanun metninde yer alan hareketlerden birden çoğunun yapılması durumunda da suçun sayısında bir değişiklik olmaz. Diğer bir deyişle birden çok hareket söz konusu olsa da tek suç işlenmiş sayılır¹⁶⁶.

Çalışma konumu teşkil eden resmi belgede sahtecilik suçu, Türk Ceza Kanunu'nda seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. Buna göre failin madde metninde yer verilen farklı eylemlerden her hangi bir eylemin gerçekleştirmesi ile suç oluşur. Söz konusu seçimlik hareketleri ise; sahte resmi belge düzenlemek, bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek ve sahte resmi belgeyi kullanmak fiilleri teşkil etmektedir.

a. Sahte Olarak Resmi Belge Düzenlemek

Maddedeki “*sahte resmi belge düzenleme*” ibaresi 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 339. maddesinde ifade edilen tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzimi” 'ne karşılık gelmektedir¹⁶⁷.

Bu husus doktrinde “*taklit*” olarak adlandırılır. Taklit varakanın düzenleyeni gözüken kişiden başka bir kimse tarafından yeniden düzenlenmesi demektir. Bu halde sahte olarak oluşturulan evraktan önce ortada gerçek bir belgenin bulunması ve sahtekarlık sonucunda yine bu belgenin varlığını koruması demektir¹⁶⁸.

---

¹⁶⁵ Centel, Zafer, Çakmut, s.252.

¹⁶⁶ Kayıhan İçel, A. Hakan Evik, Suçun Yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri, Beta, İstanbul s. 59.

¹⁶⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 520.

¹⁶⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 520.

Suç konusu hareketlerden “düzenlemek” ifadesi “taklit etmek” olarak anlaşılmalıdır. Bunun için belgenin düzenleyeni olarak görünen kişiden başka bir kişi tarafından yeni baştan düzenlenmiş olması gerekir. Belgenin düzenleyicisi olarak görünen kişinin gerçekte mevcut veya hayatta olup olmadığı veya tamamen uydurma bir ismin düzenleyen olarak gösterilmesi önem taşımaz¹⁶⁹.

Resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek deyimiyle; kanun gerçek belgenin taklidini kastetmiştir. Zira gerçek bir belgeyi değiştiren kimse gibi gerçek olmayan ifade ver durumları gerçekmiş gibi gösteren kişi de netice itibariyle sahte bir belge düzenlemiş olur. Bu nedenle sahte bir resmi belge düzenlemek ibaresini daha dar ve mahsus bir anlamda yani “taklit” anlamında anlamak gerekir. Taklit kavramı ise sahte olarak meydana getirilen belgeden önce gerçek ve geçerli bir belgenin varlığını gerekli kıldığı gibi sahtecilik neticesinde bu belgenin varlığını aynen korumuş olmasını da gerektirir¹⁷⁰.

Seçimlik hareketlerden ilkinin oluşturan resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesinden; “resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretmek, oluşturmak, meydana getirmek” anlaşılmalıdır¹⁷¹.

Fail ortada bir belge olmadığı halde varmış gibi gerçeğe aykırı olarak üretmektedir. Kendisi resmi belgeyi hazırlamakta, ilgilinin yerine imza atmakta veya bir başkasına imzalatmaktadır. İmza ve metin aslına uygun bir biçimde hazırlanmakta, işleme konulmaktadır. Gerçekte olmayan bir olay olmuş gibi beyan edilmekte, buna ilişkin belge düzenlenmektedir. Gerçeğe alacağı olmadığı halde, borçlunun imzasını taklit ederek bono düzenlenmektedir. Bulunan veya çalınan sürücü belgesi yahut nüfus cüzdanındaki resim sökölüp fail tarafından kendi resmi ve şerikin resmi yapıştirilmektedir. Sanık tarafından düzenlenen sahte vekaletname veya sahte mahkeme ilamı ile tapuda başkası adına kayıtlı olan taşınmazın devri yapılmaktadır. Vergi ve prim borcu ödenmediği halde ödenmiş gibi belge düzenlenmektedir¹⁷².

---

¹⁶⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 683.

¹⁷⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 767.

¹⁷¹ Gökçen, s. 165.

¹⁷² Bakıcı, Yalvaç, s.721.

Resmi bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi iki şekilde de gerçekleştirilebilir.

Sahteciliğin konusu daha önceden var olan veya aslında var olmayan bir belge olabilir. Özel kişi kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi gereken bir belgeyi kendisi sahte olarak düzenlemiş bulunabilir. Örneğin yurttan yasadışı çıkış yapmak isteyenlere sahte pasaport düzenlenmesi veya üniversite sınavına girmek için sahte lise diploması düzenlemek gibi¹⁷³.

Bunun yanında aslında var olan bir resmi belge içeriği değiştirilmek suretiyle sahte olarak düzenlenebilir.örneğin kişi aslında var olan bir nüfus cüzdanını taklit ederek sadece fotoğraf ve isim kısımlarını değiştirerek sahte bir nüfus cüzdanı düzenlemiş olabilir¹⁷⁴.

Ancak bu şekilde oluşturulan belge kısmen sahte bir belge değildir. Tamamen sahte bir şekilde düzenlenmiş sahte bir resmi belgedir. Her iki şekilde de özel kişi sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenebilen resmi belgeyi sahte olarak üretmiş yani gerçek bir resmi belgeyi taklit etmiştir¹⁷⁵.

Belirtmek gerekir ki, resmi evrakta sahtekarlıkta kamunun güveni ön plana geçer. Çünkü bu tür evrakta atfedilen itibarın sarsılması hukuk düzenini çok yakından ilgilendirir. Bu itibarla resmi evrakın çok sayıda kişiyi aldatacak biçimde taklit veya tağyir edilmesi kural olarak bu tür sahtekarlığın hukuki öneme sahip olması için yeterlidir. bununla beraber somut olaysa sahtekarlıktan hiç bir özel zararın ortaya çıkmayacağı kanıtlandığında sahteliğin hukukten önemsiz olduğu kabul edilmelidir. İlk bakışta anlaşılabilir biçimde kaba sahtekarlıklarda olduğu gibi. Bu sadece zarar vermeyen sahtekarlık değil, zarar vermeye elverişli olmayan sahtekarlıklar da cezalandırılmaz ilkesini bir sonucudur¹⁷⁶.

---

¹⁷³ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 767.

¹⁷⁴ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 767.

¹⁷⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 767.

¹⁷⁶ Toroslu, s. 313.

Sahtelikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı niteliğe sahip bulunması gerekir. Başka bir deyişle sahtelik beş duyuyla anlaşılmalıdır¹⁷⁷.

Resmi belgeyi sahte olarak düzenleme seçimli hareketi bakımından burada aldatma kabiliyetinin bulunması gerekip gerekmediği hususunun madde metninden tam olarak anlaşılmadığı zira maddede “resmi belgeyi sahte olarak düzenleme” den bahsedildiği bunun başkalarını aldatacak biçimde olmasının aranmadığı ileri sürülebilir. Ceza normu -eski alışkanlıklarla- yorumlandığında aldatma kabiliyetinin sadece değiştirme fiili bakımından aranacağı gibi bir sonuç ortaya çıkabilir¹⁷⁸.

Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılmayan belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir¹⁷⁹.

Doktrinde ve Yargıtay içtihatlarında aldatma yeteneğinin tespitinin nasıl yapılacağı tartışmalıdır. Ancak aldatma yeteneğinin tespitinde objektif kriterler esas alınmalıdır. Sahtecilik herkes tarafından anlaşılmıyorsa aldatma gücünün var olduğu kabul edilecektir. Sahtecilik ilk bakışta herkes tarafından anlaşılabiliriyorsa işgal kabiliyeti yoktur.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin konuya ilişkin çeşitli içtihatlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının *objektif ölçütlere göre belirlenmesi gerektiğini* ifade etmiştir.

“Sanığın Terme Nüfus Müdürlüğü'nce kardeşi H.K.'a verilen nüfus cüzdanındaki kardeşine ait fotoğrafı çıkarıp, yerine kendi fotoğrafını yapıştırıp üzerine lamine ile kaplatarak kullandığı dosyada aslı mevcut suçta konu nüfus cüzdanının , 29.04.2002 tarihli ekspertiz raporunda tahrifatın belgenin ilk geldiği haliyle, yani üzerinde kaplı lamineyi açılmadan ibraz olunan şahıslarca ilk bakışta ve kolaylıkla dikkat çekmeyecek nitelikte olması nedeniyle işgal kabiliyetini haiz olduğunun” bildirilmesi ve çok sayıda kişiyi aldatabilecek nitelikte bulunan kimliğin arka yüzünde mühür ile soğuk damganın belirli olması

---

¹⁷⁷ Meran, s. 413.

¹⁷⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 521.

¹⁷⁹ Artuk Gökçen, Yenidünya, s. 539.

karşısında, topladığı delilleri sübuta yeter nitelik ve derecede kabul eden mahkemenin takdirinde bir isabetsizlik görülmemiştir”¹⁸⁰.

Belgenin sunulduğu makam sahte olduğunu ilk bakışta anlamamış olsa bile bu husus normal kontroller sırasında fark edilirse, belgenin aldatma yeteneğinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Bu yönde Yargıtay içtihatları da bulunmaktadır.

“Karpuzlu ilçesi Tapu Sicil Müdürlüğünde veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak görev yapan sanığın, A. A. adına kayıtlı taşınmazlara ilişkin intikal işlemlerini yapmak için ilgilinin mirasçıları adına işlemleri takip eden M.K. ‘dan çeşitli masraflar adı altında 850 milyon lirayı alıp gerçekte tapu kayıtlarında intikale yönelik hiçbir işlem yapmadığı halde Tapu Sicil Müdürlüğü’nün başka bir işlemi ihtiva eden 04.08.2003 tarih ve 357 yevmiye numarasını vermek sureti ile intikal işlemlerini yapmış gibi gösteren toplam 17 adet tapu senedini “siciline uygundur” şerhi ile imzalayıp A.A ‘nın mirasçılarına verdiği mirasçılardan H.K ‘nın doğrudan gelir desteği almak için anılan belgeleri Tarım Müdürlüğü’ne ibraz ettiği; ancak bu kurumda Tarım Bakanlığı’nca oluşturulan çitçi kayıt sistemi nedeniyle suça konu tapu senetlerinin gerçeği yansıtmadığının hemen tespit edilip olayın ihbar edildiği anlaşılmış, mahkemece de oluşu bu şekilde kabul edilen olayda; tapu kütüğünün aslında sahtecilik yapılmamış olması, tapu sicilinin aleni bulunması, müracaat durumunda gerçek kayıtlara her zaman ulaşılabilmesi nedeniyle suça konu tapu senetlerinin aldatma yeteneğinin mevcut olmadığı nazara alınarak, sanığın resmi evrakta sahtecilik suçundan beraati yerine, yazılı gerekçelerle mahkumiyetine karar verilmesi”¹⁸¹.

Belgede aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığı hakim tarafından belirlenecektir. Aldatma kabiliyetinin tespiti her zaman basit bir şekilde yapılamayacağı için tahrifat konusunda doğabilecek tereddütlerin giderilmesi için mahkeme uzman kişinin görüşüne de başvurabilir. İğfal kabiliyeti ile ilgili bilirkişi incelemesi yaptırılıp bilirkişi raporunda kesin bir kanat belirtilmemesi halinde “şüpheden sanık yararlanır” kuralı uygulanmalıdır. Sahtecilik ancak bilirkişi incelemesi sonucunda anlaşılabilirse belgede iğfal kabiliyetinin bulunduğu sonucuna varılmalıdır. Bununla birlikte görevlerinin dikkatsiz ve özensiz davranarak iğfal kabiliyeti olmayan bir nesneye dayalı işlem yapmaları,

---

¹⁸⁰ Gökçen, 170.

¹⁸¹Yargıtay 11. CD. 2010/5-195 E. 2010/244 K. sayılı kararı.

aldatma yeteneğinin mevcut olduğu anlamına gelmez. Yargıtay mevzuatın idareye veya kişilere araştırma mükellefiyeti getirdiği hallerde bu araştırmanın yapılmamasını eksik inceleme saymakta ve bu durumun sanık aleyhine yorumlanamayacağını belirtilmektedir¹⁸².

“Resmi belgeyi sahte olarak düzenleme” seçimlik hareketi bakımından, burada aldatma kabiliyetinin bulunması gerekip gerekmediği hususunun madde metninden tam olarak anlaşılmadığı, zira maddede *“bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleme”* den bahsedildiği, bunun başkalarını aldatacak biçimde olmasının aranmadığı ileri sürülebilir¹⁸³.

Ancak yukarıda detaylı olarak anlattığım üzere, *“aldatma özelliği”* aslında *“sahtelik özelliğinin”* içerisinde mevcuttur. Zira daha önce de değindiğim gibi, Türk Ceza Kanunu’nun 204. madde gerekçesinde;

*“sahtecilikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılmayan belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir”*¹⁸⁴.

şeklinde belirtilmek sureti ile sahteliğin aslında aldatma kabiliyeti özelliğini de içinde barındırdığı hususu belirtilmiştir. Resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek ibaresinde yer alan *“sahtelik özelliği”* nedeniyle kanun koyucu ayrıca *“aldatma yeteneğine”* yer vermeyerek bu kapsamda maddedeki diğer seçimlik hareket tanımlarından da farklılık oluşmuştur.

Aldatma özelliği esasen sahte terimi içinde mevcuttur. Diğer bir ifade ile aldatma sahteciliğin özünde mümdeçtir¹⁸⁵.

Belgenin fiziki niteliklerinin ve içeriğinin gerçeğe uygun olup olmaması durumunda hukuki sonuç doğuramayacağından sahtecilik fiilinden söz edilemeyecektir. Örneğin; tarih, imza, sayı, mühür, soğuk damga ve başlığın bulunmaması gibi. Belgenin şekil şartlarının eksik olmasına örnek olarak

---

¹⁸² Gökçen, s.138.

¹⁸³ Gökçen, s. 170.

¹⁸⁴ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015.

¹⁸⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 521.

tahsilat makbuzlarında (tahsil edilmiştir) damgasının bulunmaması, diplomada yetkili kişilerle ait imzalar üzerinde resmi mührün bulunmaması, reçetelerin uyuşturucu maddeler içeren ilaçlarla ilgili olması sebebiyle bu ilaçlara ilişkin özel bir renge (yeşil) sahip bulunmaması gösterilebilir. Belge, ilgili mevzuata aykırı düzenlenmiş ise aldatma yeteneğine sahip olmayacaktır¹⁸⁶.

“Dosyada mevcut Konya 8. Noterliğinde düzenlenen 14.01.2005 tarihli “tutanak” başlıklı belgede; suça konu Konya 8. Noterliğince tanzim edilmiş gibi sahte oluşturulan 08.01.2005 gün ve 2649087 yevmiye numaralı satış belgesi içeriğinin noterlik usulüne ve kanununa uygun şekilde düzenlenmediği, tasdik şerhi bulunmadığının tespit edildiğinin bildirildiği, keza şikayetçi R.K. ‘nün de hazırlık aşamasında alınan 12.01.2005 günlü beyanında; olay tarihinde işyerine gelen ve kendini K.A olarak tanıtan sanık A.A ‘nın getirdiği Konya 8. Noterliği No: 2649087 yazılı kağıdı imzaladığını beyan etmesi karşısında, noterlik işlemlerinin bizzat noter veya yetkilendirdiği memuru eliyle yapılacağını bilecek durumda olan şikayetçiye verilen suça konu belgedeki aldatma kabiliyetinin olayda nasıl gerçekleştiği karar yerinde açıklanmadan yazılı şekilde hüküm kurulması.”

Sahtecilik iddiasının varit olup olmadığı suça konu nesnenin aslı üzerinde yapılacak araştırma ile belirlenmelidir. Yargıtay sınırlı bazı hallerde belge asılları bulunamasa da yapılacak araştırma neticesinde hüküm verilebileceğini belirtmiştir. Örneğin:

“Sanığın sahte kimlik keşide ettiği 123 adet çeki değişik mağdurlara verdiği, suça konu çeklerin bir kısmının asılları bulunamamış ise de bankalara ibraz edilip karşılıksız çıkan çeklerin asıllarının suretleri çıkartılıp önceki cirantalara verildiği ve bu kişilerin de sadece isimlerinin mevcut olup adres bilgilerinin olmaması karşısında kim olduklarının tespitinin mümkün olmadığı ancak çeklerin piyasada sürekli el değiştirmesi nedeniyle fiili iğfal kabiliyetinin olduğunun ve bankalarca bildirilen çeklerin tüm unsurları bulunduğunun mahkemece belirlenmesi nedeniyle mahkemenin resmi belgede sahtecilik suçlarının sübutunu kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir”¹⁸⁷.

---

¹⁸⁶ Gökçen, s. 135.

¹⁸⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2014/15-110 E. 2014/359 K. sayılı kararı.

Hukuk düzeninin kabul ettiği tarzda resmi belge ortaya çıkmışsa bunun alınış sebebinin doğru olup olmadığından bahisle belgenin sahte olduğu ileri sürülemez. Bir olayda kişiler başka ülke vatandaşlığı alabilmek için görevli memur önünde usulüne uygun şekilde evlenmiştir. Evlenmenin geçerli olmadığı resmi belgede sahtecilik yapıldığından bahisle dava açılması üzerine mahalli mahkeme evlenmenin başka ülke vatandaşlığına geçmek amacıyla yapıldığından bahisle tarafları sahte belge düzenlemekten mahkum etmiş Yargıtay bu kararı bozmuştur¹⁸⁸.

204. maddenin gerekçesinde sahteciliğin belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmanın suçun oluşması açısından bir önemi bulunmadığı ifade edilmiştir. Şu halde kısmen sahte belge tanzimi halinde de fıkarda tanımlanan suç oluşacaktır. Kısmen sahte olarak düzenlenmiş bir belgeden söz edilebilmesi için önceden düzenlenmiş geçerli bir belge bulunmalıdır. Bu geçerli belgeye fail tarafından sahte hükümler veya bölümler eklenmek suretiyle kısmen sahte belge vücuda getirilebilir. Belgenin tarihi ve tanzim yeri gibi tali kısımlarında yapılan sahtecilik bunlara hukuki sonuç başladığı taktirde önem arz eder¹⁸⁹.

Sahteciliğin sakat olan belge üzerinde yapılması halinde ne şekilde hareket edileceği belgenin sahte olması veya batıl ve feshi kabil olmasına göre değişebilecektir. Sahte belge üzerinde mevcut olan gerçeğe aykırılığı gidermek amacıyla değişiklik yapılması halinde fiil suç oluşturmaz. Çünkü bu düzenleme sonucunda meydana gelen nesne sahte olmaktan çıkıp gerçek ve sahih hale gelmiştir. Sahte belge üzerinde ikinci bir sahtecilik yapılması halinde bu ikinci sahtecilik cezalandırılmayan sonraki hareket sayılmalıdır. Ancak faillik suçu işledikten sonra hukuk düzeninde meydana getirdiği zararı büyütürse artık ikinci fiilden de cezalandırılır. Örneğin keşidecinin sahte imzasını taşıyan bir poliçenin sahte olarak ciro edilmesi durumunda olduğu gibi¹⁹⁰.

Batıl vesikalarda yapılan tahrifat, bunlar hukuken varaka sayılmadıkları için evrakta sahtekarlık suçu kapsamında değerlendirilmez. Ancak butlan sebebinin belgeden açıkça anlaşılması gerekir. İptal edilene kadar geçerli bir belgede

---

¹⁸⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler Adalet Ankara 2012, s. 521.

¹⁸⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 522.

¹⁹⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 518.

tahrifat yapılması halinde eylem belgede sahtecilik suçunu oluşturur. bir düşünceye göre fail kendi fiilinin dışında bir sebepten yararlandırılmamalı suç işlediğine göre varakanın muteber olmaması yüzünden cezasız bırakılmamalıdır¹⁹¹.

Bir hukuki ilişkide kişinin tamamlayıcı unsuru ismidir. Bu sebeple eğer düzenleyici ismi veya şahsıyla ilgili olarak karşısındakini kandırmak veya başka kişiye yönlendirmek maksadıyla kendi ismiyle belgeyi imzalamışsa belge sahtedir. Örneğin başka isim altında mal siparişi vermek. Kişi üçüncü bir şahsa sahte bir isim altında tanıtılıyorsa belgeyi üçüncü şahsın huzurunda imzalarsa da farklı isme yönlendirme söz konusudur. Düzenleyeni olarak verilen isim veya firma veya resmi makamın gerçekte olup olmadığı önemli olmayıp bu şekilde düzenlenen belge sahtedir. İmza atan kişinin iradesinin ifsat edilmesi veya şahsın icbar edilerek imzasının alınması halinde de belge gerçek kabul edilemez. İcbar sonucu senet alınması halinde yağma suçundan verilen mahkumiyet kararı kesinleşince senet de geçersiz hale gelir¹⁹².

Belgenin kişinin kendi eliyle imzalanması şart koşulmuşsa bu takdirde geçerli bir belgeden söz edilemez. Örneğin; vasiyetnamede durum böyledir. Aynı şekilde duruşma tutanaklarında bir avukatın hazırladığı metinde veya kamusal yetkilerin kullanılmasında düzenleyicinin belgeyi bizzat imzalaması gerekir. Böyle hallerde yetkisi olmayan bir başkası belgeyi imzalarsa sahte belge söz konusu olur. Ticaret hukuku açısından temsilde şartları varsa belge hakiki belge olarak kabul edilir. Yazmak suretiyle yardım konusunda olduğu gibi burada da beyanda temsil söz konusudur. Kişinin eliyle tanzimi ve imzalanması şart kılınmışsa hukuken temsile de müsaade yoktur. Örneğin el yazısı vasiyetnamede yazılı şahit beyanlarında bu hal söz konusudur. Medeni usulde belli yazılı metinlerin sunulması (örneğin dava dilekçesi) halinde hukuki temsile müsaade edilmez¹⁹³.

---

¹⁹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 519.

¹⁹² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 523.

¹⁹³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 523.

Kişi sahil olduğu zannıyla sahte bir belgede sahtecilik yaparsa problem hata ya ilişkin kurallarla (m.30) göre çözümlendirir¹⁹⁴.

Bazı hallerde kişi sahtekarlık yapılmadan da mevcut olan bir sonuca ulaşmak için sahtekarlık yapar. Doktrinde bu durum “*yararsız*”, “*gereksiz*” sahtekarlık olarak isimlendirilmektedir. Bu varsayımda fiil hukuki değer taşıyan bir sonuç meydana getirmeye elverişli olmadığından belgede sahtecilik suçunu oluşmaz. Sahtekarlıktan dolayı küçük de olsa bir yarar elde edilmişse gereksiz sahtecilikten söz edilmeyecektir¹⁹⁵.

Resmi belgenin sahte olarak düzenlenebilmesi için gerçek belgeyi düzenlemeye yetkili makama ait unvan ve şekiller ile belgeyi imzaya yetkili kamu görevlisinin imzası taklit edilmelidir. Bu unsurlarda eksiklik bulunması halinde orada resmi belge bulunmadığından resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi de söz konusu olmaz. Örneğin kambiyo senetlerinde yapılan sahteliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için Türk Ticaret Kanunu’nda öngörülen bütün unsurları taşıması gerekir. Buna karşılık kanunda öngörülen zorunlu unsurlar mevcutsa tali bazı hususların eksik olması resmi belgenin varlığını etkilemez¹⁹⁶.

Hukuk düzeninin kabul ettiği tarzda resmi bir belge ortaya çıkmışsa bunun alınış sebebinin doğru olmadığından bahisle belgenin sahte olduğu ileri sürülemez¹⁹⁷.

b. Başkalarını Aldatacak Biçimde Resmi Belgeyi Değiş-tirmek

Sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun ikinci seçimlik hareketi “*gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek*” fiili oluşturur.

---

¹⁹⁴ Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013, s.

¹⁹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 519.

¹⁹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, , s. 521.

¹⁹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, , s. 520.

Seçimlik hareketin ikincisi mevcut bir resmi belgenin değiştirilmesidir. Taklit ve tağyir suretiyle yapılmakta, gerçek belge değiştirilmekte, bozulmakta, başka bir anlama gelecek şekle dönüştürülmektedir. Fail elinde bulunan gerçek resmi belgeye ekleme yapmakta, sahte bölümler ilave etmektedir. Belgenin bir bölümü veya çoğunluğunun değiştirilmesi arasında fark bulunmamaktadır. Örneğin ödemeye ilişkin resmi belgenin sadece miktarı artırılarak borcun kalmadığı savunulabilir. Gerçeğe uygun olarak düzenlenen resmi belge düzenleyenin tasarrufundan çıktıktan sonra bir başkası tarafından üzerinde kalıntı silinti yapılmakta bazı bölümler çıkarılmakta veya eklemelerde bulunmaktadır. Silinti veya kazıntılarda yazının anlamı değiştirilmekte, olumlu olan anlam olumsuz, olumsuz olan anlam olumluya dönüştürülmekte veya rakamlar, tarihler değiştirilmektedir. Resmi belgeyi düzenleyenin henüz elinden çıkmadan önce belgede değişiklik yapması halinde sahte belge düzenlemiş olacaktır. Bu değişiklik yazının tamamı veya bir bölümünün kapsamı, anlamı, miktarı yahut tarihine ilişkin olabilir¹⁹⁸.

Değiştirme düzenleyen olarak görünen kişi tarafından belgenin düzenlenmesinden sonra ekleme veya çıkarma yapılması anlamındadır¹⁹⁹.

Burada gerçek bir belgedeki olay veya irade beyanının içeriğinin “sonradan değiştirilmesi” söz konusu olup böylece düzenleyen kişinin başlangıçtan itibaren sanki değişiklikten sonraki gibi bir irade ortaya koyduğu görüntüsü yaratılması amaçlanmaktadır²⁰⁰.

Değiştirmek, gerçek bir belgede yazılı bir hususu kazımak, silmek, kimyevi maddelerle metinden çıkarmak veya metne bazı ilaveler yapmak şeklinde veya başka suretlerle gerçekleştirilir²⁰¹.

Belgenin maddede belirtilen anlamda değiştirilmesinden söz edebilmek için belgenin anlamının değişmesi gerekir. Eğer yapılan değişiklik belge anlamının gizlenmesine sebebiyet vermiş ise, gerçek bir belgenin ortadan kaldırılması, bozulması veya gizlenmesi söz konusu olur²⁰².

---

¹⁹⁸ Bakıcı, Yalvaç, s.722

¹⁹⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 683.

²⁰⁰ Tezcan, Erdem, Önok, s. 684.

²⁰¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 609.

Değiştirme belgenin içeriğine ilişkin olabileceği gibi kimliğe ilişkin de olabilir. Belgenin üzerindeki imza veya varakanın tarihine ilişkin değişiklikler değiştirme kapsamında incelenir²⁰³.

Değiştirme eylemi belgenin anlam ve içeriğine ilişkin olabileceği gibi belgenin kaynağı veya tarihine ilişkin de olabilir. İlk bakışta anlaşılmayan, anlamı da değiştirmeyen maddi hataların düzeltilmesi resmi belgeyi değiştirme değildir²⁰⁴.

Muhteva değişikliği, o ana kadarki beyanın içinden kısmi olarak metinlerin yok edilmesi şeklinde gerçekleşebilir. Bir belgeden söz edilebilmesi için arta kalan metnin belge sayılabilecek bir içeriğinin olması gerekir. Tamamen tanınmayacak şekilde fikri muhtevanın ortadan kaldırılması halinde belgenin yok edilmesi söz konusudur.yapılan değişiklikle fikri muhtevanın etkilenmesi gerekir. Bu bakımdan örneğin; pasaport üzerindeki basit bir açıklamanın kapatılması belgede tahrif niteliği taşımayabilir. Çünkü bu fiille muhteva etkilenmemiştir²⁰⁵.

Değiştirme fiili bizzat belgenin düzenleyicisi olarak görünen kişi tarafından gerçekleştirilmiş olabileceği gibi, bir başka kişi tarafından da gerçekleştirilmiş olabilir. Bununla birlikte belgenin bizzat düzenleyicisi olarak görünen kişi tarafından değişikliğe uğratılmasına bu suçu oluşturabilmesi için, düzenleyenin belgenin içeriğini sonradan değiştirmeye yetkili olmaması gerekir²⁰⁶.

Gerçek bir resmi belgeyi değiştirmek suçundan bahsedebilmek için gerçek belgenin tamamlanmış olması gerekir. Belge, düzenleyenin elinde olduğu süre içinde düzenleyen tarafından değişikliğe uğratılmışsa suç oluşmaz. Ancak gerçek belgenin düzenleyenin belge üzerindeki tasarruf yetkisi kalktıktan sonra bir başkası tarafından değişikliğe uğratılması ise suçu oluşturur²⁰⁷.

---

²⁰² Gökçen, s. 178.

²⁰³ Gökçen s. 178.

²⁰⁴ Meran, s. 416.

²⁰⁵ Gökçen, s. 181.

²⁰⁶ Tezcan, Erdem, Önok, s. 684.

²⁰⁷ Meran, s. 415.

Gerçek bir resmi belgenin değiştirilmesinden söz edebilmek için bütün unsurlarıyla geçerli bir resmi belgenin bulunması şarttır. Değiştirme resmi bir belgenin metni üzerinde yapılmalıdır. Bunun dışında belgenin arkasında veya altına yapılan ilaveler değiştirme sayılmaz²⁰⁸.

Alman hukukunda gerçek bir belgede sonradan yapılan her türlü değişiklik, değişikliğin belgeyi düzenleyen tarafından yapıldığı görüntüsü verecek şekilde ise; “*değiştirme*” olarak kabul edilir. Hakiki bir belge üzerinde tağrifat veya tahrifat, düzenleyicisinin dışında herhangi bir kişi tarafından yapıldıysa sahtecilik söz konusudur²⁰⁹.

Değiştirme suretiyle sahtecilik gerçek bir belgede olabilir. Aynı belge üzerinde mükerrer sahtecilik mutlaka cezalandırılmaz, denemez. Bu noktada kişinin belgenin dokunulmamış kısmını mı yoksa değiştirilmiş kısmını mı tekrar değiştirdiğine bakmak gerekir. Her değiştirme sonucunda gerçek olmayan bir belge ortaya çıkar. Bu açıdan bakıldığında gerçek veya sahte belge üzerindeki sahtecilik arasında fark olmaması gerekir. Çünkü her ikisinde de delil olma özelliği etkilenmiş olur. Burada sahte belge üzerindeki doğru olmayan imza ve düzenleyici bilgisinin bir başka imzayla değiştirilmesi sahte düzenlenmesi ile aynı şekilde cezalandırılır. Sahte belgenin içeriğinin değiştirilmesi halinde yeni bir sahte belge düzenlenmiş olabilir. Örneğin; sahte bir vasiyetname üzerinde payların değiştirilmesi sahte hediye çeki üzerindeki miktarın değiştirilmesi halinde sahte belge söz konusu olur²¹⁰.

Bir belge müdahalenin sonucunda önceki duruma göre farklı bir gerçeği ispat ediyor gibi görüntü vermelidir. Örneğin; doktor, hasta dosyasında bulunan laboratuvar raporunu değiştirirse farklı bir gerçek ispat ediliyor görüntüsü verilir. Buna mukabil anlam değişikliği olmayan bir müdahale yeterli olmaz. Bir muhteva değişikliği hedeflenmişse teşebbüs söz konusu olabilir²¹¹.

---

²⁰⁸ Gökçen, s. 177.

²⁰⁹ Gökçen, s. 179.

²¹⁰ Gökçen, s. 181.

²¹¹ Gökçen, s. 181.

Bir belge, başka bir belgenin içeriğine atf yapılması halinde de birleştirilmiş belge anlamında bir ispat birliği mevcuttur. Örneğin kefilin kendi irade beyanını alacaklı ile borçlu arasında yapılmış bir kredi sözleşmenin altına yazması ve imzalamasında olduğu gibi burada atf yapılan nesne (örneğimizde kredi sözleşmesi) belgeyi düzenleyenlerden biri tarafından değiştirilmesi halinde (ki bu davranış evrakta sahtekarlık değildir. Değiştirilen nesneye atf yapan belgenin de (örneğimizde kefalet beyanı) değiştirildiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla her iki iradenin ispat birliği değiştirilmiştir. Ancak bunun için her iki irade beyanının sıkı bir şekilde birbirine bağlı olması gerekmektedir²¹².

Muhteva değişikliği o ana kadarki beyanının içinden kısmi olarak metinlerin yok edilmesi şeklinde gerçekleşebilir. Bir belgeden söz edilebilmesi için arta kalan metnin belge sayılabilecek bir içeriğinin olması gerekir. Tamamen tanınmayacak şekilde fikri muhtevanın ortadan kaldırılması halinde belgenin yok edilmesi söz konusu olur. Yapılan değişiklikle fikri içeriğin etkilenmesi gerekir. Bu bakımdan örneğin pasaport üzerindeki basit bir açıklamanın kapatılması belgede tahrif niteliği taşımayabilir. Çünkü bu fiile fikri muhteva etkilenmemiştir²¹³.

Değiştirme suretiyle sahtecilik, gerçek bir belgede olabilir. Aynı belge üzerinde mükerrer sahtecilik cezalandırılmaz denemez. Bu durumda, kişinin belgenin dokunulmamış kısmını mı yoksa değiştirilmiş kısmını mı tekrar değiştirdiğine bakmak gerekir.

Her bir değiştirme sonunda gerçek olmayan bir belge ortaya çıkar. Bu açıdan bakıldığında gerçek veya sahte belge üzerindeki sahtelik arasında fark olması gerekir. Çünkü her ikisinde de delil olma özelliği etkilenmiş olur. Burada sahte belge üzerindeki doğru olmayan imza ve düzenleyici bilgisinin bir başka imzayla değiştirilmesi sahte düzenlenmesi ile aynı şekilde cezalandırılır. Sahte belgenin içeriğinin değiştirilmesi halinde yeni bir sahte belge düzenlenmiş olabilir. Örneğin sahte bir vasiyetname üzerinden payların değiştirilmesi sahte hediye çeki üzerindeki miktarların değiştirilmesi gibi. Bu müdahalenin sonucunda önceki duruma göre farklı bir gerçeği ispat ediyor gibi görüntü vermelidir. Örneğin; doktor hasta dosyasında bulunan laboratuvar raporunu değiştirirse, farklı bir gerçeği ispat ediyor görüntüsü verilir. Buna mukabil anlama değişikliği

---

²¹² Artuk, Gökçen, Yenidünya, , s. 524.

²¹³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 525.

olmayan bir müdahale yeterli olmaz. Bir muhtevanın değişikliği hedeflenmişse teşebbüsü söz konusu olabilir²¹⁴.

Müdahale sonucunda belgenin delil niteliği ortadan kalkarsa sahtecilikten değil belgeyi yok etme den bahsedilir. Birleştirilmiş belgeden bağımsız bazı kısımların yok edilmesi bütün halinde belgenin muhtevasını değiştirmiş olacağından sahtecilik söz konusu olur. Ancak bazı kısımların birleştirilmiş belgeden alınması kayda geçirilirse bütün halinde belgede sahtecilik söz konusu olmaz²¹⁵.

Bir belgenin değiştirilmesi ve belgenin kısmen yok edilmesi arasındaki sınırın tespiti uygulamada zorluk çıkarmaktadır. Bu halde şu hususlara dikkat edilmesi gerekir:

Belge üzerindeki açıklamanın bazı kısımlarının yok edilmesi suretiyle yeni delil muhtevası oluşturulmuş ise; örneğin borç miktarı üzerinden sıfırın silinmesi halinde; 205. maddedeki suç unsurları itibariyle oluşmuştur. Çünkü belge üzerindeki delil yok edilmiştir. Ancak yine de burada belgede tahrifatın varlığı dikkate alınarak 204. maddeden işlem yapılmalıdır. Belgeye müdahale suretiyle yeni bir muhteva kazandırılırsa burada da aynı husus geçerlidir²¹⁶.

Değiştirme resmi belge metni üzerinde yapılmalıdır. Bunun dışında bir belgenin arkasına veya altına yapılan ilaveler değiştirme sayılmaz. Bu durumda diğer unsurlar da bulunmak kaydıyla “kısmen sahte belge düzenlemek” ten bahsedilir. Ve buna göre değerlendirme yapılır²¹⁷.

Belgenin maddede belirtilen anlamda değiştirilmesinde söz edilebilmesi için belgenin anlamının değişmesi gerekir. Eğer yapılan değişiklik belge anlamının gizlenmesine sebebiyet vermişse gerçek bir belgenin ortadan kaldırılması bozulması veya gizlenmesi söz konusu olur²¹⁸.

---

²¹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 525.

²¹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 526.

²¹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 526.

²¹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 524.

²¹⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 524.

Müdahale neticesinde belgenin delil niteliği ortadan kalkarsa sahtecilikten değil belgeyi yok etme den bahsedilir. Birleştirilmiş belgeden bağımsız bazı kısımların yok edilmesi bütün halinde belgenin muhtevasını değiştirmiş olacağından sahtecilik söz konusu olur. Ancak bazı kısımların birleştirilmiş belgeden alınması kayda geçirilirse bütün halinde belgede sahtecilik söz konusu olmaz²¹⁹.

Belgenin değiştirilmesi veya kısmen yok edilmesi arasında sınırın tespiti uygulamada zorluk çıkarmaktadır. Bu halde şu hususlara dikkat edilmesi gerekir:

Belge üzerindeki açıklamanın bazı kısımlarının yok edilmesi suretiyle yeni delil muhtevası oluşturulmuş ise, örneğin borç miktarı üzerinden sıfırın silinmesi halinde, 205. maddedeki suç unsurları itibariyle oluşmuştur.çünkü belge üzerindeki delil yok edilmiştir. Ancak yine de burada belgede tahrifatın varlığı dikkate alınarak Türk Ceza Kanunu'nun 204. üncü maddeden işlem yapılmalıdır. Belgeye müdahale suretiyle yeni bir muhteva kazandırılırsa burada da aynı husus geçerlidir. Birleştirilmiş belgeden tek belgenin yok edilmesi genel anlamının bozulmasını sonuçlamışsa, burada da “değiştirme” söz konusudur. Ancak müdahale neticesinde belge, belge olma özelliğini yitirirse, 205. maddede düzenlenen suç söz konusu olur. Örnek olarak imzalar belge üzerinden yok edilmişse resmi belge bozulmuştur. Eğer bir metin üzerinde müstakil parçalar yok edilirse, (örneğin mektubun üzerindeki tarih damgası) 205. madde kapsamında fiil söz konusu olur²²⁰.

Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması yani aldatma kabiliyetine haiz olması gerekir. Aksi taktirde resmi belgeyi bozmak suçu oluşur. Bu şekliyle aldatma kabiliyeti belgede sahtecilik suçlarında tipe uygunluk unsuru içerisinde yer alan maddi unsurlar arasında yer alır. Alman Ceza Kanunu 267. maddesinde “*aldatmak için*” ifadesini kullanmak suretiyle aldatma kabiliyetini suçun tipe uygunluk unsurunun manevi unsurları arasında yer alacak şekilde (özel kast) olarak düzenlemiştir²²¹.

---

²¹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 526.

²²⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 526.

²²¹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.769.

Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması gerekir. Aksi takdirde resmi belgeyi bozmak suçu oluşur²²².

Türk Ceza Kanunu mad. 204'te belgede yapılan değişikliğin, “başkalarını aldatacak biçimde” olması aranmaktadır. Bununla anlatılmak istenen, yapılan sahteciliğin “objektif” olarak ilk bakışta anlaşılmayacak olmasıdır. Aldatma yeteneği böyle anlaşıldığı takdirde, bunun için yalnızca suçun maddi unsurunu oluşturan hareketin “değiştirme” olması durumunda aranacağını anlamak mümkün değildir. Oysa gerekçede yer verilen açıklamalara bakılırsa; sahteliğin “kişiyi yanıltabilecek nitelikte olması” gereğinden, seçimlik hareketlerden “düzenlenme” açısından da söz edilmiştir. Yine gerekçede sahteliğin “kişiyi yanıltabilecek nitelikte olması”, sahteliğin “beş duy organı ile anlaşılabilir” olmaması biçiminde açıklanmıştır. Eski Türk Ceza Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde de belgede sahtecilik suçunun oluşması için “zarar olanak ve olasılığı” arandığından, belge üzerindeki sahteciliğin çok sayıda kişiyi aldatacak nitelikte olması gerektiği (iğfal kabiliyeti = aldatma yeteneği) Yargıtay kararlarında dile getirilmekteydi²²³.

Yargıtay aldatma kabiliyetinin tespitinde belgenin muhatabı tarafından yapılması gereken rutin kontrol sırasında sahteciliğin ortaya çıkmasını da aldatma kabiliyetinin var olmadığı durum olarak kabul etmektedir. Örneğin evine gelen bir elektrik faturası üzerinde oynama yaparak daha az bedel ödeyeceğini düşüne A dışarıdan bakıldığında sahteliği anlaşılmayacak şekilde değiştirdiği fatura ile ödeme noktasına gider. Sistemden kontrol edildiğinde faturanın sahteliği ortaya çıkar. Burada yapılan kontrol rutin kontrol mahiyetindedir çünkü kendisine fatura ibraz edilen görevli sistemden bunu kontrol ettikten sonra ödemeyi almak zorundadır. Bu nedenle bu örnekte Yargıtay'ın kabulünden hareket edecek olursak belgenin aldatma kabiliyeti yoktur²²⁴.

Aldatma kabiliyeti objektif kriterlere göre belirlenmelidir. Belge üzerinde yapılan sahtecilik belirli bir kişiyi değil sıradan bir kişiyi kandırabilecek nitelikte ise aldatma yeteneğinin varlığı kabul edilir. Yargıtay yapılan sahteciliğin açıkça

---

²²² Meran, s. 415.

²²³ Tezcan, Erdem, Önok, s. 684.

²²⁴ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 769.

belli olacak biçimde yapılması halinde aldatma kabiliyetinin bulunmayacağını kabul etmektedir. Aldatma kabiliyetinin ne zaman olduğunun takdiri mahkemeye aittir. Mahkemenin bunu tespit edemeyeceği durumlarda bilirkişiye başvurulur. Yalnız, bilirkişi incelemesi mahkemeyi bağlayıcı değil; aydınlatıcı ve yardımcı niteliktedir²²⁵.

“Davanın öncelikle ve asıl bilirkişi mahkeme hakimi olup suça konu nüfus cüzdanındaki sahteciliğin kandırıcılık yeteneği bulunup bulunmadığını gözlemleyip karar yerinde tartışılmadan hükme dayanak yapılan Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarının 20.03.2002 tarih ve 191 sayılı raporunda belge üzerinde basılı olan soğuk mühür izinin mevcut fotoğraf üzerinde bulunmadığından belirtildiği de gözetilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması.(Y6.CD. T. 20.03.2006, E.2004/7416, K.2006/2647)²²⁶.”

c. Sahte Resmi Belgeyi Kullanmak

Türk Ceza Kanunu 204/1. maddesi kapsamında düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunun üçüncü ve son seçimli hareketi, sahte bir resmi belgeyi kullanmak fiilidir.

Kullanmak; sözlükte *“bir şeyi yararlı olduğu işe sürmek, işletmek, bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak”* demektir. Türk Ceza Kanunu gerekçesinde ise; *“kullanmadan maksat, bu sahte belgenin herhangi bir hukuki ilişkide veya herhangi bir hukuki işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır.”* şeklinde kullanmak fiili açıklanmıştır²²⁷.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 346. maddesinde; *“bir kimse sahtekarlık cürmünde ortaklığı olmaksızın sahte bir varakayı bilerek kullanır veya onunla menfaat temin ederse, mezkur varaka resmi evraktan ise 342. maddelerine göre ceza görür.”* düzenlemesi yer almaktaydı²²⁸.

---

²²⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 769.

²²⁶ Polat, s. 740.

²²⁷ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015, s.

²²⁸ <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>

Bu düzenlemeye göre, kullanma suçunun oluşması için, kişinin sahtecilik suçuna iştirak etmemiş olması aranmaktaydı. Sahte belgeyi düzenleyen kişi bunu kullanırsa kullanma cezalandırılmayan sonraki hareket sayıldığından sahte belgeyi düzenleyip sonra da kullanan suçlular zamanaşımı bakımından avantajlı duruma gelmekteydi.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise; “*resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, değiştirmek veya böyle bir sahte belgeyi kullanmak*” suçun seçimlik hareketleri olarak tespit edilmiştir. Bu itibarla kullanma fiilini sahteciliği gerçekleştiren kişinin yapması durumunda yine tek suçtan ceza verilecektir. Zira seçimlik hareketli suçlarda failin bu hareketlerden birini yapması suçun oluşması için yeterli olup birden fazlasını gerçekleştirmesi halinde de ortada yine tek suç vardır²²⁹.

Resmi belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesi fiiline iştirak etmemiş olanların sahte olduğunu bildikleri resmi belgeyi kullanmaları halinde bu kimseler seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirdiğinden yine söz konusu suç oluşacaktır²³⁰.

Düzenlenen belgenin ayrıca kullanılmış olmasına gerek yoktur. Bununla birlikte sahte olarak düzenlenen belge, aynı zamanda kullanılmışsa eğer kullanan aynı zamanda belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi ise, faile kullanmaktan dolayı ayrıca ceza verilmez. Çünkü resmi belgede sahtecilik suçunda düzenleme ve kullanma aynı suçun seçimlik hareketi olarak öngörülmüştür²³¹.

Burada söz konusu edilen “kullanma” alternatifi, belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi dışında bir başka kişi tarafından kullanılması durumunu kapsamaktadır²³².

Sahte olarak düzenlene resmi belgeyi kullanan kişi aynı zamanda belgenin sahte olarak düzenlenmesi aşamasına da katılmış ise düzenleyen kişinin kamu

---

²²⁹ Gökçen, s. 188.

²³⁰ Gökçen, s. 188.

²³¹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 685.

²³² Tezcan, Erdem, Önok, s. 685.

görevlisi olup olmamasına göre; Türk Ceza Kanunu 204/1 veya 204/2 deki suça iştirake ilişkin genel kurallar çerçevesinde cezalandırılır²³³.

Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur. Sahte belgenin kullanılması suçu belgeyi kullanmakla tamamlanır. Kullanmanın devamlı olması eylemi kesintisiz (mütemadi) suç hazine getirmes. Bu nedenle zamanaşımı ilk kullanma tarihinden itibaren hesaplanır. Örneğin bir kimse sahte eczacı diploması ile eczacılık mesleğini bir süre yapsa sahte belgeyi kullanma suçu ilk kullanma anında tamamlanır²³⁴.

“Saniğin fuhuş yaptırmak amacıyla yanında barındırdığı mağdure İlknur’un nüfus cüzdanını kaybettiğini beyan ederek muhtardan yalan beyanla Burcu Lafçı adına gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemesine iştirak etmesi ve devamında bu istem belgesini nüfus müdürlüğüne ibraz ettirerek kullandırmak suretiyle azmettirmesi eylemin, Türk Ceza Kanunu 204/1. maddesinde öngörülen sahte nüfus cüzdanı istem belgesini “kullanmak” suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, eylemin 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun 67/1. maddesinde düzenlenen “nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunma” suçuna²³⁵ uyduğu gerekçe ve kabulüyle hükümlülük kararı verilmesi ve sahte belgeyi sunmanın “beyan” değil belgenin kullanılması niteliğinde olduğunun düşünülmemesi hukuka aykırıdır.

“Kullanma” ’dan söz edilebilmesi için belgenin bir üçüncü kişi tarafından fiilen görülmüş veya muhatabın gerçekten kandırılmış olmasına gerek yoktur. Bununla birlikte irade beyanının muhatabının iktidar alanına girmediği sürece belge kullanılmış sayılmaz. Ancak bu tür bir davranış kullanmaya teşebbüs olarak değerlendirilebilir. Öte yandan kullanma unsurunun gerçekleşmiş sayılabilmesi için belge üzerinde sahtecilik yapıldığı sırada muhatabın fail tarafından biliniyor olmasına gerek yoktur. Fiilen içeriğini öğrenmiş olup olmadığına bakılmaksızın muhataba belgenin içeriği konusunda bilgi elde etme olanağının tanınması ile birlikte kullanma gerçekleşmiş olur²³⁶.

---

²³³ Tezcan, Erdem, Önok, s. 685.

²³⁴ Meran, s. 416.

²³⁵ 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, Açıklamalı Mevzuat Programı Kazancı.

“Kullanma” belgenin ulaşılabilir hale gelmesidir. Kullanma sonucunda bir başkasının belgeyi gerçekten algılamış veya görmüş olması zorunlu değildir. Bu itibarla sahte olarak üretilmiş olan plakanın takıldığı aracın başkaları tarafından görülebilir şekilde trafiğe çıkarılması halinde kullanmak suretiyle resmi belgede sahtecilik suçu iřlenmektedir²³⁷.

207. maddenin gerekçesinde vurgulandığı üzere kullanmadan maksat bu sahte belgenin herhangi bir hukuki ilişkide veya herhangi bir hukuki işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya alıřmaktır²³⁸.

Yargıtay sahte olarak dzenlenmiş bonoyu ciro etmeyi suç tarihinde yürürlükte bulunan 2978 sayılı Vergi İadesi Kanunu’nun 1. maddesi kapsamında 2003 yılına ait özel gider indirimine konu harcamaları tevsik etmek için sahte olduğu iddia olunan faturaları kuruma vermeyi kullanma olarak kabul etmiştir²³⁹.

Kullanmak sureti ile işlenmiş belgede sahtecilik suçunun varlığı için sahte belgenin kişilerin belirli bir hukuki durum hakkında yanılmaya sevk edilecek şekilde kullanılması yeterlidir. Belgenin kullanılmasıyla muayyen bir kişinin yanıtılmasının hedeflenmiş olması gerekmez. Sahte olarak üretilmiş plakanın takıldığı motorlu aracın trafiğe çıkarılmış olması, sahte olarak üretilmiş avukatlık ruhsatına dayalı olarak avukatlık mesleğinin icra edilmesi, sahte olarak üretilmiş ruhsata istinaden eczacılık mesleğinin icra edilmesi, bu duruma örnek gösterilebilir²⁴⁰.

Kullanmaktan söz edebilmek için sahte belgenin bir hukuki işlem tesisine dayanak olarak gösterilmesi yeterlidir. Kişinin örneğin aciz halinde olduğunu ispat için sahte üretilmiş borç senetlerini ibraz etmesi halinde kullanma olgusu vardır. Keza sahte olarak üretilmiş belge dayanak gösterilerek mahkemelerde

---

²³⁶ Tezcan, Erdem, Önok, s. 685.

²³⁷ Gökçen, s. 191.

²³⁸ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma, ve Sahtecilik Suçları şerhi, Ankara, Adalet, 2015.

²³⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 529.

²⁴⁰ Gökçen, s. 191.

dava açılması, açılmış olan bir davada sahte olarak üretilmiş olan bir belgenin delil olarak ibraz edilmesi, bu duruma örnek olarak gösterilebilir²⁴¹.

Bazı hallerde kullanma kesintisiz (mütemadi) suç şeklinde de gerçekleşebilir. Örneğin sahte düzenlenmiş olan sürücü belgesine istinaden araç kullanılarak trafiğe çıkılması halinde adına sahte sürücü belgesi düzenlenen kişi tarafından araç trafikte kullanıldığı sürece resmi belgede sahtecilik suçu işlenmeye devam edilmektedir. Çünkü kişi bu sahte sürücü belgesine dayalı olarak trafikte motorlu araç kullanmakta ve bu araçla trafikte kalmaya devam etmektedir. Ancak ifade edelim ki sahte olarak üretilmiş olan sürücü belgesinin (trafikte araç kullanmaksızın) sadece kişinin yanında bulundurmuş olması halinde kullanma fiilinin gerçekleştiğinden söz edilemez²⁴².

Kullanmak suretiyle işlenmiş belgede sahtecilik suçunun varlığı için sahte belgenin kişilerin belirli bir hukuki durum hakkında yanılmaya sevk edilecek şekilde kullanılması yeterlidir. belgenin kullanılmasıyla muayyen bir kişinin yanıltılmasının hedeflenmiş olması gerekmez²⁴³.

Kullanma, suçun nitelikli hali olmadığından düzenleyen ve kullanan aynı kişi ise tek bir suç oluşacaktır.

Sahteciliği yapanın suça konu belgeyi başkasına vermesi ve onunda sahteliği bilerek belgeyi kullanması halinde ise her ikisi yönünden ayrı ayrı suçlar meydana gelmektedir. Sahte belgenin başkası tarafından hazırlanması veya değiştirilmesi halinde kullananın bu durumu yani kullandığı resmi belgenin sahteliğini bilmesi gerekir. Resmi belge düzenleyen veya resmi belgede değişiklik yapanın aynı zamanda bu belgeyi kullanması halinde suç, kullanma tarihinde tamamlanmaktadır. Yani sahte bir bono düzenlenmiş ancak kullanılmadan önce önleme araması sırasında tesadüfen bulunmuşsa suç bononun düzenlendiği tarihte oluşur. Buna karşı düzenlenen bono bir süre işleme konulmamış, sonradan verilen kararlarla örneğin düzenlendikten bir yıl sonra icra takibine konulmuşsa sahte belgenin kullanılması düzenlemenin doğal sonucu olduğundan tek bir suç mevcut olup suç tarihi kullanma tarihidir. Seçimlik hareketlerden birden fazlasının yapılması düzenleme ve kullanma

---

²⁴¹ Gökçen, s. 191.

²⁴² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 531.

²⁴³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 532.

nedeni ile iki suçun veya zincirleme suçun oluştuğu kabul edilemeyeceğinden bir suç bulunmaktadır²⁴⁴.

Doktrinde kısmen sahte belge düzenlenmesi veya değiştirilmesi halinde kullanmanın bu sahte kısımlara ilişkin olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca sahte belge hangi iddianın delili olmak üzere meydana getirilmişse o maksatla kullanılmalıdır²⁴⁵.

Birden fazla belge aynı maksatla ve bir kereye mahsus kullanım için değiştirilmiş ve kullanılmışsa fiilde bir bütünlük vardır. Birden fazla sahtecilik olmasına rağmen tek bir suç sayılabilir²⁴⁶.

2.4.2. Netice

Netice, insanın dış dünyaya yansıyan ihmali ya da icrai davranışından dünyada meydana gelen değişiklik, ceza hukukunda “netice” olarak kabul edilir.

Ceza hukukunda netice hareketin dış dünyada meydana getirdiği suç tanımına uygun olan değişikliktir. Netice dış dünyada gerçekleşen olaydır. Değişikliğin mutlaka maddi olması gerekmez ve her suçta mutlaka bir netice vardır. Ancak bazı suçlarda netice ile hareket birbirinden ayrılamaz. Hareketin yapıldığı anda netice meydana gelir²⁴⁷.

Neticenin gerçekleşmesiyle birlikte biten suçlara ani suç denir. Ani suçlar tamamlandığı anda biten suçlardır²⁴⁸.

İnceleme konusu suç sırf hareket suçu olduğundan, hareketten ayrı bir netice aranmaz. Bu açıdan resmi belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi veya gerçek bir belgede değişiklik yapılmasıyla ya da kullanma ile suç tamamlanmaktadır.

---

²⁴⁴ Bakıcı, Gürsel Yalvaç, s.723

²⁴⁵ Gökçen, Yenidünya, s. 532.

²⁴⁶ Gökçen, Yenidünya, s. 532.

²⁴⁷ Centel, Zafer, Çakmut, s. 253.

²⁴⁸ Centel, Zafer, Çakmut, s. 258.

Seçimlik hareketlerden birinin yapılması ile tamamlanır. Seçimlik hareketlerin hepsi yapılmışsa en son seçimlik hareket nerede ne zaman yapılmışsa suç da o yer ve zamanda işlenmiş sayılır²⁴⁹.

2.4.3. İlliyet Bağı

Ceza hukukunda sorumluluk için temel koşul iradi bir hareketle dış dünyada meydana getirilen değişikliğin ceza normlarında tanımlanmış bulunan sonucu oluşturmasıdır. Böylece ceza sorumluluğunda kişinin iradi bir hareketinin meydana gelen tipe uygun sonuçla nedensellik bağlantısı adı verilen bir ilişki içinde bulunması gerekir. Bu nedendir ki bireyin üçüncü kişilerin veya doğa olaylarını meydana getirdiği sonuçlardan sorumlu tutulması düşünülemez. Bireyin iradi hareketi ile sonuç arasında nedensellik bağlantısının kurulabilmesi sorumluluk için zorunludur²⁵⁰.

Kanuni tarifte fiilin icrasının yanı sıra bir neticenin gerçekleşmesinin yer verildiği suçlarda bu netice ile icra edilen fiil arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Nedensellik bağlantısı fail ve icra ettiği fiil ile gerçekleşen netice arasındaki objektif ilişkiyi tesis etmektedir. İcra edilen fiil ile gerçekleşen netice arasındaki illiyet bağının mevcudiyeti sorumluluk için şarttır. Başka bir deyişle gerçekleşen netice failin fiilinin eseri değilse sorumlulukla ilgili bir tartışmaya gerek yoktur. Failin fiili ile gerçekleşen netice arasındaki sebep sonuç ilişkisini ifade eden illiyet bağı tamamen doğal bir olgudur, tabii bir vakıadır, fenomendir²⁵¹.

İlliyet bağı, icra edilen fiil ile meydana gelen netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisini ifade eder.

İnceleme konusu suçun sırf hareket suçu olması bu nedenle de hareketin gerçekleştiği anda neticenin de gerçekleşmesi sebebiyle nedensellik bağının ayrıca incelenmesine gerek yoktur.

---

²⁴⁹ Gökçen, Yenidünya, s. 532.

²⁵⁰ Kayıhan İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler 2, Beta, İstanbul, 2013, s.66.

²⁵¹ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara,Seçkin, 2013, s. 173.

2.5. Manevi Unsur

Failin suça konu hareketi kusurlu bir şekilde gerçekleştirmesi gereklidir. İşte tamamen failin subjektif durumuyla ilgili bu unsura “kusurluluk”, “manevi unsur” denir²⁵².

Failin yapmış olduğu hareket nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için hareketin tipe uygun ve hukuka aykırı olması yetmez; ayrıca kusurlu olması da gerekir²⁵³.

Anayasa’da ceza sorumluluğunun kusura dayanması gerektiğini belirtecek açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte anayasa 38/7 maddesinde ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesinin kusuru da içerdiği savunulur²⁵⁴.

Kusur çeşitleri “kast” ve “taksir” olarak ikiye ayrılır:

Kısaca bahsetmek gerekirse; kast Türk Ceza Kanunu 21 /1 de “suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. kast suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.” Şeklinde düzenlenmiştir²⁵⁵.

Bilindiği gibi kast kişi ile işlediği suçun arasındaki psikolojik bağı ifade etmektedir. Suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi kastın varlığı için zorunlu ve yeterlidir. bunun dışında ilave unsurlar aranmaz. Eğer aranacaksa ceza normu gösterir. Örneğin kasten öldürme suçunda “kan gütme” veya “töre sakiyle” işlenmesi “belgede sahtecilik suçunun mevcut bir durumu belgelemek amacıyla işlenmesi” şeklinde. Bu sebeple mahkemelerimiz çözmekte zorlandıkları her problemde “kast” kavramına ayrı anlamlar yükleyerek meselenin hali yoluna gitmekten vazgeçmeli konuyu ceza hukuku bilimi ışığı altında kast dışındaki diğer ceza hukuku enstrümanlarını kullanarak (taksir, hata) çözmeyi denemelidir²⁵⁶.

---

²⁵²Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2014, s.334.

²⁵³ Timur Demirbaş, s. 357.

²⁵⁴ Yalvaç, s.16

²⁵⁵ Gürsel Yalvaç, s.192.

²⁵⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 546.

Taksir, Arapça bir sözcük olup “bir işi eksik yapma”, “bir şeyi yapabilirken çekinip yapmama” gibi anlamları vardır²⁵⁷.

Failin öngörülebilir bir neticeyi öngörememesi şeklinde tanımlanabilen taksir Türk Ceza Kanunu madde 22/2 ‘ de “dikkat özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir”²⁵⁸.

Hemen belirtmek gerekir ki kast ceza hukukunda temel kusurluluk şekli iken taksir ancak kanunun belirttiği durumlar bakımından kabul edilmiş istisnai bir kusurluluktur. Nitekim TCK 21/1 ‘de “taksirle işlenen fiiller kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.” şeklinde bu durum ifade edilmiştir²⁵⁹.

Sahtecilik suçlarının manevi unsuru konusunda ve özellikler sözü edilen suçların cezalandırılabilmesi için aranan kastın neden ibaret bulunduğu konusunda doktrinde ve uygulamada önemli görüş ayrılıkları ve tereddütler vardır. Bu sorun daha çok belgelerde sahtecilik suçları ile ilgili olarak tartışılmıştır. Ancak bu alanda söylenenlerin bütün sahtecilik suçları için geçerli olacağı kuşkusuzdur²⁶⁰.

Kast konusunda da maddi unsurdakilerden daha az olmayan katı bir durum söz konusudur. Bunun nedeni doktrinde hakim olan aşırı formalizmden çok suçları ortaya koyarken psikolojik nitelikteki araştırmaları mümkün olduğu ölçüde sınırlamak ve böylece mahiyetleri gereği son derece çetin ve karmaşık olan bu tür araştırmalar nedeniyle suçluların adaletten kaçmayı başarmalarını önlemek çabalarıdır. Bu anlayış en açık ifadesine göre; kast doğrudan sahtecilik fiillerinde saklıdır. Dolayısıyla ayrıca kanıtlanmasına gerek yoktur. Bu anlayışın günümüzdeki ceza anlayışına uymadığı açıktır. Söz konusu anlayış cezalandırmayı fiilin varlığına dayandıran ilkel anlayışa dönüşü ifade eder. Oysa modern hukuk bilinci bu kaba ilkeyi kesinlikler reddetmekte ve kast konusundaki araştırmaların eşyanın doğasının kaçınılmaz kıldığı özel biçimlere

---

²⁵⁷ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2014, s.378.

²⁵⁸ Gürsel Yalvaç, s. 193.

²⁵⁹ Gürsel Yalvaç, s. 192.

²⁶⁰ Toroslu, s. 214.

göre yapılması gerektiğini kabul etmekte ve suçun esaslı unsuru olan kastın daima kanıtlanmasını gerektirmektedir²⁶¹.

Sahtecilik suçu doğrudan kast ile işlenebilir. Failin amacına bakılmaz. Kişinin bilerek ve isteyerek sahteciliği gerçekleştirmesi, fiilin kendisinde saklıdır, kanıtlanmaya ihtiyacı yoktur²⁶².

Resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsuru genel kasttır. Kastın, suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden birisi yanında, suça konu olan şeyin belge olduğuna yönelik olması da gerekir. Bu yüzden fail belgenin sahte olduğunu bilmeden kullanmış ise, kasten hareket etmiş olmaz. Failin yanlış olarak suça konu olan yazı gerçekte belge olmadığı halde belge olduğunu sanmış ise tipiklikte tersine yanlışlık söz konusu olur ve cezalandırılmaz. Failin belgeyi sahte olarak düzenlemeye hakkı olduğunu düşünmesi kastı etkilemez²⁶³.

Öte yandan doktrinin bir kısmı ve yargı kararlarında hem eski hem de yeni kanun bakımından failin zarar verme bilinci ile hareket etmesi gerektiği kabul edilmektedir. Buna göre fail içinde bulunduğu durum ve olayın özelliği gereği eyleminin zarara yol açmayacağına makul ve akla uygun bir inançla hareket etmişse zarar verme bilincin bulunmadığı kabul edilir. Yargıtay'a göre *"mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan sanığın mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez"*²⁶⁴.

Toroslu 'ya göre; *"kastın varlığı için belgede sahtecilik yapmak bilinç ve iradesi yetmez, ayrıca failin kendisine ait olmayan menfaatleri ihlal etmek (yani onlara zarar vermek , onları tehlikeye koymak bilincine de sahip olması gerekir. Dolayısıyla fail yaptığıının zararsız olduğu inancıyla hareket etmişse kastın varlığı ileri sürülemez; yeter ki failin bu inancı akla uygun olsun"*²⁶⁵.

---

²⁶¹ Nevzat Toroslu, s. 215.

²⁶² Meran, s.430.

²⁶³ Tezcan, Erdem, Önok, 687.

²⁶⁴ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 774 .

²⁶⁵ Toroslu, s. 235.

Kanaatimce de, failin suç teşkil edici eylemleri gerçekleştirirken genel bir kast ile hareket etmesi yeterlidir ve ayrıca zarar verme iradesi aranmamalıdır. Zira aksi belirtilmedikçe bir suçun manevi unsuru genel kasttır. Belgede sahtecilik suçu için Türk Ceza Kanunu'nda manevi unsurda bir özellik tanımlanmamıştır. O halde failin inceleme konusu suçu teşkil eden eylemi sırasında genel kast ile hareket etmesi yeterlidir. Failin ayrıca kendisine ait olmayan menfaatleri ihlal etme, veya onlara zarar verme, onları tehlikeye koymak bilincine sahip olması aranmamalıdır.

Ancak, Toroslu 'ya göre; aksini savunanların varlığına rağmen kastın varlığı için sadece evrakta sahtekarlık yapmak bilinç ve iradesi yetmez ayrıca failin kendisine ait olmayan menfaatleri ihlal etmek (yani onlara zarar vermek onları tehlikeye koymak) bilincine de sahip olması gerekir. Dolayısıyla failin yaptığı zararlı zararsız olduğu inancıyla hareket etmişse kastın varlığı ileri sürülemez yeter ki failin bu inancı akla uygun olsun²⁶⁶.

İnceleme konusu suç bazı durumlarda olası kast ile de işlenmeye imkan tanımaktadır. Örneğin bir avukatın dava konusu belge delilinin sahte olabileceği ihtimalini düşünmesine karşın olursa olsun kastı (olası kast) ile mahkemeye sunması gibi. Bu durumda cezada Türk Ceza Kanunu 21/2. maddesi gereği verilecek cezada indirimde gidilir²⁶⁷.

Gerek resmi belgede gerekse resmi belgeye eşit sayılan belgede işlenen sahtecilik suçunun bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde terör amacıyla işlenmesi "terör suçu" sayılır (TCK m.4a) ve cezanın ağırlaştırılması gerekir.

Resmi belgede sahtecilik suçu failin yapılması ile diğer bir anlatımla sahteciliğin yapılmasıyla tamamlanmaktadır. Bu belgenin kullanılması bir başkasına zarar verilmesi veya failin kendisine ya da bir başkasına çıkar sağlaması şart değildir. Kandırıcılık yeteneği bulunan belgeye güvenilmekle bireyler aldatılmış olacağından belgede sahtecilik gerçekleşmekle kamu zararı meydana gelecektir. Bireysel zararın meydana gelmesi olanaklıysa da şart değildir. Yani resmi belge sahte olarak hazırlanmış veya gerçek belge üzerinde bazı değişiklikler yapılmışsa henüz kullanılmadan örneğin yapılan önleme

---

²⁶⁶ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku, Ankara, Savaş Yayınları, 1998, s. 304.

²⁶⁷ Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013.

aramasında veya başka bir suç nedeniyle yapılan aramada bulunmuşsa suç oluşmuştur ve failin cezalandırılmasına karar verilir²⁶⁸.

2.6. Teşebbüs

Suç işleme kararı alıp suç yolunda hazırlık hareketlerini tamamladıktan sonra icra hareketlerine başlayıp, ancak elinde olmayan nedenlerle neticeye ulaşamama haline “teşebbüs” denir²⁶⁹.

Bir başka anlatımla; failin işlemek istediği suçun icra hareketlerinin tamamlanamaması veya neticenin meydana gelmemesi nedeniyle yarıda kalmasına suça teşebbüs denir. Bu gibi durumlarda, suç tam olarak gerçekleşmediği halde ceza verilmesinin nedeni yasa bu konuda açık hüküm bulunmasıdır. (TCK m. 35-36) ancak teşebbüs aşamasında kalan suça tamamlanmış suça oranla daha az ceza verilir²⁷⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçu, belgenin sahte olarak düzenlenmesiyle birlikte tamamlanır ise de; kullanılması ile birlikte sona erer²⁷¹.

Resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesinde suç; belgenin düzenlendiği anda meydana gelir. Zira bu suç neticesi hareketine bitişik bir suçtur; bu çerçevede suç neticenin gerçekleşmesiyle tamamlanır ve biter²⁷².

Belgede sahtecilik suçunu maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden herhangi birisini doğrudan icraya başlayıp da elinde olmayan nedenler yüzünden suçu tamamlayamaması durumunda fail teşebbüs nedeniyle sorumlu tutulur²⁷³.

---

²⁶⁸ Bakıcı, Yalvaç, s.729.

²⁶⁹ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel hükümler, Ankara, Adalet, 2012, s.407.

²⁷⁰ Centel, Zafer, Çakmut, s.445.

²⁷¹ Tezcan, Erdem, Önok, s .687.

²⁷² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 768.

²⁷³ Tezcan, Erdem, Önok, s. 687.

Sahtecilik suçu genel olarak ani hareketli bir suçtur. İcra hareketlerinin bölümlere ayrılmadığı durumlarda teşebbüse elverişli değildir. Sahte belgeyi düzenleme suçunun tamamlandığının kabulü için belgenin kullanılması gerekmez. Belge düzenlemekle zarar olasılığı gerçekleşir. Zarar olasılığından anlaşılması gereken kamu güveninin sarsılmasıdır²⁷⁴.

Gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek eylemi ile işlenen resmi belgede sahtecilik suçu; değişikliğin yapılmasıyla tamamlanmış olur. Değiştirilen belgenin kullanılması bundan yarar sağlanması veya bununla bir kimseye zarar verilmesi suçun oluşması bakımından önemli değildir²⁷⁵.

Maddi unsuru oluşturan hareketlerle belirli bir yakınlık ve bağlantı içinde bulunan hareketlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte fail teşebbüs alanına girmiş olur ise de belgede sahtecilik suçunda icra başlangıcını belirlemek çoğu zaman mümkün olmadığı için bu suç teşebbüs ancak istisnai durumlarda gündeme gelir²⁷⁶.

Sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu resmi belgenin düzenlenmesi değiştirilmesi veya kullanılması ile tamamlanır. Bu bakımdan icra hareketleri kısımlara bölünebiliyorsa bu suça teşebbüs olur²⁷⁷.

Teşebbüs nedeniyle cezada yapılacak indirim bakımından fail tarafından o ana kadar gerçekleştirilen hareketlerin suçun konusu üzerinde meydana getirdiği tehlike göz önünde bulundurulur²⁷⁸.

Resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketli suç oluşu teşebbüsün tespiti açısından bazı soruları da gündeme getirmektedir. Seçimlik hareketlerden bir yada bir kaç yapılmış en sonuncusu yapılırken hareket teşebbüs aşamasında kalmış ise, suç tamamlanmış mıdır yoksa teşebbüs aşamasında mı kalmıştır? Kanaatime göre; burada tamamlanmış suçta ceza tayini gerekmektedir.

---

²⁷⁴ Meran, s. 431.

²⁷⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 770.

²⁷⁶ Tezcan, Erdem, Önok, s. 687.

²⁷⁷ Gökçen, s. 249.

²⁷⁸ Tezcan, Erdem, Önok, s. 687.

Suçun tamamlanması için failin çıkar sağlama veya zarar verme amacının gerçekleşmesi şart olmadığından evrakta sahtekarlık suçları neticesi hareketine bitişik suçlardandır. İcra hareketlerinin bölünebildiği hallerde teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir²⁷⁹.

Resmi belgede sahtecilik suçlarında belgenin düzenlenmesi yeterlidir. Sahte olarak tanzim edilen bu belgenin ayrıca kullanılması gerekmez. Bu nedenle uygulamada suça teşebbüs haline rastlanmamaktadır. Belgenin mani nedenlerle tamamlanamaması halinde mevcut yazının içeriği itibarıyla belge niteliğinde olup olmadığı, resmi belgeye dönüşüp dönüşmediği, tamamlanıp tamamlanamayacağı noktaları üzerinde durularak failin hukuki durumu değerlendirilmelidir.

İcra hareketlerinin kısımlara bölünebildiği durumlarda suça teşebbüsün mümkün olduğu söylenebilir. Buna göre, sahte düzenlemeyi kararlaştıran failin elverişli hareketlerle düzenlemeye başlayıp elinde olmayan engelleyici nedenlerle belgenin düzenlemesini tamamlayamaması halinde fail suça teşebbüsten cezalandırılır. Fakat tamamlanamayan bir resmi belgenin aldatma kabiliyetine haiz olmaması halinde teşebbüs hükümlerinin de uygulanması mümkün olmaz²⁸⁰.

Söz konusu suçlar hukuken önemli olan taklit veya tağfir sonuçlandığı anda tamamlanır. Aksini savunanların varlığına rağmen bu suçlara teşebbüs mümkündür. Örneğin yazıları silmeye yarayan kimyevi bir madde ile noter senedindeki bir cümleyi silmek üzere iken yakalanan kimsenin durumunda olduğu gibi²⁸¹.

İnceleme konusu suç seçimlik hareketli bir suç olduğundan, seçimlik hareketlerden bir kaçı yapılmış en sonuncusu yapılırken kişi yakalanmışsa yani sonuncu seçimlik hareket teşebbüs halinde kalmışsa yine tamamlanmış suçtan ceza vermek gerekir, ancak suçun işlenme tarihi olarak en son hareketin

---

²⁷⁹ Bakıcı, s. 732.

²⁸⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 775.

²⁸¹ Toroslu, s. 314.

yapılmış olduğu zaman (yani teşebbüs halinde kalan fiilin yapıldığı an) anlaşılmalıdır²⁸².

Suçun tamamlanması için failin çıkar sağlama veya zarar verme amacının gerçekleşmesi şart olmadığından evrakta sahtekarlık suçları neticesi harekete bitişik suçlardandır. İcra hareketlerinin bölünebildiği hallerde teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir²⁸³.

Resmi belgede sahtecilik suçunda belgenin düzenlenmesi yeterli olup sahte belgenin kullanılması aranmadığından, uygulamada suça teşebbüs haline rastlanmamaktadır. Hazırlanmakta olan belgenin engel nedenlerle tamamlanamaması halinde mevcut yazının içeriği itibarıyla belge niteliğinde olup olmadığı, resmi bir belgeye dönüşüp dönüşmeyeceği, tamamlanıp tamamlanmayacağı üzerinde durularak failin hukuki durumu değerlendirilmelidir.

2.7.İştirak

Suça iştirak, yasadaki suç tanımından böyle bir zorunluluk ortaya çıkmadığı halde suçun birden çok kişi tarafından işlenmesidir²⁸⁴.

Türk Ceza Kanunu'nun 37 'inci maddesine göre suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri fail olarak kabul edilmiştir²⁸⁵.

Faillik üç şekilde gerçekleşebilir:

1. Müstakil fail
- 2.Müşterek fail
- 3.Dolaylı faillik.

---

²⁸² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 551.

²⁸³ Bakıcı, Yalvaç, s.732

²⁸⁴ Centel, Zafer, Çakmut, s. 497.

²⁸⁵ Gürsel Yalvaç, s. 198.

Ceza normunda yasaklanan haksızlığı yalnız başına gerçekleştiren kişiye *doğrudan fail*, (*müstakil fail*) denir. Kanunda tanımlanan haksızlık birden fazla suç ortağı tarafından müştereken gerçekleştirilebilir. Bu durumda *müşterek faillik* söz konusudur. Kişi suçu bir başkası vasıtasıyla gerçekleştirmiş olabilir. Bu durumda ise; *dolaylı faillik* söz konusu olur. Dolaylı fail başkasına işletmiş olduğu fiilden fail olarak sorumlu tutulur²⁸⁶.

İnceleme konusu suç bakımından şöyle bir örnek vermek mümkündür: resmi belge sayılan kambiyo senedini düzenlemeye yetkili gerçek kişinin imzası taklit edilmeyip imza kişi aldatılarak başka belgelerin arasında ona atırılmışsa resmi belgede sahtecilik suçu oluşur. Burada tamam olan gerçek bir kambiyo senedinin varlığı iddia edilse bile imza keşidecinin bilgisi dışında aldatılarak atırılmış olduğu için belge sahtedir ve suçun (dolaylı) faili T.C.K. 'nın 37/2. fıkrasına göre imzayı aldatarak attıran kişidir²⁸⁷.

Suça iştirak üç şekilde mümkündür.

1. Faillik: Bu doğrudan fail dolaylı fail veya birlikte faillik şeklinde olabilir. Buna ilişkin açıklamalar yukarıda yapılmıştır.

2. Azmettirme: iştirakin bu şekli T.C.K. 38/1. maddesinde tanımlanmıştır. Bir başkasını suç işlemeye azmettiren kişi işlenen suçun cezası ile cezalandırılır²⁸⁸.

Suça azmettirme kişiye suç ileme kararı verdirerek suç işlemektir. Azmettiren suçun icra hareketlerini yapmadığı halde suçun cezası ile cezalandırılır²⁸⁹.

3. Yardım etme: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suçun gerçekleşmesine ikinci derece katkı sağlayan iştirak biçimleri yardım etme başlığı altında toplanmıştır. TCK 39. Manevi ve maddi nitelikte olan ve daha az ceza verilmesini gerektiren yardım etme şekilleri şunlardır:

---

²⁸⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 551.

²⁸⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 551.

²⁸⁸ Gürsel Yalvaç, s.199.

²⁸⁹ Centel, Zafer, Çakmut, s. 512.

a) suç işlemeye teşvik etme, b) suç işleme kararını kuvvetlendirme c) fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaad etme, d) suçun nasıl işleneceği konusunda yol gösterme e) fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlama, f) suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunma. Bu hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatı ile sorumlu olur. (TCK 39/2)²⁹⁰.

204/1. maddesinde tanımlanan sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda iştirak bir özellik arz etmez. Bu suça iştirakin her şekli (fail, azmettiren, yardım eden) mümkündür²⁹¹.

Resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinin birinci fıkrasındaki eylem herkes tarafından işleneceğinden burada Türk Ceza Kanunu 'nun iştirake ilişkin bütün hükümleri uygulanabilir²⁹².

Suçta iştirake ilişkin hükümler birden fazla kişinin suç teşkil eden bir fiilin icrasına iştirak etmeleri halinde suç ortaklarının sorumluluk statülerini belirler. İştirak faillik ve şeriklik olarak ikiye ayrılmaktadır. Fail, kanunda tanımlanan haksızlığı gerçekleştirir. Suçun icrasına iştirak etmekle beraber, işleyişine bulunduğu katkı kanuni tanımdaki haksızlığı gerçekleştirilmeyen diğer suç ortakları şeriktir²⁹³.

İştirak kavramı; faillik ve şerikliği birlikte ifade eder. *Faillik*; doğrudan dolaylı fail olarak incelenirken; şeriklik; azmettirme ve yardım etme olarak çeşitlendirilir.

Azmettiren ve yardım edenin işlenen suçtan sorumlu tutulabilmesi failin icra ettiği fülle başlı olup bu husus "*bağlılık kuralı*" olarak isimlendirilir. Bağlılık kuralının bir diğer fonksiyonu ise; özel fail niteliği taşımadığı için fail olmayan suç ortağının gerçekleşen haksızlıktan sorumlu tutulabilmesine imkan sağlamasıdır. Özel yükümlülük altında bulunmayana kişinin işlenişe bulunduğu katkının mahiyeti ne olursa olsun bu suçtan ancak şerik olarak sorumluluğu cihetine gidilecektir²⁹⁴.

---

²⁹⁰ Centel, Zafer, Çakmut, s.514.

²⁹¹ Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, 5237 Sayılı TCK' da Özel Ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Ankara, Adalet, 2008, s. 703.

²⁹² Polat, s.745.

²⁹³ Gökçen, s. 251.

Tek failli suçlardan olan sahtekarlık suçunun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ve suça azmettiren müşterek fail veya yardım eden sıfatı ile iştirak edilmesi mümkündür. Suçun birden fazla sanık tarafından işlenmesi bazı suçlarda olduğu gibi (T.C.K m. 102/3-d, 103/3, 106/2-c, 109/3-b, 119/1-b, 149/1-c vs.) cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir²⁹⁵.

İştirakin kabulü için birden fazla failin olması iştirak iradesinin bulunması ve suçun icra hareketlerine başlanması gerekir. Fiilin oluşmasında ortak hakimiyete katılan ve suçun tamamlanmasında zorunluluk taşıyan hareketi yapanlar müşterek fail olarak cezalandırılacaktır. Suç tipindeki hareketlerin birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür. Suçun icra hareketlerinin yapılmasına yardım etmek; iş birliği içinde suçun gerçekleşmesini sağlayıcı hareketlerde bulunmak doğrudan doğruya birlikte işlemektir. Fiilin işlenmesinde ortak hakimiyete katılan ve suçun tamamlanmasında zorunluluk taşıyan hareketleri yapanlar müşterek fail olarak suça katılmışlardır²⁹⁶.

Suç işleme düşüncesi ve kararı bulunmayan bir kimseye suç işleme kararı verdimen suretiyle bir suçun işletilmesi azmettirmedir. Azmettiren bilerek ve isteyerek hareket etmeli suç işleme niyeti olmayan bir kimseye yasal tanımda yazılı suçun unsurlarıyla işlemesi hususunda suç işleme kararı verdirmelidir²⁹⁷.

Suçun işlenmesine doğrudan katılmayıp fiil üzerinde etki sağlamayan fakat suçun işlenmesini kolaylaştıran suçun oluşmasında önem taşıyan hareketlerin yapılmasında T.C.K. 39. maddesine göre yardım etme söz konusudur. Yardım etme eylemi, suç işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek, suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek, fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak, suretiyle suça yardım edilmesi de mümkündür.

---

²⁹⁴ Gökçen, s. 252.

²⁹⁵ Bakıcı, Yalvaç, s.732.

²⁹⁶ Bakıcı, Yalvaç, s.733.

²⁹⁷ Bakıcı, Yalvaç, s.733.

Sahtecilik suçuna azmettirme mümkün olduğu gibi suçun birlikte işlenmesi yardım edilmesi de olanaklıdır. Failin yetkili kamu görevlisi olmayan bir kişiye bir resmini vererek kendisine değişik isimle nüfus cüzdanı düzenletmesinde belgeyi düzenleyen ve kullanan; keşideciye ait olmayıp onun sahte imza attığını bildiği çeki başkasına ciro ederek mal satın alan veya borcunu ödeyen; borçlu olduğu halde vergi borcu olmadığına ilişkin yazıyı başkasına hazırlatarak ondan alıp kullananlarla birlikte bu belgeyi düzenleyen bireyler de maddenin birinci fıkrası ile cezalandırılacaktır²⁹⁸.

Resmi belgede sahtecilik suçunda kullanma, suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olmadığından sahteciliği yapan ile kullanan aynı kişi olması halinde tek bir sahtecilik suçu ; sahteciliği yapanla kullananın ayrı kişiler olması halinde ayrı suç mevcuttur²⁹⁹.

Kamu görevlisi ile görevli olmayan şahsın anlaşarak , kamu görevlisini yetkili olduğu bir hususta belge düzenlemesini sağlaması halinde aradaki iştirak iradesi nedeniyle eylem 204. Maddenin birinci fıkrasına değil daha ağır olan kamu görevlisinin yetkili olduğu konuda belge düzenlemesine ilişkin ikinci fıkraya uygun olacaktır. İştirak halinde Türk Ceza Kanunu'nun 40. maddesinde yazılı "bağlılık kuralı" uygulanacaktır³⁰⁰.

Bireylerin kamu görevlisini aldatmaları ve ona gerçeğe aykırı belge düzenletmeleri halinde olaydan haberi olmayan kamu görevlisi sahtecilik suçundan sorumlu tutulmayacak görevi ihmal suçu tartışılacak sahte resmi belgeyi düzenleyen 204/1 inci madde ile cezalandırılacaktır³⁰¹.

11.8.İçtima

Bileşik suç; bir suçun diğer bir suçun unsuru ya da ağırlaştırıcı sebebi olması durumuna bileşik (mürekkep) suç denir. O halde bileşik suç iki ayrı suçtan

---

²⁹⁸ Bakıcı, Yalvaç, s. 733.

²⁹⁹ Bakıcı, Yalvaç, s. 733.

³⁰⁰ Bakıcı, Yalvaç, s. 734.

³⁰¹ Bakıcı, Yalvaç, s. 734.

oluşur. Ancak bu suçlardan biri diğerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı sebebidir. Bu durumda o suça bağımsız olarak düzenleyen hükümde yer alan ceza uygulanır³⁰².

İnceleme konusu suç 765 sayılı kanuna göre sahte resmi evrakın tanzimi ile olduğundan bu evrakın kullanılması başka bir suça vücut veriyorsa bu durumda bileşik suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı zaman zaman tereddütlere ve farklı uygulamalara yol açıyordu. Böyle hallere ilişkin olarak 5237 sayılı T.C.K. 'nın 212. maddesi ile 765 sayılı Kanun'da bulunmayan özel bir hüküm getirilmiştir³⁰³.

Bu suretle resmi belgede sahtecilik ile birlikte dolandırıcılık ihaleye fesat karıştırma zimmet rüşvet dolandırıcılık veya başka bir suçun işlenmesi halinde kişi her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılacaktır³⁰⁴.

Örneğin sahte belgenin kullanılması sureti ile bir kimse aldatılarak bir yarar elde edilmiş olabilir. Bu durumda hem dolandırıcılık hem resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarına ait içtima sureti ile verilmesi gerekecektir. Keza sahte belge düzenlemek sureti ile zimmetin gizlenmeye çalışılması halinde hem zimmet suçundan hem de belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır³⁰⁵.

Türk Ceza Kanunu'nun 212. maddesinde düzenlenen özel içtima hükmü uyarınca sahte resmi belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır³⁰⁶.

Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinde zincirleme suç düzenlenmiştir. Buna göre bir suç işleme kararı ile değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi cezaların içtimainin gerektiren bir durum olarak kabul edilmekte ve kişiye artırılmış tek ceza verilmesiyle yetinilmektedir. Zincirleme

---

³⁰² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.333.

³⁰³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 552.

³⁰⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 552.

³⁰⁵ Halil Polat 5237 Sayılı TCK 'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar Adalet Ankara 2010, s. 746

³⁰⁶ Parlar, Hatipoğlu, s. 704.

suç hükümleri her olayda otomatik olarak uygulanamaz. Diğer şartların yanında failin fiilini bir suç işleme kararı ile işlemesi gerekir. Eğer somut olayda bir suç işleme kararı yoksa her suçtan ayrı ayrı ceza vermek gerekir. Düzenlemeye göre bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri aynı suç sayılacaktır³⁰⁷.

Suç mağdurlarının farklı kişiler olması halinde zincirleme suç hükümleri uygulanmaz. Toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarda muayyen bir kişi mağdur olmadığına göre zincirleme suç hükümleri öncelikle uygulamak gerekir³⁰⁸.

Zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için fiillerin bir suç işleme kararı ile değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi gerekmektedir.

Yüksek mahkememiz bir suç işleme kararının tespitinde suç tarihleri arasındaki zamana dikkat çekmekte somut olayın özelliklerine göre fiilin yenilenen kastla işlenip işlenmediğinin göz önünde bulundurulması ve sonucuna göre hüküm kurulmasını istemektedir. *“Sanığın aynı sahte belgeleri kullanarak kısa bir zaman aralığı ile iki ayrı şirket kurmaktan ibaret eyleminin zincirleme şekilde tek sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden iki ayrı suç kabulüyle fazla ceza tayini.”* Yargıtay kanuni düzenlemeye uygun olarak bir suç işleme kararı ile aynı fiilin değişik zamanlarda işlenmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağına karar vermektedir³⁰⁹.

Yüksek mahkememiz bir suç işleme kararı ile aynı fiilin değişik zamanlarda değil aynı zamanda hatta aynı günde birden fazla işlenmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı düşüncesindedir.

“L. K. İle evli olan sanığın birlikte yaşadığı F.A. dan olma Sibel Hakim ve Kumri isimli çocuklarını resmi evliliğinden doğmuş gibi nüfus kütüğüne aynı gün tescil ettirdiğinin anlaşılması karşısında sanık hakkında verilen temel cezanın zincirleme suç hükümlerince artırılmayacağı ancak sahte belge

---

³⁰⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 553.

³⁰⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 553.

³⁰⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 553.

*sayısının TCK'nın 61. Maddesi uyarınca temel ceza tayininde nazara alınması gerektiğinin gözetilmemesi*³¹⁰.

Yargıtay 11. C.D. 18.01.2012 tarihli bir kararında belgelerin farklı tarihlerde yapıldığına dair kesin delil yoksa Türk Ceza Kanunu'nun 43/1. maddesi uyarınca fiilin aynı anda işlendiğinin kabul edilmesi gerektiğine ve bu durumda zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağına karar vermiştir³¹¹.

5237 sayılı kanunla müteselsil suç hükmünün kapsamı daraltılmış hükmün uygulanabilmesi için birden fazla işlenen suçun eskiden farklı olarak aynı kişiye karşı olması aranmıştır. Yargıtay verdiği kararlarda bu prensibi titizlikle uygulamaktadır.

*"Aynı bankaya ibraz edilen farklı gerçek kişiler adına düzenlenmiş 02.05.2005 ve 14.03.2005 tanzim 29.08.2005 ve 18.07.2005 ödeme tarihli suçta sahte bonolar nedeniyle gerçek kişi sayısınca resmi belgede sahtecilik suçu oluşacağı gözetilmeyerek yazılı şekilde zincirleme suç hükümleri uygulanması suretiyle eksik ceza tayini"*³¹².

Müteselsil suç hükümlerinin uygulanabilmesi için aynı suçun birden fazla işlenmesi gerekir.

*"Sanığın katılandan haricen satın aldığı 51 DH 01 plakalı araç hakkında 16.09.2005 tarihli İzmir 2. Noterliği'nde düzenlenmiş şekilde sahte araç satış sözleşmesi düzenleyip 28.09.2005 tarihinde bu sözleşmeye dayanarak aracın kendi adına tescilini sağladıktan sonra 30.09.2005 tarihinde T.A. adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanını kullanarak noterde düzenlediği taşıt satış sözleşmesi ile aracı Z.A. isimli kişiye sattığı kabul edildiği halde sanığın daha önce T.A. adına sahte olarak düzenlediği ve kullandığı nüfus cüzdanı aslının ele geçirilememesi nedeniyle aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının tespit edilememesi gerekçe gösterilerek zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır."*³¹³.

---

³¹⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 553.

³¹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 554.

³¹² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 554.

³¹³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 554.

Artuk, Yenidünya ve Gökçen'e göre zincirleme suçta zinciri oluşturan suçlardan bazıları tamamlanıp bazıları teşebbüs aşamasında kalabilir. Örneğin aynı kişiye karşı bir suç işleme kararı ile işlenen belgede sahtecilik suçlarından ikisinin tamamlanıp birinin teşebbüs aşamasında kalması. Bu hal zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir³¹⁴.

Fikri içtima tek bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verilmesidir. Bu durumda fail en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır³¹⁵.

Türk Ceza Kanunu'nun 212. madde hükmü, sahtecilik suçları bakımından farklı neviden fikri içtima kuralını bertaraf etmiştir. Yargıtay 11. C.D. 06.03.2012 tarihli bir kararında bir başka suçtan yakalaması bulunan sanığın kolluk görevlilerine sahte ehliyeti ibraz etmesi görevlilerce ehliyetin sahte olduğunun belirtilmesi sonucu gerçek adını söylediği olayda Türk Ceza Kanunu'nun 212. Maddesine aykırı şekilde karar vermiştir. *"Bir başka suçtan yakalaması bulunan sanığa kolluk görevlilerinin kimliğini sorması üzerine suça konu sahte ehliyeti ibraz etmesi görevlilerce ehliyetin sahte olduğunun belirtilmesi sonucu gerçek adını söylemesi şeklindeki eyleminde sahte kimlik ibrazının resmi evrakta sahtecilik suçu kapsamında kaldığı ve ayrıca T.C.K. 'nın 267/1. maddesi gereğince iftira suçundan ceza verilemeyeceğinin gözetilmemesi"*³¹⁶.

Bir suç işlenip bittikten sonra başka bir suçun işlenmesi halinde ortada tek bir fiil olmadığı için 44. madde hükmü uygulanmaz³¹⁷.

T.C.K. 44 'te düzenlenen fikri içtima hükmüne göre; *"İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır."*³¹⁸.

---

³¹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 555.

³¹⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.340.

³¹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 556.

³¹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 556.

³¹⁸ Yalvaç, s. 201.

3. KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (M. 204/2)

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi durumu Türk Ceza Kanunu'nun 204/2 maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmünde;

“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir³¹⁹.

Bu suçla ilgili olarak madde gerekçesinde; *“resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi ayrı bir suç olarak tanımlanmaktadır.”* denilmiştir³²⁰.

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun, 204/1. madde hükmündeki sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan farkı, bunun kamu görevlisi tarafından işlenmesinin yanı sıra suçun konusunu oluşturan belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belge olmasıdır³²¹.

Resmi belge üzerindeki sahtecilik kamu görevlisi tarafından yapılmış, fakat düzenlenen sahte resmi belge kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge değilse 204/1.maddedeki suç oluşacaktır.

3.1. Fail

Türk Ceza Kanunu 204/1 maddesinin failinin sivil kişiler olduğunu ve suç genel teorisi gereği fail kavramını çalışmanın önceki aşamasında detaylı bir biçimde açıklamıştım.

---

³¹⁹ Yalvaç, s. 282.

³²⁰ Atalan, s. 532.

³²¹ Gökçen, s. 305.

Türk Ceza Kanunu 204. maddesinin 2. fıkrası bakımından ise; suçun faili kamu görevlisidir.

Kamu görevlisi Türk Ceza Kanunu madde 6 'da kamusal faaliyetin yürütülmesine atma veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır³²².

Resmi belgede sahtecilik suçunun faili herkes olabilir³²³.

Ancak düzenleyenin kamu görevlisi olup olmaması açısından farklı yaptırımlar öngörülmüş; bir ve ikinci fıkralarda bu nedenle farklı düzenlemeye yer verilmiştir.

Maddede resmi belgede sahtecilik suçunun failinin kamu görevlisi olması şeklinde ayrıma gidilmiş; birinci fıkrada kamu görevlisi olmayan resmi belgede sahtecilik tanımlanırken, ikini fıkrada kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği düzenlenmiştir. Fail kamu görevlisi olmakla birlikte görevin gereği dışında yetkisiz olarak düzenlediği resmi belge nedeniyle uygulanacak hüküm maddenin ikinci fıkrası değil; birinci fıkrası olacaktır. Kamu görevlisinin görevi ile düzenlenen belge arasında nedensellik bağlantısının varlığı da aranmalıdır. Bir başka anlatımla kamu görevlisi belgeyi düzenlemeye görevli ve yetkili olmalıdır³²⁴.

İnceleme konusunu oluşturan suçun faili görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan "*kamu görevlisi*" 'dir. Bu haliyle suç "*özgü suç*" niteliğindedir. Bu nedenle İştirak bakımından da özellik arz eder. Kişi düzenlemeye yetkili olmadığı bir resmi belgeyi sahte olarak düzenlerse, 2014/1. maddeden sorumlu tutulur.

Özgü suç; belli nitelikleri taşıyan failerin işleyebileceği suç demektir³²⁵.

---

³²² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 765.

³²³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 533.

³²⁴ Gündüz, Gültaş, s. 49.

³²⁵ Centel, Zafer, Çakmut, s. 520.

Konuya ilişkin Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir;

“Suç tarihinde Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hemşire olarak görev yapan sanık M.D.E. 'in ve Haseki Çağır Eczanesi sahibi sanık A.S.K. 'nın görevleri gereği reçete düzenlemeye yetkili olmadıkları dosya kapsamında anlaşılmalı; 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 342/1 (5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 2014/1) maddesi yerine uygulanma yeri olmayan 5237 sayılı TCK 'ın 37. maddesi delaletiyle 204/2 maddesi ile yazılı şekilde hüküm kurulması.”³²⁶.

Ancak hemen belirtmek gerekir ki; özel kanunlarda işlenen fiillerden kamu görevlisi gibi sorumlu olunacağına dair hüküm bulunan hallerde, kişi kamu görevlisi gibi sorumlu olur.

Resmi belge bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir. Bu itibarla bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerini uygulanma kabiliyetinin olması halinde dahi resmi belge vardır. Çünkü sözleşme kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmaktadır. Düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında da bir irtibatın bulunması gerekir. Dolayısıyla görevine girmeyen bir konuda kamu görevlisinin sahte resmi belge düzenlemesi m. 204/1 hükmü kapsamındadır³²⁷. Bu halde fail 204/1 deki sivil kişi olarak tanımlanır.

3.2. Mağdur

Çalışmamın daha önceki aşamalarında da belirttiğim üzere mağdur; failin yasal tanıma uygun haksızlık oluşturan fiilinden hukuki menfaati etkilenen kişidir. Bunun yanı sıra suçun işlenmesiyle hukuken korunan menfaatleri doğrudan veya dolaylı olarak ihlal edilene kimse mağdur olarak tanımlanabilir.

---

³²⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2005/6-38 E. 2005/63 K. sayılı kararı.

³²⁷ Polat, s. 742.

İnceleme konusu suçun mağduru toplumu oluşturan herkestir.

Resmi belgede sahtecilik suçu kamu güveni aleyhine işlendiğinden ceza hukuku anlamında mağdur toplumu oluşturan herkestir³²⁸.

Resmi evrakta sahtecilik suçları Türk Ceza Kanunu'nda topluma karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlenmiş olduğu için bu suç tiplerinin toplumu oluşturan bireylerin tamamına karşı işlenmiş olduğunun kabulü gerekir³²⁹.

3.3. Maddi konu

Suç teşkil eden her hareketin mutlaka bir konusu vardır. Konusu bulunmayan bir suçun varlığından bahsetmek mümkün değildir. Hareketin (suçun) konusu genel olarak *“üzerinde suçun meydana geldiği insan veya şey”*, *“suçun cismini teşkil eden insan veya şey”*, *“suç failinin hareketinin yöneldiği kişi ya da şey”* *“eşya veya şahsın fiziki, maddi yapısı”* ve *“eylemin üzerinde icra edildiği insan veya eşya”* olarak tanımlanmaktadır. Kanaatimizce de hareketin (veya suçun) konusu denilince bundan tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi ya da şey anlaşılmalıdır³³⁰.

Maddi konuyu hareketin yöneldiği kişi ya da şey oluşturur. Bu anlamda fail tarafından gerçekleştirilen hareket ya bir eşyaya ya da bir şahsın fiziki, maddi yapısına veya bünyesine yönelir. Resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu *“resmi belge”* veya Türk Ceza Kanunu 210/1 gereği *“resmi belge hükmünde sayılan belge”* oluşturur. Belge deyiminden ne anlaşılması gerektiği ve bunun hangi durumlarda resmi belge sayılacağı konusu yukarıda detaylı bir biçimde anlatılmıştı.

Hemen belirtmek gerekir ki; hareketin konusu ile korunan hukuki değeri birbirine karıştırmamak gerekir. Hukuki değerler, toplumun ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerleridir. Ceza hukuku tarafından koruma, cezalandırılmak suretiyle hukuk normları tarafından yasaklanan fiillerin

---

³²⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 499.

³²⁹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 766.

³³⁰ Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin, Ankara, s.108.

toplumun bu menfaatlerini tehlikeli bir şekilde ihlal etmeye uygun olması anlamına gelir. Bu nedenle tipiklik normdan, norm ise hukuki değerden hareket eder³³¹.

Suçun üzerinde gerçekleştiği “şey” olarak belirtilen maddi konu inceleme konusu suçta “*resmi belge*” dir.

Çalışmamın daha önceki aşamalarında da detaylı olarak belirtmiş olduğum gibi resmi belgenin tamamlanmış ve hukuki sonuç doğuracak nitelikte olması gerekmektedir.

Bir olayda; Yargıtay 11. C.D., Kaymakamlığa onaylatılmamış belediye meclis kararı üzerinde sahtecilik yapılmasını ortada hukuken geçerli bir resmi belge olmaması sebebiyle görevi kötüye kullanma olarak değerlendirilmiştir³³².

3.4. Maddi unsur

Suçun maddi unsurunu; hareket, netice ve illiyet bağı teşkil eder.

Suçtan söz edilebilmesi için öncelikle failin olumlu veya olumsuz bir davranışının bulunması bu davranışın dış dünyada değişikliğe neden olması ve yapılan davranış ile dış dünyada oluşan değişiklik arasında nedensellik ilişkisinin kurulmasının gerekliliği çalışmanın önceki aşamalarında anlatılmıştır.

3.4.1. Hareket

İnceleme konusu suçun oluşabilmesi için ise “*kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmesi, gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemesi veya sahte resmi belgeyi kullanması*” aranır. Öyleyse inceleme konusu suçta dört ayrı hareket tanımlanmıştır. “*Sahte resmi belge*

---

³³¹ Koca, Üzülmez, s.109.

³³² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 566.

düzenlemek, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek, gerçeğe aykırı belge düzenlemek, ve sahte resmi belgeyi kullanmak.”

İnceleme konusu suç seçimlik hareketli bir suçtur. Buna göre failin madde metninde yer verilen farklı eylemlerden herhangi birini gerçekleştirmesi ile suç oluşur.

Bu suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler 204. Maddenin, birinci fıkrada tanımlanan suçu oluşturan hareketlerden ibarettir. Bu bakımdan birinci fıkradaki suçun maddi unsuruna ilişkin açıklamalar bu suç bakımından da geçerlidir³³³.

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturan seçimlik hareketler, sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda yer alan seçimlik hareketler ile aynıdır. Ancak burada 204/1. fıkrasında yer alan seçimlik hareketlere ek olarak, kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı belge düzenlemelerinin de suç teşkil edeceği belirtilmiştir.

Özetle 204/1. madde hükmünde üç ayrı seçimlik hareket tanımlanmış iken, 204/2. madde hükmünde dört farklı seçimlik hareket belirlenmiştir.

a. Sahte Resmi Belge Düzenlemek

Bu seçimlik hareketle resmi belge esnasında mevcut olmadığı halde mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir.³³⁴

Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketler resmi belge esnasında mevcut olmadığı halde mevcutmuş gibi sahte üretilmektedir. Sahtelikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir³³⁵.

Bu seçimlik hareketle resmi belge esnasında mevcut olmadığı halde mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir³³⁶.

---

³³³ Parlar, Hatipoğlu, s.702.

³³⁴ Meran, s.413.

³³⁵ Gerçeker, s. 411.

³³⁶ Meran, s. 413.

Kamu görevlisinin sahte resmi belge düzenlemesinden bahsedebilmek için gerçek belgeyi düzenlemeye yetkili makama ait unvan ve şekiller ile belgeyi imzaya yetkili memurun imzası söz konusu varakada bulunmalıdır. Bu unsurlarda eksiklik olması halinde ortada bir resmi belge bulunmadığından bunun sahte olarak düzenlendiğinden bahsedilemez³³⁷.

Üçüncü bir şahıs veya asıl belgeyi tanzim eden kişi de kısmen sahte belge düzenleyebilir ya da sahte olarak düzenlenmesine göz yumabilir. Örneğin; noterin re'sen düzenlediği borç senedinin altına, sonradan borcun ödendiğine dair şerh düşmesi, nüfus memurunun bir kadının evlendiği sicile kaydettikten sonra gerçeğe aykırı olarak boşanmış olduğunu da ilave etmesi. Gerçeğe aykırı ilavelerin, belgenin düzenleme aşamasından sonra gerçekleştirilmesi gerekir.varakanın tanzimi esnasında yapılan eklemeler; resmi belgeyi sahte olarak düzenleme değil, gerçeğe aykırı belge düzenleme olarak değerlendirilir³³⁸.

“Belgede sahtekarlık suçu, belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgeye eklemeler yapılması veya belgenin tamamen ya da kısmen değiştirilmesi suretiyle oluşmaktadır. Yapılmadan bedeli ödenen imalatların sonradan usulünce yapılması halinde henüz tamamlanmamış işler için yasa ve nizamlara aykırı olarak, önceden ücret ödenmesini sağlayan ve yapılan işler listesi ile hak ediş raporlarının düzenlenmesinde doğrudan doğruya kontrol ve gözetim görevi bulunanların eylemlerinin görevde yetkiyi kullanmak suçunu, fazla ödeme yapılmasına neden olunan imalatların gerçekte hiç yapılmaması veya sonradan tamamlanması hallerinde ödemeye esas alınan belgelerin düzenlenmesi fiillerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/2. maddesinde yazılı gerçeğe aykırı sahte belge düzenlemek suçunu oluşturacağıın gözetilmesi”³³⁹.

Bütün sahtelikler gibi yazılı belgelere ilişkin sahtelikler de hukuki öneme sahip olmalı yani sadece kamuyu aldatmaya elverişli olmakla kalmamalı aynı zamanda sahilğin garanti altına aldığı belirli menfaatle zarar vermeye veya en azından bunları tehlikeye koymaya elverişli olmalıdır bu itibarla ilk bakışta anlaşılabilir biçimde kaba taklit etme veya değiştirme ve daha genel olarak

---

³³⁷ Gökçen, s. 310.

³³⁸ Gökçen, s. 309.

³³⁹ Yargıtay 11. C.D. 2006/1232 E. ve 2008/1298 K. sayılı kararı.

herhangi bir kimseye arar veremeyen taklit veya değiştirme cezalandırılmaz. Ancak belirtmek gerekir ki resmi belgelere de sahtecilikte kamunun güveni ön plana geçer. Çünkü bu tür sahteciliklere atfedilen güvenin sarsılması hukuk düzenini çok yakından ilgilendirir. Bu itibarla resmi bir belgenin çok sayıda kişiyi aldatacak biçimde taklit edilmesi veya değiştirilmesi, kural olarak bu tür sahteciliğin hukuki öneme sahip olması için yeterlidir. bununla beraber somut olayda sahteciliğin hiçbir özel zararın ortaya çıkmayacağı kanıtlandığında sahteliğin hukuken önemsiz olduğu kabul edilmelidir. İlk bakışta anlaşılabilir biçimde kaba sahteciliklerde olduğu gibi. Bu sadece zarar eremeyen sahteciliklerde değil zarar vermeye elverişli olmayan sahteciliklerde de cezalandırılmaz ilkesinin bir sonucudur³⁴⁰.

Sahtecilik belgenin tamamına ilişkin olabileceği gibi bir kısmına ilişkin de olabilir. ayrıca üçüncü bir şahıs ya da asıl belgeyi tanzim eden kişi kısmen sahte bir belge düzenleyebilir. Örneğin noterin düzenlediği borç senedinin altına sonradan borcunun ödendiğine dair şerh düşmesi, nüfus memurunun bir kadının evlendiğini siciline kaydettikten sonra gerçeğe aykırı olarak boşanmış olduğunu da ilave etmesi. Belgeye gerçeğe aykırı ilavelerin yapılması bunların düzenlenme aşamasından sonra gerçekleştirilmelidir. Varakanın düzenlenmesi esnasında yapılan eklemeler sahte belge düzenleme olarak değil gerçeğe aykırı belge düzenleme olarak deęerlendirilecektir³⁴¹.

Sahte olarak düzenlenen resmi belgenin aldatma kabiliyetine haiz olması gerekliliği sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin çalışma kısmında detaylı bir biçimde açıklanmış olup söz konusu açıklamalar kamu görevlisinde işlenen resmi belgede sahtecilik suçu içinde geçerlidir.

b. Resmi Belgeyi Değiştirmek

İkinci seçimlik hareket resmi bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik harekette esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır. Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için yapılan değişikliğin

---

³⁴⁰ Toroslu, s. 234.

³⁴¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 513.

aldatıcı nitelikte olması gerekir. Aksi taktirde resmi belgeyi bozmak suçu oluşur³⁴².

Resmi belgenin düzenlenme işlemi tamamlandıktan sonra kamu görevlisi metin üzerinde onun içerik ve anlamını değiştirecek nitelikte işlem yapamaz. Yaptığı takdirde inceleme konusu suç gerçekleşmiş olur³⁴³.

Tanzim edilen resmi belgede sehven isim, tarih, numara, vb. bir husus yanlış yazılmışsa bu değiştirilebilir, ancak yapılan bu değişiklik de anlaşılır bir biçimde paraf edilip resmi belgede kullanılan mühürle mühürlenmelidir³⁴⁴.

Bütün unsurları ile resmi belge tanzim edilerek imzalanıp mühürlendikten sonra başka bir anlatımla resmi bir belge meydana geldikten sonra bazı hususlar eksik veya yanlış yazıldığı düşüncesiyle yırtılıp tekrar tanzim edilirse, yırtma fiili "resmi belgeyi yok etme" suçuna vücut verir³⁴⁵.

Değişikliği resmi belgeyi düzenleyen kamu görevlisinden başka bir kimsenin yapması halinde Türk Ceza Kanununun 204/1. maddesine göre işlem yapılmalıdır. Gerçek bir resmi belgeyi değiştirme fiili değiştirmeye birlikte tamamlanır. Değiştirilen resmi belgenin kullanılması 765 sayılı kanunun düzenlenmesinden farklı olarak burada suçun seçimlik hareketlerinden biri sayıldığından suçun işlendiği zaman açısından farklılık doğabileceği gibi cezanın tayini bakımından da önem arz edebilir³⁴⁶.

Birinci ve ikinci seçimlik hareketle bağlantılı olarak belirtmek gerekir ki, sahteciliğin belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır³⁴⁷.

Benzeri bir olayda Yargıtay 11. C.D ihtiyati tedbir kararında eksiklikler olduğu düşüncesi ile yırtıp tekrar yenisini yazan (sanık) hakim in fiilinin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu içtihadında bulunmuştu³⁴⁸.

---

³⁴² Gerçekler, s. 411.

³⁴³ Gökçen, s. 311.

³⁴⁴ Gökçen, s. 311.

³⁴⁵ Gökçen, s. 312.

³⁴⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 513.

³⁴⁷ Gerçekler, s. 411

c. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek

Bu seçimlik hareket kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçunu, sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan ayıran noktadır. Gerçeğe aykırı belge düzenlemek eylemi TCK 204/1 'den farklı olarak tanımlanan seçimlik hareketli tek fiildir.

Madde gerekçesinde; *“Ancak bu bağlamda özellikle belirtilmelidir ki kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde bu fıkra hükmü uygulanacaktır”*³⁴⁹.

765 sayılı kanunda 340. maddesinde yer verilmiş olan ve söz konusu kanunda fikri sahtecilik olarak anılan bu suç 5237 sayılı T.C.K 'nın 204/2. maddesinde düzenlenmiştir.

765 sayılı yasa döneminde memur tarafından işlenen resmi evrakta sahtekarlık suçlarında maddi ve fikri sahtekarlık (içerik sahtekarlığı) olarak bir ayrıma gidilmişti. Doktrinde bazı yazarlar maddi ve fikri sahtekarlık ayırımına olumlu yaklaşırken bazıları ise bu ayırımın gereksiz olduğunu ileri sürmüştür.

Ayrımı gerekli gören yazarlar bu iki sahtekarlık arasındaki farkı tam olarak ortaya koyabilmek için sahte deyiminin iki anlamı sahit olmayan ve gerçek (doğru) sahit olmayan ibareleri arasındaki farka işaret ederler. Buna göre evrakın sahit olmaması halinde maddi gerçek (doğru) olmaması halinde ise fikri sahtekarlık söz konusu olacaktır. Sahit olmama deyiminde varakanın taklit ve tağyir edilmiş olması anlaşılır. Taklit ve tağyir edilmemiş bir başka anlatımla sahit bir varakanın doğru olmayan beyanlar içermesi halinde fikri sahtekarlıktan bahsedilir. Bazı yazarlara göre is maddi ve fikri sahtekarlık ayırımı yapılması gereksizdir. İki kavram arasında hiçbir fark bulunmadığını belirten yazarlara göre gerek maddi gerekse fikri sahtekarlıkta varaka sahte konuma daha düzenlenme aşamasında düşmektedir. Yani başlangıçtan itibaren sahtedir. Her iki halde de varakanın içeriği sahte olup sahtelik dış görünüş itibariyle fark

---

³⁴⁸ Artuk, Gökçen Yenidünya, s.563.

³⁴⁹ Atalan, s.123.

edilmez. Maddi ve fikri olarak isimlendirilen sahtekarlık türleri arasındaki tek fark maddi sahtekarlıkta önceden ortada gerçek bir varakanın bulunmasıdır. Böyle bir fark ise; sahtekarlık suçları bakımından maddi fikri sahtekarlık ayrımı yapılmasını gerektirecek önemde değildir³⁵⁰.

Söz konusu iki kavram arasında bir fark bulunmadığı bu nedenle bu şekilde bir ayrıma gidilmesinin gereksiz olduğu görüşüne ben de katılmaktayım. Zira 765 sayılı yasaya baktığımızda fikri sahteciliğin maddi sahtecilik hükümleri kapsamında yaptırım öngördüğünü görmekteyiz. Öyleyse somut olayın maddi sahtecilik mi yoksa fikri sahtecilik mi teşkil ettiğinin belirlenmesinin pratikte bir faydası bulunmayacaktır.

Gerçeğe aykırı belge düzenlemek T.C.K 'nın 204. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiş olup sadece kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu bakımından söz konusu olabilecektir. Bu yönüyle suç T.C.K 'nın 204. maddesindeki seçimlik hareketlerden farklıdır.

Madde gerekçesinde “*Ancak bu bağlamda özellikle belirtilmelidir ki kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak kendi huzurunda gerçekleşmiş gibi bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde bu fıkra hükmü uygulanacaktır.*” denilmektedir³⁵¹.

Türk Ceza Kanunu'nun 204/2. maddesinde düzenlenmiş olan bu husus 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 340. maddesindeki fikri sahtecilik suçuna karşılık gelmektedir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda memur tarafından işlenen resmi evraktaki sahtekarlık suçlarında “maddi-fikri” sahtekarlık ayrımı yapılmıştı. Fikri sahtekarlığa içerik sahtekarlığı da denilmekte idi. Bir olayda resmi sağlık kuruluşlarında doktor olarak görev yapan sanıkların hastaları görmeden ilaç yazarak reçete düzenlemeleri fiilinin Yargıtay 11. C.D. “*görevi kötüye kullanma*” saymıştır³⁵².

---

³⁵⁰ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Turhan Kitabevi, 2004, s. 745.

³⁵¹ Mustafa Atalan Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma Ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015.

³⁵² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 564.

d. Resmi Belgeyi Kullanmak

Türk Ceza Kanununun 204. maddesinin 2. fıkrasında yer alan bir diğer seçimlik hareket “*sahte bir resmi belgenin kullanılması*”dır.

“Kullanmak” sözcüğünün kelime anlamı bir şeyi yararlı olduğu işe sürmek, işletmek, bir şeyden belli bir amaçla yararlanmaktır³⁵³.

Türk Ceza Kanunu’nun 207. maddesinin gerekçesinde de açıkça belirtildiği gibi; “*kullanmaktan maksat bu sahte belgenin her hangi bir hukuki ilişkide veya herhangi bir hukuki işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır*”³⁵⁴.

Türk Ceza Kanunu 204. maddesinde resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek değiştirmek veya böyle bir belgeyi kullanmak suçun seçimlik hareketleri olarak tespit edilmiştir. Bu itibarla kullanma fiilini sahteciliği gerçekleştiren kişinin yapması durumunda yine tek suçtan ceza verilir. Zira seçimlik hareketli suçlardan failin bu hareketlerden birini yapması suçun oluşması için yeterli olup birden fazlasını gerçekleştirmesi halinde de ortada yine tek suç vardır.resmi belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesi fiiline iştirak etmemiş olanların sahte olduğunu bildikleri resmi belgeyi kullanmaları halinde de bu kimseler seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirdiğinden yine söz konusu suç oluşacaktır.³⁵⁵

Kullanmaktan söz edebilmek için sahte belgenin bir hukuki işlem tesisine dayanak olarak gösterilmesi yeterlidir. sahte olarak üretilmiş olan belge dayanak gösterilerek mahkemelerde dava açılması açılmış olan davada sahte olarak üretilmiş olan bir belgenin delil olarak ibraz edilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Doktrinde kısmen sahte belge düzenlenmesi veya değiştirilmesi halinde kullanmanın bu sahte kısımlara ilişkin olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca sahte belge hangi iddianın delili olmak üzere meydana getirilmişse o maksatla kullanılmalıdır. Suçun oluşması için basit bir kopyanın kullanılması yeterli

---

³⁵³http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55f289cc091083.61614242

³⁵⁴ Atalan, Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma Ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015.

³⁵⁵ Gökçen, s. 320.

değildir. Buna mukabil asıl belge yerine konulabilen resmi tasdikli bir kopyasının kullanılması yeterli olur. Çünkü hukuken bu orijinalinin yerine geçer³⁵⁶.

Türk Ceza Kanunu'nun 207. maddesinin gerekçesinde de açıkça vurgulandığı üzere kullanmadan maksat bu sahte belgenin her hangi bir hukuki işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır.

Sahte belgenin müteaddit kereler kullanılması halinde her bir kullanma ayrı suç oluşturmamaktadır. Çünkü bu durumda suçun konusu aynıdır. Aynı sahte belgenin müteaddit kereler kullanılmış olması halinde seçimlik hareket olan kullanmanın birden fazla gerçekleşmiş olmasına rağmen suçun konusu aynı olduğu için resmi belgede sahtecilik suçun bir defa işlenmiş olduğunu kabul etmek gerekir bu gibi durumlarda dava zamanaşımı süresi son kullanma tarihinden itibaren işlemeye başlar³⁵⁷.

Kullanılan sahte belgenin kişni kendisi veya bir başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur. Burada konusu edilen kullanma seçimlik hareketi belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi dışındaki kişiler tarafından kullanılmasını kapsamaktadır. Resmi belgede sahteciliğin cezalandırılabilmesi için sahte olarak düzenlenen resmi belgenin ayrıca kullanılması gerekmez. Dolayısıyla sahte olarak belge düzenleyen şahıs aynı zamanda bu belgeyi kullanmışsa bu şahsın eylemi tek bir suç olacaktır. Eğer bu sahte belgeyi, düzenleyeni ve değiştireni dışında başka bir kişi kullanmışsa yine de bu seçimlik hareket oluşacaktır. Kullanmak kavramından söz edilebilmesi için belgenin üçüncü kişi tarafından fiilen görülmüş veya muhatabın gerçekten kandırılmış olmasına gerek yoktur³⁵⁸.

TCK 204. maddesinde resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, değiştirmek veya böyle bir sahte belgeyi kullanmak suçun seçimlik hareketleri olarak tespit edilmiştir. Bu itibarla kullanma fiilini sahteciliği gerçekleştiren kişinin yapması durumunda yine tek suçtan ceza verilecektir³⁵⁹.

---

³⁵⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 496.

³⁵⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 497.

³⁵⁸ Polat, s. 740.

³⁵⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 564.

3.4.2. Netice

Çalışmanın önceki aşamalarında da değinildiği gibi; ceza hukukunda netice, hareketin dış dünyada meydana getirdiği suç tanımına uygun olan değişikliktir³⁶⁰.

TCK 204/2. fıkrasında yer alan kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu hareketi neticesine bitişik/sırf hareket suçu/ani suç olarak adlandırılan suç kategorisi içinde yer almaktadır. Söz konusu suçlarda hareketin yapılması anında netice gerçekleşmektedir. Hal böyle iken ayrıca bir neticenin varlığı gerekmemektedir.

İnceleme konusu suç sırf hareket suçu olduğundan hareketten başka ayrı bir netice aranmaz. Bu bakımdan resmi belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi veya bir belgede değişiklik yapılmasıyla suç tamamlanır. Resmi belgenin kullanılması zorunlu olmayıp ayrıca kullanılmışsa suç tarihi kullanma tarihidir. Yargıtay'ın uygulamaları da bu doğrultudadır³⁶¹.

Belgede sahtecilik suçunda düzenleme ve değiştirme ya da kullanma hareketlerinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanır. Ancak çözülmesi gereken sorun sahteciliğe konu belgenin gerçek belge ile tam benzerlik göstermesi gerekip gerekmediği, sahteliğin hemen anlaşıldığı durumlarda suçun tamamlanıp tamamlanmadığı noktasıdır³⁶².

O halde yeri gelmişken değinilmesi gereken önemli bir nokta aldatma yeteneği (iğfal kabiliyeti) kavramıdır.

Aldatma yeteneği: belgedeki sahteciliğin ilk bakışta anlaşılması, başkalarını aldatabilecek biçim ve içerikte olmasıdır. Düzenlenen belgedeki taklidin belirsiz sayıdaki kimseleri aldatabilmesi gerekir. Aldatma yeteneğinin bulunmadığı kaba taklit ve değiştirme halinde kamu güveni sarsılmayacağından işlenemez sahtecilik suçu vardır. Bir başka deyişle, vasıtada imkansızlık vardır. Ancak bunun için sahte belgenin hiç kimseyi aldatamayacak biçimde kötü düzenlenmiş olması ve sahteliğin çok açık bir şekilde hemen anlaşılıyor olması

---

³⁶⁰ Centel, Zafer, Çakmut, s. 253.

³⁶¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 498.

³⁶² Meran, s. 425.

gerekir. Bu durum belgen objektif olarak anlaşılabilirdir. Burada aranan aldatma olanağının bulunmamasıdır, olasılığın bulunmaması değil. Çünkü sahteliği hemen anlaşılabilir bir belgeyle, veren kişiye duyduğu güven ve bu kişinin hileli davranışı nedeniyle zarara sokulmak olanaklıdır. Burada belgede sahtecilikten değil, dolandırıcılıktan bahsedilir³⁶³.

“Sanık hakkında 09.07.2008 tarihli iddianame ile trafik belgesindeki araç muayene işleminde sahtecilikten kamu davası açıldı mahkemece ilk muayene işlemine ilişkin rakamlarda yapılan tahrifatın bariz olarak anlaşıldığı, iğfal kabiliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulduğu dosyada mevcut belge örneğinden söz konusu bölümünde hologram görülmediğinden ilgili makamlarda hologram uygulamasının hangi tarihte başladığı da araştırılarak sahte muayene işleminin iğfal kabiliyetinin bu çerçevede ve bir bütün olarak değerlendirilmesi sureti ile hükmün kurulması gerekirken yazılı şekilde eksik soruşturma ile hüküm kurulması”³⁶⁴.

Aldatma yeteneğini suçun maddi ögesine göre yalnızca hakim takdir eder, bilirkişiler değil. Bütün sahtecilik suçlarında konu belgeleri getirtilip incelenmelidir. Tutanaklara geçirilmeli, gerçek kanaatle ve objektif olarak belgenin aldatıcılık yeteneğinin bulunup bulunmadığı gerekçeli kararda yer almalıdır. Hiç görülmemiş bir belge ile ilgili hüküm kurulmamalıdır. Bilirkişinin verdiği raporla kişiler mahkum edilmemelidir. Sahtelik ilk bakışta anlaşılabilir nitelikte ise aldatılacak yeteneğinin olmadığını bilirkişiye tespit ettirmeye gerek yoktur. Bunu hakimde anlayabilir. Uzmanlığa ilişkin bir durum bulunmamaktadır. Sahteliğin ancak bilirkişi incelemesi ile anlaşılabilirliğinin düşünüldüğü durumda taklit kabaca, açık seçik olmadığından sahtecilik suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Aranan özellik sahteliğin istisnasız herkes tarafından anlaşılabilir anlaşılamayacağıdır, uzman kişi tarafından anlaşılabilir anlaşılmadığı değil. Az ya da çok inceleme gerektiren durumda aldatıcılık yeteneğinin var olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenlerle aldatıcılık yeteneğini sadece hakim takdir etmelidir. Belgeler bilirkişi gönderilmemelidir. Bunun yanında imza veya yazının hangi elden çıktığının belge üzerinde değişiklik

---

³⁶³ Meran, s. 425.

³⁶⁴ Yargıtay 11. C.D. 2005/9008 E. ve 2007/4292 K. sayılı kararı.

yapılıp yapılamadığını silinti bulunup bulunmadığını saptanması gereken durumlarda bilirkişi incelemesine gerek vardır³⁶⁵.

3.4.3. İlliyet Bağı

Suçun maddi unsurunun varlığından söz edilebilmesi için hareket ile netice arasında bir sebep sonuç ilişkisinin bulunması gerekir. Buna nedensellik ilişkisi denir. Hareket ile netice arasındaki nedensellik ilişkisi hareketten sorumlu olmanın kaynağını oluşturur³⁶⁶.

Daha öncede belirtildiği gibi, İnceleme konusu suç sırf hareket suçu olduğu bu nedenle hareketin gerçekleştiği anda neticenin de gerçekleşmiş sayılması nedeniyle ayrıca nedensellik bağıının varlığını araştırmaya gerek yoktur.

3.5. Manevi Unsur

Resmi belgede sahtecilik suçunun incelenmesi açısından ele aldığımız suç unsurlarından bir diğeri de manevi unsur yani kusurluluk unsurudur.

Kusurluluk; failin eylemi (hareket ile neticeyi) kasten veya taksirle gerçekleştirmiş olmasıdır³⁶⁷.

Öztürk'e göre kusur; bir fiilin isnat kabiliyeti bulunan bir kimse tarafından bilerek ve istenerek ve fakat en azından bilerek yapılmasıdır. Bilmeden ve istemeden yapılan bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz. Çağdaş Ceza Hukuku'nun en önemli ilkelerinden olan kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi, failin hak etmediği aşırı yaptırımlara karşı korur³⁶⁸.

---

³⁶⁵ Meran, s. 426.

³⁶⁶ Centel, Zafer, Çakmut, s. 261.

³⁶⁷ Centel, Zafer, Çakmut, s. 342.

³⁶⁸ Bahri Öztürk, Soru ve Yanıtlarla Ceza Hukuku Genel ve Özel, Ankara, Turhan Kitapevi, 2004, s. 130.

Kişinin yasadaki tanıma uyan iradi ve hukuka aykırı bir hareketinden sorumlu tutulabilmesi için aynı zamanda kusurlu olması gerekir. Kusur ağırlığına göre, kast veya taksir şeklinde ortaya çıkabilir. Kast kusurluluğun temel biçimidir. Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast ise; yasadaki tanıma uyan hareketi bilerek ve isteyerek yapmaktır. Buna göre kastın unsurları bilme ve isteme olmaktadır³⁶⁹.

İnceleme konusu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Fail belgede sahtecilik yaptığının bilmeli ve bunu istemelidir³⁷⁰.

Ceza normunun formüle edilmiş biçimi dikkate alındığında suçun olası kastla işlenmesi de mümkündür³⁷¹.

Olası kast; faili suçun gerçekleşmesinin mümkün olduğunu görmekte ancak bunu umursamamakta, "olursa olsun" demektir³⁷².

O halde resmi belgede sahtecilik suçu olası kast ile de işlenebilmektedir. Örneğin; noterin kimlik bilgilerin, onayladığı kişinin doğru kişi olup olmadığını yeteri kadar araştırmadan, olursa olsun diyerek belgeyi düzenlemesi.

Bilindiği üzere bir eylemin taksirli halinin cezalandırılabilmesi ancak ve ancak bu suçun taksirli halinin yasada belirtilmiş olmasına bağlıdır. Başka bir ifade ile taksirle işlenebilen suçlar kanunda sayılmıştır. Taksirle işlenebileceği yasada öngörülmemiş ve düzenleme altına alınmamış eylemler taksirden dolayı cezalandırılmaz.

Kusurun diğer türü, taksirdir. Taksirli hareketin failin cezalandırılması sonucunu doğurabilmesi için bunun yasada açıkça gösterilmiş olması gerekir. (TCK 22/1). Çünkü suçun oluşması açısından aranan temel kusur türü kasttır. Hareket kasıtlı değilse ve o suç tipinin taksirle işlenebileceği yasada öngörülmemişse, fail beraat eder³⁷³.

---

³⁶⁹ Centel, Zafer, Çakmut, s. 379.

³⁷⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 517.

³⁷¹ Gökçen, s. 332.

³⁷² Centel, Zafer, Çakmut, s. 342.

³⁷³ Centel, Zafer, Çakmut, s. 394.

Resmi belgede sahtecilik suçunun taksirle işlenen şekli cezalandırılmamıştır³⁷⁴.

İnceleme konusu suç teşkil eden fiilin taksirle işlenen şekli cezalandırılmamıştır³⁷⁵.

“Sanıkların vekaletnamelerde tanıklıklarının bulunmadığı, vekaletname tanzim edilirken vekil edilenlerin noterde hazır bulunmalarının gerekmediğinden cihetle; işçisi oldukları firmanın yetkilileri tarafından verilen belgeler ile sosyal güvenlik kurumundan para tahsil etmekten ibaret eylemlerinde, belgelerin sahte olduklarını bildiklerine ve diğer sanıkların eylemlerine iştirak ettiklerine ilişkin savunmalarının aksini gösterir delillerin nelerden ibaret olduğunu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi”³⁷⁶.

Failin herhangi bir saikle fiili işleme aranmaz³⁷⁷.

Söz konusu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Ancak kastın kapsamı konusunda doktrinde tartışma vardır. Hakim fikre göre kastın mevcudiyeti için failin sahte bir belge düzenleme ve gerçeği değiştirmeyi istemiş olması gerekir. Bir diğer fikre göre dokümanı sahte olarak düzenlemek iradesinden başka fail kendisine ait olmayan başkalarına ait bir menfaate zarar verme veya tehlikeye koyma iradesine sahip olmalıdır. Eğer fail fiilinden kimseye zarar gelmeyeceği inancı ile hareket etmişse kasıt mevcut değildir³⁷⁸.

Bilindiği gibi kast kişi ile işlediği suçun maddi unsurları arasındaki psikolojik bağı ifade etmektedir. Suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi kastın varlığı için zorunlu ve yeterlidir. bunun dışında ilave unsurlar aranmaz. Eğer aranacaksa ceza normunda gösterilir³⁷⁹.

---

³⁷⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 503.

³⁷⁵ Gökçen, s. 333.

³⁷⁶ Açıklamalı Mevzuat Programı, Kazancı.

³⁷⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 503.

³⁷⁸ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s.503.

³⁷⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 546.

3.6. Teşebbüs

Suçta teşebbüs bir kişinin işlemeyi kastettiği suçu elverişli hareketlerle doğrudan icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması durumunu ifade eder³⁸⁰.

Teşebbüs aşamasında kalmış bir eylem için verilecek ceza meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasıdır. Diğer hallerde ise verilecek cezadan dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilir³⁸¹.

Resmi belgede sahtecilik suçu, suçun maddi unsurunu teşkil eden seçimlik hareketlerden birisinin gerçekleştirilmesiyle tamamlanacağından bu seçimlik hareketlerden herhangi birisini yapmaya yönelik olarak doğrudan doğruya icraya başlayıp da failin elinde olmayan nedenlerden dolayı suçun tamamlanamaması halinde teşebbüs durumu söz konusu olur. Maddi unsurunu oluşturan hareketlerle belirli bir yakınlık ve bağlantı içinde bulunan hareketlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte fail teşebbüs aşamasına girmiş olur. Fakat sahtecilik suçunda icra hareketlerinin ne zaman başladığını belirlemek güç olduğundan bu suçta teşebbüs istisnai bir durumdur³⁸².

Sahtecilik suçu genel olarak ani hareketli bir suçtur. İcra hareketlerinin bölümlere ayrılamadığı durumlarda teşebbüse elverişli değildir. Sahte belgeyi düzenleme suçunun tamamlandığının kabulü için belgenin kullanılması gerekmez. Belge düzenlemekle zarar olasılığı gerçekleşir. Zarar olasılığından anlaşılması gereken kamu güveninin sarsılmasıdır³⁸³.

---

³⁸⁰ Polat, s.745.

³⁸¹ Polat, s.745.

³⁸² Polat, s.745.

³⁸³ Meran, s. 431.

Teşebbüs konusunda genel hükümler uygulanacaktır³⁸⁴.

Parlar ve Hatipoğlu 'na göre de 204/1. ve 204/2. fıkralarında tanımlanan sahtecilik suçları seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla tamamlanır. Ani suçlardan olması nedeniyle teşebbüs mümkün değildir³⁸⁵.

3.7.İştirak

Daha öncede belirtildiği gibi iştirak, suçun kanuni tanımında yer alan eylemlerin tek başına da gerçekleştirilebilecekken birden fazla kişi tarafından bir iştirak iradesi içerisinde birlikte işlenmesi durumudur. İştirak çeşitleri çalışmanın ilk kısmında detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

İştirakin genel şekli faillik (müşterek ve dolaylı faillik), azmettirme ve yardım etme şeklinde iken, bazı suçlarda özellik gösterebilir. Örneğin inceleme konusu suç özgü bir suçtur hal böyle iken, suça iştirak eden şeriklerinde bu özelliği göstermeleri aranır.

Suçta iştirak için kasten veya hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. suçun işlenişine iştirak eden her kişi diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır³⁸⁶.

Özgü suç; belli nitelikleri taşıyan faillerin işleyebileceği suç demektir³⁸⁷.

Türk Ceza Kanunu 204. maddenin 2. fıkrasındaki eylem özgü suç mahiyetindedir. Yani bu suçun faili ancak kamu görevlisi olabilir. Bir başka ifadeyle burada özel faillik söz konusudur. Özle faillik niteliğinin arandığı suçlarda ancak bu niteliğe sahip kişiler fail olabilir. Özel fail niteliği taşımayan

---

³⁸⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 517.

³⁸⁵ Parlar, Hatipoğlu, s.703.

³⁸⁶ Türkan Yalçın Sancar, Timuçin Köprülü, Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları, Ankara, Savaş Yayınevi, 2014, s.430.

³⁸⁷ Centel, Zafer, Çakmut, s. 520.

kişilerin özgü suça iştirak etmeleri halinde ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olur³⁸⁸.

Türk Ceza Kanunu 204/2 bakımından failin kamu görevlisi olması zorunlu bulunduğundan bu suç bakımından özgü suçlara ilişkin iştirak hükümleri uygulanır. Buna göre kamu görevlisi olmayan kişi kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak etmişse özel faillik niteliği taşıyan kişi olarak kamu görevlisi olan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur³⁸⁹.

Azmettiren veya yardım eden olarak sorumluluk için suçun tamamlanmış veya en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir. Bu sonuç bağlılık kuralının niceliksel etkisinden çıkarılmaktadır³⁹⁰.

5237 sayılı Kanunun bağlılık kuralı başlığını taşıyan 40. maddesinin 2. fıkrasında *“özgü suçlarda ancak özel faillik niteliği taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur”* denilmektedir. İnceleme konumuzu oluşturan suçun faili ancak bir kamu görevlisi olabilir TCK 40 maddesi gereği suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecektir. Fail suç sayılan fiili diğer bir kamu görevlisi ile birlikte gerçekleştirirse resmi belgede sahtecilik suçunun müşterek faili olarak sorumlu tutulur³⁹¹.

Bir kişiyi resmi belgede sahtecilik suçunu işlemeye teşvik eden , zaten önceden mevcut bulunan kararını kuvvetlendiren, sahtecilik suçunu işledikten sonra yardımda bulunacağını vaad eden suça yol gösteren ve gerekli araçları sağlayan ile sahtecilik yapılmadan veya yapıldığı sırada yardım ederek icrasını kolaylaştıran kişi yardım eden olarak sorumlu olacaktır³⁹².

---

³⁸⁸ Polat, s. 745.

³⁸⁹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 775.

³⁹⁰ Polat, s. 746.

³⁹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 517.

³⁹² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 775.

Sadece özel faillik niteliğine sahip olmak özgü suçun faili olarak sorumluluk için yeterli olmayabilir. Bunun için özel faillik niteliğinin yanı sıra ayrıca fiil üzerinde hakimiyet kurulması gerekir. Örneğin resmi belgede sahtecilik suçunun işlenişine iştirak eden kamu görevlisi kişilerin bu suçun nitelikli şekli açısından müşterek fail olarak sorumlu tutulabilmeleri için birlikte suç işleme kararının yanı sıra ayrıca belgede sahtecilik fiili üzerinde ortak hakimiyet kurmaları gerekir³⁹³.

Bazı suçlar özel bir yükümlülük altında bulunan veya belli niteliklere haiz kişiler tarafından işlenebilir. Böyle suçlara ceza hukuku doktrininde mahsus suçlar yada özgü suçlar ismi verilmektedir. Özgü suçta failin insan olmak dışında başka bir takım özel ve objektif hususiyetlere sahip olması aranmaktadır. Şayet suçun temel şeklinin oluşması bakımından faildeki bu nitelikler aranmışsa gerçek özgü suçtan bahsedilir. Bazı hallerde de suçun temel şekli herkes tarafından işlenebilir. Ancak herkes tarafından işlenebilen suçun belirli özelliklere sahip kimseler tarafından işlenmesi o suçta cezanın artırılması veya hafifletilmesini gerektiren nitelikli hali oluşturmaktadır. Bu tarz özgü suçlara görünüşte özgü suçlar denir. Örneğin resmi belgede sahtecilik suçu herkes tarafından işlenebilir (m. 204/1) ancak bu suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde faile daha ağır bir ceza verilmektedir. (m. 204/2)³⁹⁴.

Yargıtay 11. C.D. sanığın, kardeşi sağ olmasına rağmen ölmüş gibi köy muhtarına bildirimde bulunarak mernis ölüm tutanağı düzenlettiği olayda dolaylı fail olan sanığın fiilini özgü suça ilişkin düzenlemeyi de dikkate alarak isabetli bir biçimde Türk Ceza Kanunu'nun 204/1. maddesindeki resmi belgede sahtecilik görevinin gereği olan araştırmaları yapmadan belgeyi imzalayan muhtarın fiilinin ise görevi ihmal suçunu oluşturduğuna karar vermiştir.

3.8. İçtima

Yasa koyucu bir fiili suç haline getirmekle aslında bir hukuki menfaati korur. İşte işlenen suçta tek eylemle birden fazla hukuki yararın ya da farklı eylemlerle birden fazla hukuki yararın ya da farklı eylemlerle aynı hukuki yararın ihlal edilmiş olması suçlarda içtima (ya da suçların içtiması) olarak tanımlanır. TCK da

---

³⁹³ Polat, s. 745.

³⁹⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 569.

bu durumlar için özel hükümler getirilmiştir. Bunlar bileşik suç zincirleme suç ve fikri içtimadır³⁹⁵.

Bu içtima çeşitlerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

Bileşik suç, bir suçun diğer bir suçun unsuru ya da ağırlaştırıcı sebebi olması durumuna *bileşik (mürekkep) suç* denir. O halde bileşik suç iki ayrı suçtan oluşur. Ancak bu suçlardan biri diğerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı sebebidir. Bu durumda o suça bağımsız olarak düzenleyen hükümde yer alan ceza uygulanır³⁹⁶.

Zincirleme suç; aynı suç işleme kararıyla değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden çok kez işlenmesidir. Zincirleme suçun varlığı halinde artık tek bir suç işlenmiş gibi kabul edilir ve fakat verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Kasten öldürme kasten yaralama işkence ve yağma suçlarında ise, bu madde hükmü uygulanmaz³⁹⁷.

Fikri içtima tek bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verilmesidir. Bu durumda fail en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır³⁹⁸.

İçtima ile ilgili olarak 5237 sayılı TCK 'nın 212. maddesinde özel düzenleme getirilmiştir. Böyle bir hüküm 765 sayılı eski T.C.K. 'da ise bulunmamaktadır. İnceleme konusu suç 765 sayılı kanuna göre sahte evrakın tanzimi ile oluştuğundan bu evrakın kullanılması başka bir suça vücut veriyorsa (örneğin dolandırıcılık) failim bu suçtan da ayrıca cezalandırılması gerekmekte birlikte uygulamada bu yönde tereddütler vardı. 5237 sayılı T.C.K. 'nın 212. maddesinde sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur." denilerek konu açıklığa kavuşturulmuştur. Bu sebeple resmi belgede sahtecilik ile birlikte T.C.K. 'nın 235. maddesinde yer alan ihaleye

---

³⁹⁵ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.333.

³⁹⁶ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.333.

³⁹⁷ Gerçeker, s. 590.

³⁹⁸ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s.340.

fesat karıştırma yahut dolandırıcılık ya da zimmet veya başka bir suçun işlenmesi halinde fail her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılacaktır³⁹⁹.

Ayrıca resmi belgede sahtecilik suçlarında mağdur kamudur. Yani mağdur belli bir kişi değildir. Bu nedenle maddenin birinci fıkrasında; mağduru belli olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır. dendiğinden resmi belgede sahtecilik suçları bakımından da zincirleme suç söz konusu olabilecektir⁴⁰⁰.

Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinde zincirleme suç düzenlenmiştir. Buna göre bir suç işleme kararı ile aynı fiilin aynı kişiye karşı değişik zamanlarda işlenmesi cezaların içtimasını gerektiren bir durum olarak kabul edilmemekte ve kişiye artırılmış tek ceza verilmesiyle yetinilmektedir. maddenin 3. fıkrasında zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı suçlara (kasten öldürme kasten yaralama işkence ve yağma) yer verilmiş belgede sahtecilik bunların arasında sayılmamıştır.

Zincirleme suça ilişkin hükümlere göre; fail bir suç işleme kararı altında aynı kişiye karşı birden çok belgede sahtecilik suçunu işlemişse zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanacaktır⁴⁰¹.

Zincirleme suçta zinciri oluşturan suçlardan bazıları tamamlanıp bazıları teşebbüs halinde kalabilir örneğin aynı kişiye karşı bir suç işleme kararı ile işlenen belgede sahtecilik suçlarından ikisinin tamamlanıp birinin teşebbüs aşamasında kalması. Bu hal zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Yargıtay'ın konuya ilişkin olarak verdiği karada belgenin muhatabı olan kişiyi esas alarak suretiyle değerlendirme yaptığı görülmektedir. Eğer birden fazla muhatap söz konusu ise birden fazla suçun oluşacağı yönünde karar verilmektedir. *"şikayetçiler İ..., C..., E..., 'a düzenlenen sahte çeklerin birbirinden bağımsız resmi evrakta sahtecilik suçlarını oluşturduğu gözetilmeden düzenlenen tüm sahte çeklerin tek suç kabul edilmesi sonucu eksik ceza tayinine karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır"*⁴⁰².

---

³⁹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 507.

⁴⁰⁰ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 768.

⁴⁰¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 508.

Ancak birden fazla resmi evrakta sahteciliğin tek bir muhataba karşı kullanılması ise zincirleme olarak kabul edilmektedir. *“trafik işlemleri için aracı büro işleten sanığın taşıtalım makbuz fotokopilerinde oynama yapıp düşük fon parası ödeyip banka dekontlarında yine oynamayla gerçek rakamı yazıp tescil alma eylemi dolandırıcılık değil zincirleme resmi evrakta sahtecilik suçunu oluşturur.”* aynı şekilde *“sanığın yasal bağıtsız eşi H ‘den olma çocuklarından H ve F yi 02.0.2000 tarihinde yasal bağıtlı eşi R den doğma gibi Nüfus müdürü görevlisini kandırarak nüfus kütüğüne kaydettirdiği anlaşıldığından eylemlerinin zincirleme biçimde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin yazılı biçimde karar verilmesi isabetsizdir”*⁴⁰³.

İnceleme konusu suç 765 sayılı kanuna göre sahte resmi evrakın tanzimi ile oluştuğundan bu evrakın kullanılması başka bir suça vücut veriyorsa bu durumda bileşik suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tereddütlere ve farklı uygulamalara yol açıyordu. Türk Ceza Kanununda böyle hallere ilişkin olarak eski kanunda bulunmayan özel bir hüküm vazedilmiştir. Buna göre resmi belgede sahtecilik ile birlikte ihaleye fesat karıştırma, zimmet, rüşvet, dolandırıcılık veya başka bir suçun işlenmesi halinde kişi her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır⁴⁰⁴.

Zincirleme suça ilişkin genel hükümler uygulanır.

Farklı neviden fikri içtima halinde bir fiil ile kanunda tanımlanan birden fazla suç işlenmektedir. Bu suçların her birinden ayrı ayrı cezalandırılabilme imkanı varken kanun koyucu faile bu suçlardan en ağırının cezasının verilmesi ilkesini benimsemiştir. Türk Ceza Kanunu 212. maddesi hükmü sahtecilik suçları bakımından farklı neviden fikri içtima kuralını bertaraf etmiştir.

---

⁴⁰² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 775.

⁴⁰³ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, s. 776.

⁴⁰⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 574.

4. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNDA HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

Belgede sahtecilik suçları, delil araçlarının güvenliği ve güvenilirliğini koruma amacına hizmet etmektedir. Başka bir anlatımla bu suçla korunan hukuksal yararın “*kamu düzeni*” olduğu söylenmelidir. Burada kamuya ait bir yarar söz konusu olduğu için mağdurun rızası bu suçta hukuka aykırılığı da ortadan kaldırmaz.⁴⁰⁵

Resmi evrakta sahtecilik suçu bakımından Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş olan hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir. Örneğin; hiçbir hak kişiye sahte belge düzenleme veya kullanma imkanı vermez ya da ilgili resmi kuruluşun kişiye sahte belge düzenleme veya kullanma konusunda rıza gösterebilmesi mümkün değildir. Sadece çok ağır ve muhakkak bir tehlike altında olan kişi bakımından genel nitelikteki zorunluluk halinin koşulları oluşmuşsa uygulanabilme imkanı vardır. Ancak zorunluluk hali C.M.K. hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde kusurluluğu etkileyen mazeret sebebi olarak düşünülmemelidir.

Ancak kanaatim, resmi belgede sahtecilik suçunun koruduğu hukuksal yararın kamu düzeni olduğu gözetildiğinde, hiçbir hukuka uygunluk nedeninin resmi belgede sahtecilik suçunda uygulanamayacağı yönündedir.

Zorunluluk hali, Türk Ceza Kanunu'nun 25. maddesinin 2. fıkrasında;

“Gerek kendisine, gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez” şeklinde düzenlenmiştir⁴⁰⁶.

---

⁴⁰⁵ Tezcan, Erdem, Önok, 674.

⁴⁰⁶ Yalvaç, s. 194.

Yargıtay bir kararında kast ile ilgisi olmayan zaruret hali (m. 25/2) ile açıklanması gereken bir konuyu yine kast kavramına girip bir anlam yüklemek suretiyle çözmeye çalışmıştır.

“Sanığın annesi olan ve yeşil kart sahibi tanık A.A.’nın akciğer rahatsızlığı nedeniyle ilçede görevli doktora başvurduğu bu doktorun tedavinin bir üst kurumda yapılabileceğini ancak yeşil karttaki o yıl için yapılması gerekli vizeyi yaptırmamasını söylediği sanığın da ağır ve acil hasta olan annesinin durumuna üzüлp içinde bulunduğu psikolojik ortamın etkisi ile tedavisinin yapılabilmesi amacıyla eyleminin suç olabileceğini düşünmeden belgedeki 2002 yılına ait vizeyi 2003 olarak değiştirmek şeklindeki eyleminde suç kastı ile hareket etmediği gözetilmeden atılı (sahtecilik) suçundan beraati yerine yazılı şekilde karar verilmesi”⁴⁰⁷.

Resmi belge hükmünde sayılanlar hariç resmi belge sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenebileceğinden ve hiçbir kamu görevlisi de ilgilinin sahte belge isteğine dayanarak böyle bir belge tanzim edemeyeceğinden bu isteğe (rıza) dayanarak sahte belge düzenleyen kamu görevlisinin herhangi bir hukuka uygunluk sebebinden yararlanması düşünülemez. Genel prensip bu olmakla birlikte uygulamada kanun hükümlerine dayalı olarak (örneğin CMK madde 139, tanık koruma kanunu, terörle mücadele kanunu) bazı kamu görevlilerine başka isimler altında sahte resmi kimlikler verilmektedir. Bu kimlikler yasada öngörülen usuller çerçevesinde verilmiş ise bu durumda bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı kabul edilmelidir.⁴⁰⁸

5. CEZANIN ARTIRILMASINI GEREKTİREN NİTELİKLİ HAL VE DAHA AZ CEZAYI GEREKTİREN HAL

204. maddenin 3. fıkrasında suçun konusunu oluşturan resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması bu suçun nitelikli hali sayılmış ve bu durumda verilecek cezanın yarısı oranında artırılacağı öngörülmüştür. Bu nitelikli hal 204. maddenin 1. ve 2.

---

⁴⁰⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s.558.

⁴⁰⁸ Artuk, Gökçen Yenidünya, s. 568.

fıkralarında tanımlanan her iki suç tipi bakımından geçerlidir. Sahteliği sabit oluncaya kadar geçeli olan resmi belge bizzat yetkili kamu görevlisi tarafından yapılan ya da onun huzurunda meydana gelen işlem ve olayların gerçeğe uygunluğunu onaylayıcı ve belgeleyici nitelikte belgelerdir. Bu üstün kanıtlanma gücü nedeniyle kanunlarda bu nitelikte belge sayıldığına ilişkin açık bir hüküm bulunması koşuluyla bu tür resmi belgeler üzerinde işlene sahtecilik suçlarında cezanın artırılması nedeni olarak kabul edilmiştir⁴⁰⁹.

Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinin 3. fıkrasında "*resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde verilecek ceza yarısı oranında artırılır*" denilmektedir. Benzeri bir hüküm 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 339. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer almaktaydı. Madde gerekçesinde bu hüküm belgelerde sahtecilik ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak değişik yorumlara son vermek maksadıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır" denilmektedir⁴¹⁰.

Aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belge kavramının tanımı ve unsurları konusundaki ayırım belgenin ispat gücü" ne dayandığından temelini yürürlükte kalkan HUMK 295. Ve HMK 204. maddesinde bulmaktadır. Buna göre sahteliği ispatlanana kadar geçerli evrak mahkeme ilamları ve düzenleme şeklindeki noter senetleridir⁴¹¹.

Resmi belgede sahtecilik suçu terörle mücadele kanununun 4. maddesindeki terör amacıyla işlenen suçlar arasında sayılmış olduğundan şartların gerçekleşmesi halinde Türk Ceza Kanunu 204/1 maddesi ile belirtilen temel ceza yarısı oranında artırılmalıdır⁴¹².

---

⁴⁰⁹ Parlar, Hatipoğlu, s. 703.

⁴¹⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 541.

⁴¹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 541.

⁴¹² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 550.

Türk Ceza Kanunu 211. maddesine göre “*bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde verilecek ceza yarısı oranında indirilir*”⁴¹³.

TCK 211. madde uyarınca resmi belgede sahtecilik suçunun “bir hukuksal ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi” cezanın indirilmesini gerektirir. Failin bu indirimden yararlanabilmesi için gerçek bir olay veya durumun veya hukuksal bir ilişkiden kaynaklanan alacağın kanıtlayıcı nedenlerini sağlamak amacıyla hareket etmiş olması gerekir. Burada önemli olan failin ispatlanacak olgunun doğruluğuna inanmış olmasıdır. İspat edilecek olgunun gerçekten doğru olması aranmaz. Yargıtay’a göre de “failin durumun gerçekliğine ve doğruluğuna inanması, bu inancın doğru ve meşru olması, failin haklı olduğu subjektif inancı ile hareket etmesi gerekmektedir.”⁴¹⁴

Bu hükmün uygulanması bakımından söz konusu olayın gerçek delillerle kanıtlanmasının mümkün olup olmaması, olayın başka bir gerçek vasıta ile ispatı imkanının bulunup bulunmaması önem taşımaz. Ancak failin oluşturduğu sahte belgenin ispat edilmek istenen gerçek olaydan fazla değer taşıması durumunda daha az cezayı gerektiren nitelikli hal uygulanmaz. Başka bir ifadeyle Türk Ceza Kanunu 211. madde hükmünün uygulanabilmesi için failin amacını haksız olmaması başkasına zarar vermek için değil kendisinin uğradığı ya da uğrayacağına inandığı zarardan korunmak amacıyla sahtecilik fiilini işlemiş olması gerekir⁴¹⁵.

Madde hükmünün uygulanması için failin resmi belgede sahtecilik suçunu bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelendirilmesi amacıyla hareket etmiş olması gerekir. Kanun koyucunun burada daha az cezaya hükmetme gereğini göstermesindeki sebep failin başkasına zarar vermeyi değil de kendisini bir zarardan korumayı amaçlamasıdır⁴¹⁶.

---

⁴¹³ Yalvaç, s. 284.

⁴¹⁴ Tezcan, Erdem, Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, Seçkin, 2012, s. 706.

⁴¹⁵ Parlar, Hatipoğlu, s. 703.

⁴¹⁶ Polat, s. 744.

Madde bu cezayı azaltıcı nedeni sadece belgede sahtecilik suçlarına hasreder şekilde kaleme almıştır. Bu durumda söz konusu azaltıcı neden, belgeyi bozmak, yok etmek, veya gizlemek suçları yönünden olduğu kadar sahte belgeyi kullanmak suçları yönünden de uygulanabilir değildir⁴¹⁷.

Söz konusu cezayı azaltıcı nedenin uygulanabilmesi için fail bir hukuki ilişkiye dayana alacağın ispatı veya gerçek durumun belgelenmesi amacıyla hareket etmiş olmasıdır. İspat edilmek istenen alacağın veya belgelenmek istenen durumun sahit olması şart değildir; failin böyle olduğuna inanarak hareket etmiş olması yeterlidir. aynı şekilde alacağın veya durumun sahit kanıtlarla kanıtlanamaz veya belgelenemez olması da gerekmez. Ancak bilerek gerçekten olandan fazlasını kanıtlamak için sahte belge düzenlemek durumunda, söz konusu hafifletici neden uygulanmaz. Örneğin; on bin liraya yapılmış olan bir satıştan kaynaklanan alacağı kanıtlamak için elli bin liralık sahte senet düzenlemek durumunda olduğu gibi⁴¹⁸.

Hükmün uygulanması bakımından gerçeğin bu şekilde ispatında zaruret bulunması şart değildir. Diğer bir anlatımla söz konusu olayın sahit delillerle ispatının mümkün olup olmaması aranmaz. Keza failin ispat etmek istediği olayı başka bir vasıta ile kanıtlama imkanının bulunup bulunmaması da önemli değildir⁴¹⁹.

Failin oluşturduğu sahte belgenin ispat edilmek istenen gerçek olaydan daha fazla değer taşıması durumunda indirim sebebi uygulanmaz. Öte yandan sanıkla mağdur arasında herhangi bir alacak borç ilişkisi olmamasına rağmen sanığın salt alacağının olduğunu söylemesi maddenin uygulanmasını gerektirmez⁴²⁰.

---

⁴¹⁷ Toroslu, s. 236.

⁴¹⁸ Toroslu, s. 236.

⁴¹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 547.

⁴²⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 548.

Yargıtay'a göre;

“Sanığın suça konu aracı harici senetle bedelini ödeyerek alıp M.O.E. 'e satarak trafikte tescilini sağlaması” sanığın katılan S.K. 'dan adi sözleşme ile bedelinin bir kısmını peşin ödemek suretiyle satın aldığı Merzifon Ziraat Odasına kayıtlı 05 ZR 076 plakalı biçerdöveri yalan beyanda bulunarak içeriği doğru olmayan sahiplik ve sahte ikametgah belgelerini kullanarak Delice Ziraat Bankası Odasında kendi adına tescil ettirdikten sonra noter kati satış senedi ile satması.”

“Sanık Ş.K. 'nın nüfus müdürlüğüne müracaat ederek kendi nüfus cüzdanının orijinalini alabileceksen kendi bilgileri ve fotoğrafıyla düzenlettirdiği / düzenlediği sahte nüfus cüzdanını kullanması sanığın anlatımlarında müteveffa H.E. ile ortak hayvan besiciliği yaptıkları H.E. 'nin ölümünden birkaç gün önce kurban bayramı nedeniyle hayvanları satmak amacıyla birlikte İstanbul iline gittikleri L.D. a satılan hayvan bedelleri nedeniyle düzenlenen suça konu çeklerin sanığa verilmek üzere gönderildiğinin belirtilmiş olması sanığın 01.05.2002 tanzim tarihli bonoyu borçlu olarak imzaladığı ve kendisi tarafından yazılıp imzalandığını beyan ettiği 12.07.2002 tarihli protokolde şikayetçiye borçlu bulunduğu aşamalarda savunmalarında ise herhangi bir ödeme yapılmadığını kabul etmesi üzerine fiillerinde T.C.K. 211 inci maddesinin uygulanması gerekir”⁴²¹.

Buna karşılık,

“Sanığın SSK ya verdiği dört aylık sigorta prim bordrolarında kooperatif işyerinde gerçekte çalışmayan kişileri kedisini sigortalı işçi olarak göstermesi, sanık D.A. 'nın müşteriler ile ortak maliki olduğu arsa üzerinde bulunan evine su aboneliği yatırmasına müşterilerin muvafakat ettiklerine dair imzalarını atıp söz konusu belgeyi su idaresine vererek su aboneliği yaptırması SSK ya verilen 29.07.2003 tarihli sigortalı işe giriş bildirgesinde şikayetçinin 01.08.2003 tarihinde işe başlayacağını belirtilmesine rağmen 28.10.2003 tarihinde verilen işe giriş bildirgesinde 15.05.2003 günü işe başladığının bildirilmesi dosyada mevcut 14.06.2004 tarihli sigortalı hizmet cetvelinde şikayetçinin 01.08.2003 – 16.08.2003 tarihleri arasında sigortalı olduğunu belirtmesi fiilleri

---

⁴²¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2013/20094, K. 2014/4097 24.2.2014 tarihli kararı.

*bakımından Türk Ceza Kanununun 211/1 inci maddesinin uygulanması mümkün değildir*⁴²².

Hükmün uygulanması için fail gerçek bir olayın ispat vasıtasını tedarik maksadıyla hareket etmelidir. Yani taraflar arasında suç tarihinden önce bir hukuki ilişki bulunmalı ve sahtecilik fiili gerçek olan bu ilişkiyi belgelemek için yapılmalıdır⁴²³.

6.SUÇUN SORUŞTURULMASI VE KOVUŞTURULMASI

Resmi belgede sahtecilik suçunun kovuşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olmaksızın re'sen yapılır⁴²⁴.

2014/1 fıkradaki suçu işleyen sivil kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturma Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yapılır. 204/2 fıkrasındaki suçun faili olan kamu görevlisi hakkında soruşturma yapılabilmesi için 4483 sayılı kanun hükümleri uyarınca yetkili merciden izin alınması gerekir⁴²⁵.

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu 3628 sayılı kanunun 17. maddesinin 1. fıkrasında zikredilen suçlardan olmadığından savcılık makamının soruşturma yapabilmesi için 4483 sayılı kanun hükümlerine göre izin alınması gerekmektedir⁴²⁶.

Kovuşturması izne bağlı suçlar grubu ise Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun gereğince memur ve kamu görevlilerinin görev nedeniyle işlemiş oldukları suçlardır (görev suçları). Ancak burada diğer kovuşturulması izne bağlı suçlardan farklı olarak, izin verecek

---

⁴²² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 548.

⁴²³ Artuk, Gökçen, Yenidünya s. 567.

⁴²⁴ Polat, s. 747.

⁴²⁵ Parlar, Hatipoğlu s. 704.

⁴²⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 518.

makam adalet bakanı değil, kamu görevlisinin bağlı bulunduğu kurumun üst amiridir⁴²⁷.

Hatta bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suçla ilgisi olarak ilgili kamu kurum veya kuruluş idaresine de ihbar yapılabilir. Bu durumda söz konusu kurum veya kuruluş, ihbarı gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermek zorundadır⁴²⁸

5348 sayılı kanunun 3. maddesinde "26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Ali Yargı İlk Derece mahkemeleri ile bölge aliyeh mahkemelerinin kuruluş görev ve yetkileri hakkında kanunun 12. maddesinde yer alan resmi belgede sahtecilik (m204) ibaresi "resmi belgede sahtecilik (m.204/2) olarak değiştirilmiştir. denilmektedir. Bu düzenlemeye göre kamu görevlisi tarafından işlen resmi belgede sahtecili suçu Ağır ceza mahkemelerinin görev alanına girmektedir⁴²⁹.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237. maddesinde "katılma" düzenlenmektedir. Maddede geçen mağdur terimi ceza hukukunda kullandığımız mağdurdan daha dar kapsamlıdır. Ceza muhakemesinde davaya katılma açısından mahkemelerimiz isabetli olarak doğrudan zarar görmeyi aramaktadır. Bir olayda Yargıtay 11.C.D. suça konu belgenin ihracat işlemleri için aranan zorunlu belgelerden olmaması ve Türk Gümrük İdaresi'ne karşı kullanılmaması sebebiyle Gümrük İdaresi'nin davaya katılma ve temyiz hakkının bulunmadığına karar vermiştir.

CMK 'nın 231. maddesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin düzenleme bulunmaktadır. İnceleme konusu suçun alt sınırı iki yıl olduğu için uygulamada mağdurun veya kamunun zararının giderilmesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmektedir. Yargıtay 231. maddede işaret olunan zararın kanaat verici basit bir araştırma ile belirlenebilir, ölçülebilir maddi zararlar olduğuna, manevi zararların bu kapsama dahil edilememesi gerektiğine zarar konusunun ancak zarar suçlarında dikkate alınması gereken bir unsur olduğuna karar vermektedir⁴³⁰.

---

⁴²⁷ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Temel Bilgiler, Ankara, Seçkin, 2008, s. 75.

⁴²⁸ Toroslu-Feyzioğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Seçkin, 2012, s.263.

⁴²⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 518.

⁴³⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 559.

Suçta konu belgenin somut olayın özellikleri de dikkate alınmak üzere dosyada delil olarak saklanması veya iade edilmesi gerekir.

7.SUÇU KOVUŞTURMAYLA GÖREVLİ MAHKEME

204. maddenin 1. fıkrasında yer alan suçtan dolayı açılan davaya bakma görevi 5235 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca asliye ceza mahkemesine aittir⁴³¹.

204. maddenin 2. fıkrası hükmü söz konusu olduğunda kovuşturmayla görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir. (5237 sayılı kanunun 12. maddesi gereği)⁴³².

Sahte resmi belgenin kullanılması mütemadi suç niteliğinde ortaya çıkabilir. Bu sebeple resmi belgenin düzenlendiği değil kullanmanın yakalama ile sona erdiği yer mahkemesi davaya bakmalıdır⁴³³.

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ağır ceza mahkemelerinin görev alanına girmektedir.

Sahte resmi belgenin kullanılması ani değil mütemadi (kesintisiz) suç niteliğindedir. Bu sebeple resmi belgenin düzenlendiği değil kullanmanın yakalama ile sona erdiği yer mahkemesi davaya bakmalıdır⁴³⁴.

8. SUÇUN YAPTIRIMI

204. maddenin 1. fıkrası hükmü söz konusu olduğunda verilecek ceza, *"iki yıldan beş yıla kadar hapis"* cezasıdır.

---

⁴³¹ Parlar, Hatipoğlu, s. 704.

⁴³² Polat, s.746.

⁴³³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 559.

⁴³⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 575.

204. maddenin 2. fıkrası söz konusu olduğunda verilecek ceza, “*üç yıldan sekiz yıla kadar hapis*” cezasıdır.

204. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlendiği üzere, resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde verilecek *ceza yarı oranında artırılır*⁴³⁵.

Suçun basit halinin cezası 204. maddenin 2. fıkrası, “*üç yıldan sekiz yıla kadar hapis*” olarak gösterilmiştir. Belge 204. maddenin 3. fıkrasında sayılan nitelikte ise *ceza yarı oranında artırılabacaktır*. Türk Ceza Kanunu’nun 211. maddesinin uygulanması halinde *ceza yarı oranında indirilir*⁴³⁶.

Türk Ceza Kanunu’nun 54. maddesinin 5. fıkrasına göre “*bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak mümkün ise sadece o kısmın müsaderesine karar verilmelidir*”⁴³⁷.

9. DAVA ZAMANAŞIMI

204/1 fıkradaki suçun dava zamanaşımı süresi 66/1-e bendi uyarınca sekiz yıldır. 204/2. fıkrasındaki suçun dava zamanaşımı süresi ise 66/1-d bendi gereğince on beş yıldır. Ancak 66/3. fıkra hükmü uyarınca dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulacağından 204/3 fıkra hükmü ile birlikte 204/1. fıkranın uygulanması halinde dava zamanaşımı süresinin 66/1-d bendi uyarınca on beş yıl olduğu gözetilmelidir⁴³⁸.

---

⁴³⁵ Polat, s. 746.

⁴³⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 518.

⁴³⁷ Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013, s.

⁴³⁸ Parlar, Hatipoğlu s. 704.

10. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK 204.M) VE SİSTEMİ ENGELLEME, BOZMA, VERİLERİ YOK ETME VEYA DEĞİŞTİRME SUÇU (TCK 244) ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çalışmanın buraya kadar olan kısımlarında resmi belgede sahtecilik suçu detaylı bir biçimde incelemiştir. Çalışma konusu suçun incelenmesi sırasında bahsi geçen “belge” kavramı “somut bir evraktan” ibaret olup “fiziki bir varlığı” ifade etmekteydi. Ancak günümüzde, teknolojinin getirmiş olduğu yeniliklerin “belge” kavramını da tartışmaya açtığını da önemle belirtmek gerekir. Bilgisayara çağının başlaması ve elektronik ortamda kullanılan verilerin yaygınlaşması ile, resmi belgelere artık elektronik ortam üzerinden de erişilebilmektedir. Bu durum belgenin fiziki bir evraktan mı ibaret olduğu; yoksa elektronik ortam üzerinden erişilebilen verilerin de “belge” olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusunu da gündeme getirmiştir.

Son zamanlarda teknolojik gelişmeye koşut olarak, kamu güvenine karşı suçların önemli ölçüde genişlemesi eğilimi kendisini göstermiştir. Bu gelişmenin bir sonucu olarak bilgisayar yoluyla sahtecilik adı verilen bir suç tipine (TCK 244/2) yer verilmiştir⁴³⁹

Bununla birlikte bu soruların varlığı hukuk sistemine yeni kavramlar ve yeni suç tiplerinin katılmasına neden olmuştur. Çalışmanın bu bölümünde; teknolojik gelişmelerin hukuk sistemimize katmış olduğu “bilşim suçlarının” Türk Ceza Kanunu’nun 204. maddesi kapsamında düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçuyla olan ilişkisi incelenecektir.

Resmi belgede sahtecilik suçundaki “belge” kavramının elektronik ortam üzerinden erişilmesi halinde bu suçun bir bilşim suçu mu teşkil edeceği yoksa, “elektronik verilerin” de “belge” (varaka) olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusuna açıklık getirebilmek için öncelikle bilşim suçu kavramını açıklamak gerekecektir.

---

⁴³⁹ Tezcan, Erdem, Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin, 2012, s.688.

10.1. Bilişim Suçu Kavramının Açıklanması Ve İlişkinin İncelenmesi

Bilişim suçları ilk olarak bilgisayarın anavatanı olan Amerika Birleşik Devletlerin de ortaya çıkmıştır⁴⁴⁰.

Amerikan Hukukunda bu kavramın açıklaması, “bilgisayar verilerinin çalınması ya da sabote edilmesi veya herhangi bir suçun işlenmesi için bilgisayarın kullanılması gibi bilgisayara teknolojisi gerektiren suç çeşidi” şeklinde yapılmaktadır⁴⁴¹.

Alman Hukukunda ise bu kavramı karşılamak üzere; “*computerkriminalitat*” terimi kullanılmakta; ancak bilgisayarın bir makine olduğu ve suç işleyemeyeceği bu terimin ise yanlış anlamalara yol açabileceği nedeniyle eleştiriye uğramaktadır⁴⁴².

İtalyan hukukunda bu kavram için, “enformatil cürmü” anlamına gelen “*dolo informatico*”, “*eletronik suçlar*” anlamına gelen, “*I reati elettronici*”, bilgisayar kullanımı vasıtasıyla işlenen suçlar anlamına gelen, “*I reaticomessi con l’uso del computer*” bilişim suçluluğu anlamına gelen “*la criminalita informatica*” gibi bir çok değişik terim kullanılmaktadır. Sonunda öğretilerde de en yaygın şekilde kullanılan ve bilişim suçluluğu anlamına gelen “*la criminalita informatica*” terimi İtalyan Ceza Kanunu’nda ve Ceza Muhakemesi Kanununda değişiklik yapan 23.12.1993 tarih ve 547 sayılı yasa ile yasanın başlığı olarak alınmış ve bu terim olarak kabul edilmiştir⁴⁴³.

Fransız hukukunda benzer gelişmeler yaşamış ve bir çok terim ortaya çıkmıştır. Söz konusu kavramı karşılamak üzere, “*bilişim ceza hukuku*” anlamına gelen, “*Le droit penal informatique*”, “*bilişim suçları*” anlamına gelen, “*la fraude informatique*”, “*bilişim suçluluğu*” anlamına gelen, “*la criminalite informatique*” sözcükleri kullanılmaktadır. Yürürlükteki Fransız Ceza

---

⁴⁴⁰ R.Yılmaz Yazıcıoğlu, Bilgisayar Suçları, Kriminolojik Sosyolojik Ve Hukuki Boyutları İle, İstanbul, Alfa, 1997, s.126.

⁴⁴¹ Murat Volkan Ülger, Bilişim Suçları Ve İnternet İletişim Hukuku, Seçkin, Ankara 2014, s.68.

⁴⁴² Berrin Bozdoğan Akbulut, Bilişim Suçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2000, s. 35.

⁴⁴³ Yazıcıoğlu, s.127.

Kanunu'nda ise; 765 sayılı eski T.C.K. 'da da olduğu üzere, “*verileri otomatik işleme tabi tutan sistemlere karşı işlenen suçlar*” anlamına gelen, “*des atteintes aux systemes de traite automatise de donnees*” kavramı tercih edilmiştir⁴⁴⁴.

Ülkemizde ise; bu konuda tam anlamıyla bir kavram kargaşası yaşanmaktadır. “*Siber suç*”, “*sanal suç*”, “*internet suçu*”⁴⁴⁵, “*bilgisayar suçu*”, “*bilişim suç hukuku*”, “*bilişim sistemi aracılığıyla işlenen suç*”, “*bilişim alanında işlenen suç*” ve “*bilişim suçu*” bu alanı karşılamak için kullanılan kavramlardır⁴⁴⁶.

Bugün öğretilerde “*bilişim suçları*” kavramı üzerinde uzlaşmaya varıldığı görülmektedir. Nitekim 2000’li yılların başından itibaren hem yasal düzenlemelerde hem öğretilerde hem de uygulamada görüş birliği halinde bu kavramın tercih edildiği görülmektedir. Dolayısıyla bilişim suçları genel olarak kabul gören ve kullanılan hale gelmiştir⁴⁴⁷.

Bilgisayarın 1980 ‘li yıllardan itibaren geniş alan kaplayan makinelerden masa üstüne sığan kişisel bilgisayarlara dönüşmesi ve özellikle 90’lı yıllarda bilgisayarların birbirine bağlanması için gerekli teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıyla beraber, ülkemizde de bilgisayarın hem kurumsal hem de kişisel bazda kullanılması yaygınlaşmıştır. Bilgisayarın bu şekilde kullanım yaygınlığı göstermesi ve dünyada hızlı yayılan ve hatta içinde bulunduğumuz zamanın bilgisayar çağı olarak adlandırılmasını sağlayan bu makinenin yarattığı hukuksal sorunlar karşısında diğer gelişmiş ülkelerin bilişim suçlarını düzenlemeye başlamaları, Türk yasa koyucusunun da harekete geçmesini sağlamış ve bilişim suçları konusunda düzenlemeler yapılmasına yol açmıştır. İlk kez 1986 yılından bu yana ceza hukukundaki yeni ve demokratik gelişmelere yer vermek amacı ile Adalet Bakanlığı’nca ceza hukuku uzmanlarından oluşan çeşitli kurullar oluşturulmuş ve taslak ceza yasası metinleri hazırlattırılmıştır⁴⁴⁸.

---

⁴⁴⁴ Dülger, s.69.

⁴⁴⁵ Feridun Yenisey, *İnternet Suçlarının Yeni İşleniş Biçimleri*, Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu 21-22 Mayıs İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2002, s. 447.

⁴⁴⁶ Dülger, s.69.

⁴⁴⁷ Dülger, s.71

⁴⁴⁸ Dülger, s. 217.

Bilişim suçları ilk olarak 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'na sonradan eklenen hükümler ile düzenlenmiş ve bilişim suçlarıyla ilgili pek çok düzenleme de yine 765 sayılı E.T.C.K. 'nın yürürlükte olduğu dönemde yapılmıştır. Dolayısıyla söz konusu suçların ama özellikle E.T.C.K. da düzenlenen suçların düzenlenmesi ve açıklamasında 765 sayılı E.T.C.K. döneminde genel kabul gören ve o dönemde bizim de büyük oranda kabul ettiğimiz suç teorisinin çözümleri kullanılmıştır⁴⁴⁹.

765 sayılı E.T.C.K. da çalışma konumuza ışık tutabilecek olan bir düzenlemeye yer verilmişti.

Verilere veya veri işleme zarar vermek suçu, E.T.C.K. 'nın 525/1. maddesinde; *“başkasına zarar vermek veya kendisine veya başkasına yara sağlamak maksadıyla bilgileri otomatik işleme tabi tutmuş bir sistemi veya verileri veya diğer her hangi bir unsuru kısmen veya tamamen tahrip eden veya değiştiren veya silen veya sistemin işlemesine engel olan veya yanlış biçimde işlemesini sağlayan kimseye iki yıldan altı yıla kadar hapis 5 milyon liradan 50 milyon liraya kadar ağır para cezası verilir”* şeklinde düzenlenmiştir⁴⁵⁰.

Bu suç öğretide; *“bilgileri otomatik işlem tabi tutan bir sisteme ve unsurlarına karşı “nas’ı ızzar suçu”, “bilişim sistemlerine karşı işlenen nas’ı ızzar suçu”, “sistemi verileri tahrip etme suçu” ya da “bilgisayar ve içeriğini tahrip suçu”* olarak da isimlendirilmektedir⁴⁵¹.

Bunun yanı sıra; hemen her ülke teknolojinin bir getirisi olan bu suç tipine yönelik kendi hukuk sistemleri üzerinde çeşitli düzenlemelere gitmiştir. Buna örnek olarak;

Fransa CK m. 223-2; Alman CK m. 303a; Avusturya CK m.126/a1; Finlandiya CK. 35.kısım m.1/2; Avusturalya CK. m.76c; Danimarka CK m. 279a; Norveç CK m. 151b; İrlanda Kriminal Damage Act 'de m.2/1 ve 2/6 verilebilir⁴⁵².

---

⁴⁴⁹ Dülger, s. 218.

⁴⁵⁰ <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>

⁴⁵¹ Dülger, s. 250.

⁴⁵² Dülger, s. 250.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun sonrasında ülkemizde 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun devri başlamıştır. İş bu kanun günümüz ceza hukukunda hala uygulanmaktadır.

Çalışma konumu teşkil eden resmi belgede sahtecilik suçunun bugünkü düzenlenmesini incelemek üzere Türk ceza kanununun 204. madde metni ve lafzı incelendiğinde ise;⁴⁵³

“Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte bir resmi belgeyi kullanan kişi...” (TCK 204/1 m.)

“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte bir resmi belgeyi kullanan kişi...” (TCK 204/2 m.)

şeklindeki tanımlamalar ile; -herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu T.C.K. 204/1 fıkra açısından- failin eylemlerinin sahte resmi belge düzenlemek, var olan resmi bir belgeyi aldatıcı şekilde değiştirmek veya sahte resmi belgeyi kullanmak, şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Fakat söz konusu eylemlerin fiziki bir evrak üzerinde değil de, yukarıda bahsi geçen bilgisayar çağının bir gereği olan bilişim sistemlerinde yer alan elektronik veriler üzerinde gerçekleştirilmesi halinde, fail hangi suçtan cezalandırılacaktır. Bu eylem bir bilişim suçu mu yoksa basit anlamda bir resmi belgede sahtecilik suçu mu teşkil edecektir?

Tam da bu noktada çalışma konusuna açıklık getirebilmek için öncelikle bilişim sistemleri üzerinden işlenen suçlara göz atılmalı ve bu suçlarda resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için failin gerçekleştirmesi gerekli olan eylemlerin yer aldığı tespit edilmelidir.

5237 sayılı güncel Türk Ceza Kanunu'na bakıldığında, kanunun onuncu bölümünde yer alan *“bilişim alanında suçlar”* başlığı altında düzenlenmiş olan üç adet suç yer almaktadır. Bunlar sırasıyla; T.C.K. 243. maddede düzenlenen *“bilişim sistemlerine girme suçu”*, TCK 244. maddede düzenlenen *“sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu”*, ve TCK 245.

---

⁴⁵³ Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013.

maddede düzenlenen, “banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçu” dur.

Sayılan suçların madde metinleri incelendiğinde; söz konusu suçların işlenebilmesi, bir çok farklı eylemin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Çalışma konumuz ile ilgili olan eylemler ise, Türk Ceza Kanunu’nun 244. maddesinde düzenlenen “sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu” ‘nda yer bulmaktadır. Zira resmi belgede sahtecilik suçunun oluşmasını sağlayacak eylemler de “sahte belge düzenlemek, belgeyi değiştirmek, ve sahte bir belgeyi kullanmak” eylemleridir.

Öyleyse, bilişim sistemine girerek resmi bir belgeyi elektronik ortam üzerinden değiştiren veya yok eden failin hangi suçtan cezalandırılması gerektiği sorusu gündeme gelmektedir.

Yasa koyucu gelişen teknolojinin hukuk ve ticaret alanındaki uygulamasını dikkate alarak evrakta sahtekarlık suçları açısından ceza yasasının bu alandaki boşluğunu gidermek istemiştir. Evrak kavramını yasada bir tanımı verilmemiştir. Ancak bununla üzerinde yazılı metnin bulunduğu varakanın kastedildiği belirtilmektedir⁴⁵⁴.

Hal böyle iken; söz konusu resmi belgenin salt bir fiziki evraktan ibaret olduğu, gelişen teknolojiye müteakip yasa koyucunun bu alandaki boşluğu gidermek adına resmi bir belgenin elektronik ortam üzerinde de bulunabileceği, söz konusu bu evrak üzerinde yine elektronik ortam üzerinden hukuka aykırı eylemlerde bulunulmasının da bir sahtecilik eylemi teşkil edeceği; ancak bu durumun bilgisayar çağıının gereği olarak spesifik bir durum oluşturduğu, bu spesifik durumun da özel hüküm niteliğindeki bir hüküm ile güvence altına alındığı ortadadır.

Buna göre T.C.K. 204. maddesinden daha özel bir hüküm niteliği taşıyan T.C.K. 244. madde oluşturulmuştur. Zira söz konusu maddede de failin suç teşkil eden eylemleri T.C.K. 204 ile aynıdır. Ancak çağın gereği olarak bunun fiziki bir evrak üzerinden değil, farklı ve sanal bir ortam üzerinden işlenmesinin özel bir hükmü gerektirmesi sonucu T.C.K. 244. madde metni oluşturulmuştur.

---

⁴⁵⁴ Dülger, s. 296

Ayrıca; bilişim sistemi aracılığıyla oluşturulan ve hukuk alanında delil olarak kullanılan belgeler üzerinde sahtekarlık yapılması ve bunların kullanılması eylemlerinin, E.T.C.K. 'nın 339 mad. vd maddelerinde düzenlenen evrakta sahtekarlık suçları kapsamında değerlendirilmesi suçların ve cezaların yasallığı ilkesi açısından mümkün değildir. Bu nedenle yasa koyucu yerinde bir hareketle bu düzenlemeyi E.T.C.K. 'ya dahil etmiştir⁴⁵⁵.

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu döneminde konuya ilişkin düzenleme kanunda şu şekilde yer bulmuştu:

Verilerde sahtekarlık yapılması ve oluşturulan sahte belgenin kullanılması suçu; E.T.C.K. 'nın 525c maddesinde, *“Hukuk alanında delil olarak kullanılmak maksadıyla sahte bir belgeyi oluşturmak için bilgileri otomatik olarak işleme tabi tutan, bir sistemi verileri veya diğer unsurları yerleştiren veya var olan verileri, diğer unsurları tahrip eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar tahrif edilmiş olanları bilerek kullananlara altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilebilir.”* Şeklinde düzenlenmiştir. Bu suça öğretide; “bilgisayar aracılığıyla sahtecilik suçu” , “bilgisayarla sahtecilik” , “bilgisayar sahteciliği”, “verilerde sahtekarlık suçu”, ya da “delil tahrifi suçu” da denilmektedir⁴⁵⁶.

Ayrıca öğretide bazı yazarlar tarafından bu suç tipiyle yeni bir hukuksal belgenin yaratıldığı, çünkü bu düzenleme ile hukuk alanında delil olarak kullanılan ve bilişim sistemleri aracılığıyla üretilen ispat araçlarına hukuksal ilişkilerde güvenilirlik verme amacı tanınmak istendiği belirtilmektedir.

Gerçekten de 15.1.2004 tarih ve 5070 sayılı elektronik imza kanununun TBMM tarafından kabul edilmesi ve bu yasanın 5. maddesi ile güvenli elektronik imzanın elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğuracağını belirtilmesi ile yeni bir hukuksal belge türünün ortaya çıktığı görüşü artık tamamen haklılık kazanmakta ve bu yasanın yürürlüğe girmesi ile beraber söz konusu suç tipi uygulamada daha da önemli bir hale gelmekte ve bu maddenin ihlalleri ile daha sık karşılaşılacağı düşünülmektedir⁴⁵⁷.

---

⁴⁵⁵ Dülger, s. 296.

⁴⁵⁶ Dülger, s. 296.

⁴⁵⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040123.htm#1>

Bunun yanı sıra öğretilerde bazı yazarlar 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 'da konuya ilişkin hala bir boşluğun bulunduğunu savunmaktadır. Şöyle ki;

5237 sayılı TCK verilerde sahtekarlık yapılması eylemi ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmemiştir. Bu suç tipinin 5237 sayılı T.C.K. kamu güvenine karşı suçlar bölümünde yer alması yerinde bir düzenleme olacak iken bu suç tipine hiç yer verilmemesi yasal boşluğu neden olabilecektir. Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun düzenlendiği 5237 sayılı T.C.K. da 245. maddenin 2. fıkrasında sahte banka veya kredi kartı düzenlenmesi 3. fıkrasında sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan banka ve kredi kartları ile yara sağlanması eylemleri düzenlenmiştir. Bu suç tipi de verilerle gerçekleştirilen ve sahtecilik eylemi ise de yalnızca banka veya kredi kartları açısından geçerli olan bir düzenleme olduğu için yasal boşluğu doldurabilecek nitelikte değildir.⁴⁵⁸ şeklinde açıklamada bulunmaktadır.

Kanaatimce söz konusu sorun T.C.K. 244. maddenin varlığı ile kısmen de olsa bertaraf edilmektedir. Şöyle ki;

T.C.K. 'nın 244. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında bilişim sistemine veya verilere zarar verme eylemleri ayrı bir suç tipleri olarak düzenlenmiştir. 1. fıkrada "*bilişim sisteminin işleyişinin engellenmesi veya sistemin bozulması*" 2. fıkrada ise "*bilişim sistemlerindeki verilerin bozulması yok edilmesi değiştirilmesi, erişilmez kılınması, sisteme verilerin yerleştirilmesi veya verilerin başka bir yere gönderilmesi*" eylemleri suç haline getirilmiştir.

Bu suçlar aynı zamanda Avrupa Siber Suç Sözleşmesi'nin 4. maddesinde düzenlenen verileri etkileme ve 5. maddesinde düzenlenen sisteme etki etme maddelerine paralellik sağlanmaya çalışılmıştır⁴⁵⁹.

Belirtmek gerekir ki; Bu suçlardan 244/1, 765 sayılı E.T.C.K. 'nın 525/b/1 maddesinde düzenlenen sisteme veya veri işleme zarar vermek suçunun yerine geçmek üzere, 244/2 ise kısmen 525a/2 'nin yerine geçmek üzere yer almaktadır. Ancak öğretilerde haklı olarak belirtildiği üzere, 244 /1 'deki

---

⁴⁵⁸ Dülger, s. 297.

⁴⁵⁹ <https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chromeinstant&ion=1&espv=2&ie=UTF8#q=avrupa%20siber%20su%C3%A7%20s%C3%B6zle%C5%9Fmesi%20metni>

düzenlemenin 525 b/1 'deki düzenlemenin bire bir karşılığı olduğunu söylemek mümkün değildir⁴⁶⁰.

Bu düzenleme ile bilişim sisteminin her nasıl olursa olsun çalışmasının engellenmesi sistemin bozulması ve verilere zarar verilmesi ya da erişilmez hale getirilmesi cezalandırmak istenmektedir. Maddenin gerekçesinde de bu madde ile bilişim sistemlerine yöneltilen ızzar (mala zarar verme) eylemlerinin ayrı bir suç haline getirildiği belirtilmektedir⁴⁶¹.

Hukuk düzenimiz bakımından sadece delil değerine sahip olan yazıların belge olarak kabul edilmesi gerektiği; ancak bu nitelikteki yazılara karşı kamu güveninin söz konusu olduğu ve dolayısıyla bunlara karşı işlenecek sahtecilik fiillerinin kamu güvenliğini sarsacağı kabul edilmektedir⁴⁶².

Bilişim sistemlerine karşı suçlar ile hedeflenen de toplum menfaatleri ve toplumun bilişim sistemine karşı duyduğu güveni korumaktır. Bu suç tanımıyla korunan hukuksal yara sadece soyut unsur olarak nitelenen bilişim sistemlerinin donanım kısmı değil; bilişim sistemi üzerinde bulunan veri ve yazılımlardan oluşan somut unsurlardır. Demek ki; bu suçla korunan hukuki yarar bilişim sisteminin somut ve soyut unsurlarının bütünlüğüdür. Buna göre, bilişim sistemi üzerinden erişilen bir resmi belgenin başka bir deyişle elektronik verinin sahtecilik fiiline maruz kalması halinde oluşan suç adeta bilişim sistemleri üzerinden işlenen bir resmi belgede sahtecilik suçu olacaktır. Nitekim kanun koyucu bunun için özel bir düzenleme getirerek T.C.K. 244/2. maddesini oluşturmuştur. Buna göre; *“Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, deyiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”*

---

⁴⁶⁰ Dülger, s.388.

⁴⁶¹ Dülger, s.388.

⁴⁶² Erman, s. 316.

11. SONUÇ

Çalışma konusunu oluşturan resmi belgede sahtecilik suçu Türk Ceza Kanunu'nun "topluma karşı suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir. Öyleyse kanun koyucunun hedeflediği amaç kamu güveninin korunmasıdır. Toplumsal ve ekonomik ilişkiler açısından resmi belgeler oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedendir ki; resmi bir belge üzerinde gerçekleştirilen her türlü hileli hareketler sahtecilik olarak tanımlanmıştır.

Resmi belgede sahtecilik eylemlerinin cezalandırılması öngörülürken kanun koyucu her türlü belgenin resmi belge olarak kabul edilemeyeceğini öngörmüş ve bu nedenle bir resmi belgenin taşınması gereken unsurları da açıklamıştır. Buna göre bir resmi belge, bir belgenin taşınması gereken zorunlu unsurları taşınmasının yanı sıra yetkili bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olma şartına da haiz olmalıdır.

Resmi belgede sahtecilik suçu Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlenirken ilk fıkrasında herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu, ikinci fıkrasında ise kamu görevlisi tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu şeklinde bir ayrıma gidilmiştir.

Söz konusu suçun maddi unsuru açısından yasa koyucu failin gerçekleştirmesi gereken dört farklı eylem belirlemiştir. Bunlar; sahte resmi belge düzenlemek, resmi belgeyi başkalarını aldatacak biçimde değiştirmek, gerçeğe aykırı belge düzenlemek, sahte resmi belgeyi kullanmaktır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsuru kasttır. Kastın doğrudan ve dolaylı kast olarak gerçekleşmesi mümkündür.

İnceleme konusu suç hareketi neticesine bitişik suçlardandır. Bu sebeple suçun özel görünüş biçimlerinden teşebbüse elverişli değildir. İştirak kurallarına bakıldığında ise müşterek failin özellikleri tespit edilebilir.ancak ikinci fıkra bakımından sadece kamu görevlilerince işlenebilmesi nedeniyle özgü suç söz konusudur ve özgü suça iştirak kuralları gereğince şeriklerin de kamu görevlisi olması şartı aranır.

Hemen belirtmek gerekir ki; kanun koyucu bazı resmi belgeler üzerinde gerçekleştirilen sahteciliğin daha ağır cezalandırılması gerektiği öngörmüştür. Bunlar sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belgeler üzerinde işlenen resmi belgede sahtecilik suçlardır. Öte yandan ise, bir gerçek durumun belgelenmesi amacıyla işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ise bu durum indirim nedeni yapılmaktadır.

Her geçen gün gelişen teknoloji ile birlikte resmi belgede sahtecilik suçunun işleniş biçimleri farklılaşabilmekte bu nedenle yasa koyucu tarafından bu paralellikte özel hükümler benimsenmektedir. Bunlardan biri de TCK 244/2 maddesidir. Söz konusu maddede bahsi geçen verilerin resmi veriler olması halinde gerçekleştirilen sahtecilik eylemleri artık T.C.K. 204 maddesinden değil T.C.K. 244 maddesinden dolayı cezalandırılacaktır.

Bilişim alanında suçlar ile resmi belgede sahtecilik suçlarının ilişkisi incelendiğinde; bilişim sistemleri üzerinden erişilebilen bir resmi belge üzerinde yapılan sahtelik eylemlerinin TCK 204 kapsamında mı yoksa TCK 244. madde kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği sorunu gündeme gelecektir. İşte bu nokta da iki farklı görüş oluşmaktadır.

Birinci fikre göre, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gerekçesinde de yer aldığı üzere, belge eski dilde “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup “yazılı kağıt” anlamına gelmektedir.

Bu düşünceye göre, yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey ispat gücü ne olursa olsun belge niteliği taşımayacaktır. Ayrıca bu düşüncede, bir belgeden söz edilebilmesi için öncelikle yazılılık koşulunun gerçekleşmiş olması gerekir. Bu yüzden sözlü açıklamalar, elektronik ortamda depolanmış veriler, bilgisayar uygulamaları vs. belge niteliği taşımaz.

Ancak ikinci bir fikirle, teknolojik getirilerin, bilgi ve verilere elektronik ortam vasıtasıyla ulaşma imkanı verdiğini, bu yeni suç tipiyle yeni bir hukuksal belgenin yaratıldığını da belirtmek mümkündür. Bu durumun bilişim sistemleri aracılığıyla üretilen ispat araçlarına, hukuksal ilişkide güvenilirlik verme amacını tanımak istenildiği de ortadadır. Bunun en büyük kanıtı 2004 yılında Elektronik İmza Kanunu’nun kabul edilmesi olmuştur. Bu kanuna göre; usulüne uygun bir biçimde oluşturulmuş elektronik imzanın, elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğuracağı belirtilmiştir. Böylece yeni bir belge türü ortaya çıkmıştır.

Öyleyse çalışmadan edinilen bilgiler ışığında ikinci fikrin güncel gelişmelere uyumlu olduğu ve bu nedenle bilişim sistemleri üzerinde erişilen resmi bir belge üzerinde yapılan sahtelik niteliği taşıyan fiillerin TCK 244. madde kapsamında değerlendirilmesi gerektiği; zira kanun koyucunun teknolojik gelişmelere istinaden özel bir suç tipini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Resmi belgede sahtecilik eyleminin mağduriyeti hem devlet hem de toplum üzerinde gerçekleşmekte ve güncel gelişmelere bağlı olarak zaman içerisinde değişime uğramaktadır. Bu nedenle de inceleme konusu suçun önemi her geçen gün artmaktadır. Resmi belgede sahtecilik suçun taşıdığı ve artırdığı önem nedeniyle çalışma ile birlikte tüm detayları ile incelenmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Albayrak Mustafa, Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Adalet, 2013
- Artuk Mehmet Emin, Gökçen Ahmet, Yenidünya Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Turhan Kitabevi, 2004
- Artuk Emin, Gökçen Ahmet, Yenidünya A. Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Adalet, 2012
- Atalan Mustafa, Uygulamalı- Yorumlu- Örnekli Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma Ve Sahtecilik Suçları Şerhi, Ankara, Adalet, 2015
- Bakıcı Sedat, Yalvaç Gürsel, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2, Ankara, Adalet, 2008
- Bahadır Oktay, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Yaşama Hakkı, Ankara, Adalet, 2009
- Bozdoğan Akbulut Berrin, Bilişim Suçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya, 2000
- Centel Nur, Zafer Hamide, Çakmut Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul, Beta, 2008
- Dülger Murat Volkan, Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku, Ankara, Seçkin, 2014
- Erman Sahir, Sahtekarlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku-3, İstanbul, 1987
- Gündüz Remzi, Gültaş Veysel, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları, Ankara, Bilge yayınevi, 2013
- Gökçen Ahmet, Belgede Sahtecilik Suçları, Ankara, Adalet, 2013
- Hakeri Hakan, Ceza Hukuku Temel Bilgiler, Ankara, Seçkin, 2008
- Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel hükümler, Ankara, Adalet, 2012
- Kaya İbrahim, Uluslararası Hukukta Temel Belgeler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013
- Malkoç İsmail, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara, Yetkin Hukuk Yayınları, 2002
- Meran Necati, Dolandırıcılık Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, Ankara, Seçkin, 2014
- Mutlu Dinç, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Ankara, Seçkin, 2014
- Mutlu Dinç, Türk Borçlar Kanunu, Ankara, Seçkin

Özbek Veli Özer, Kanbur Mehmet Nihat, Doğan Koray, Bacaksız Pınar, Tepe İlker, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2013

Parlar Ali, Hatipoğlu Muzaffer, 5237 Sayılı TCK' da Özel Ve Genel Hükümler Açısından Asliye Ceza Davaları, Ankara, Adalet, 2008

Polat Halil, 5237 Sayılı TCK' da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Ankara, Adalet, 2010

Şahin Cumhuri - Özgenç İzzet, Türk Ceza Hukuku Külliyyatı, Ankara, Seçkin, 2005

Tahiroğlu Bülent, Roma Hukukunda İnuria, İstanbul, Kutulmuş Matbaası, 1969

Taşdemir Kubilay, Belgede Sahtecilik Suçları, Ankara, Adalet, 2013

Tekin Nurullah, Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı 19.

Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik Ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, Seçkin, 2008

Tezcan Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok Murat, Teorik Ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, Seçkin, 2012

Toroslu Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Ankara, Savaş Yayınevi, 2013

Toroslu – Feyzioğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2012

Yazıcıoğlu R.Yılmaz, Bilgisayar Suçları Kriminolojik Sosyolojik Ve Hukuki Boyutları İle İstanbul, Alfa, 1997

Yenisey Feridun, İnternet Suçlarının Yeni İşleniş Biçimleri, Uluslar Arası İnternet Hukuku Sempozyumu 21-22 Mayıs, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2002

Açıklamalı Kanun İçtihat Programı – Kazancı

Açıklamalı Kanun İçtihat Programı - Meşe

Açıklamalı Kanun İçtihat Programı- Uyap

mevzuat.adalet.gov.tr

resmigazete.gov.tr

tbmm.gov.tr

tdkterim.gov.tr

tdk.gov.tr